

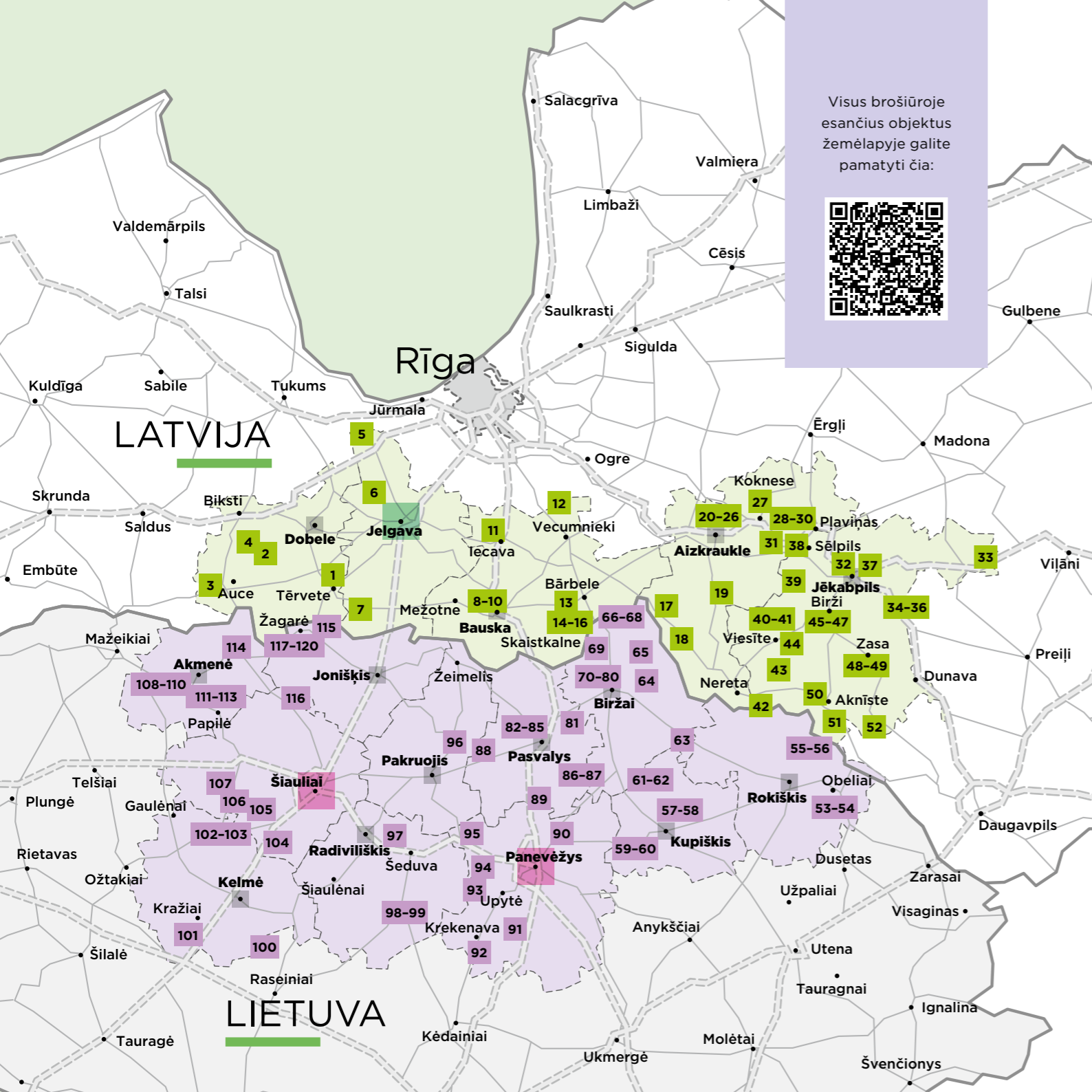

ATRASK ŽIEMGALOS
IR ŠIAURĖS LIETUVOS

GEO VIETAS!

GEOLOGINIAI IR
GEOMORFOLOGINIAI
TURISTINIAI OBJEKTAI

Visus brošiūroje esančius objektus žemėlapyje galite pamatyti čia:

TURINYS

Latvija
Žiemgalos regionas
Duobelės apylinkės - 5
Jelgavos apylinkės - 12
Bauskės apylinkės - 18
Aizkrauklės apylinkės - 32
Jēkabpils apylinkės - 54
Lietuva
Panevėžio apskritis
Rokiškio apylinkės - 85
Kupiškio apylinkės - 88
Biržų apylinkės - 94
Pasvalio apylinkės - 115
Panevėžio apylinkės - 122
Šiaulių apskritis
Pakruojos apylinkės - 130
Radviliškio apylinkės - 132
Kelmės apylinkės - 136
Šiaulių apylinkės - 140
Akmenės apylinkės - 146
Joniškio apylinkės - 155

- Adresas
- Interneto svetainė
- GPS
- Artimiausi miestai, gyvenamosios vietos, kurias galima aplankyti šioje vietovėje

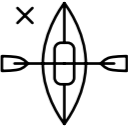

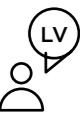
Nuo išraiškingiausių Skaistkalnės karstinių įgriuvų Bauskėje ir legendinės Staburago uolos Aizkrauklėje iki įspūdingiausio ir ilgiausio Lietuvoje Žagarės ozo, daugelio olų ir karstinių įgriuvų prie Biržų – šio krašto gamtoje galima rasti viską! Taip pat ir uolų, atodangų, šaltinių, riedulių ir net industrinių objektų, kurie sėkmingai susilieja su aplinka. Ramybės mylėtojai čia atras tylą, mažiau žinomas lankytinas vietas ir ramiai pasivaikščios, o aštresnių pojūčių mėgėjus nudžiugins išbandymai ir sunkiau pasiekiami gamtos stebuklai.

O kodėl apskritai vykti į gamtą? Regis, jau nė vienam nereikia įrodyti ne tik aktyvaus judėjimo, bet ir lėtų pasivaikščiavimo privalumus. Buvimas šviežiam ore – nesudarkytoje ir neužterštoje gamtoje – mūsų laikais yra ne tik išskirtinė vertybė, kurią išties reikia ne tik pastebėti ir įvertinti, bet ir puoselėti bei tausoti. Be to, gamta gali būti tokia įvairi! Joje galima tiek paprasčiausiai mėgautis gražiu vaizdu, tiek poilsio ir sutvarkytose, specialiai tam įrengtose vietose surengti iškylą. Mėgautis gamta galima ir aktyviai važinėjant dviračiu ar plaukiant valtimi įvairiais specialiai pažymėtais maršrutais.

Todėl beveik nėra skirtumo, ar esate gamtos vaikai, užaugę su ja ir vaikystėje, bėgioję po artimiausias pievas, atviri, kurie mielu noru sužino ką nors naujo, praplatina savo horizontą ir laisvadieniais paprasčiausiai nori išvykti iš miesto, ar nuotykių ieškotojai, kurie sąmoningai nori save išbandyti – gamta kiekvienam iš jūsų galės pasiūlyti tinkamą prasiblašymo būdą. Ir ne tik tai. Todėl, kad ir kokį poilsio scenarijų esate įsivaizdavę, prieš vykstant į gamtą pageidaujama ne tik išsirinkti lankytinas vietas ir maršrutus, bet ir susipažinti su konkrečios vietos aplinkybėmis, pavojais, elgesio taisyklėmis ir atsižvelgti į įspėjimus.

Gražiai, saugiai ir maloniai pasimėgaukite gamta! Saugokite ir vertinkite gamtos dosnumą bei atvirumą, ir atsilyginkite tuo pačiu!

SIMBOLIAI

- Saugomas gamtos paminklas
- Saugomas gamtos paveldo objektas
- Pasiekiamia valtimi
- Mokamas įėjimas
- Galimos kalbos

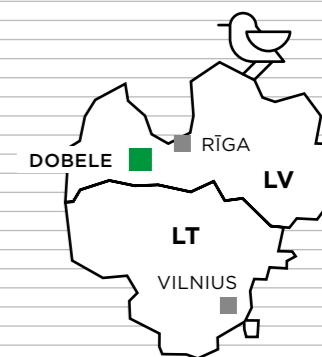
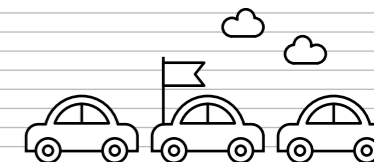
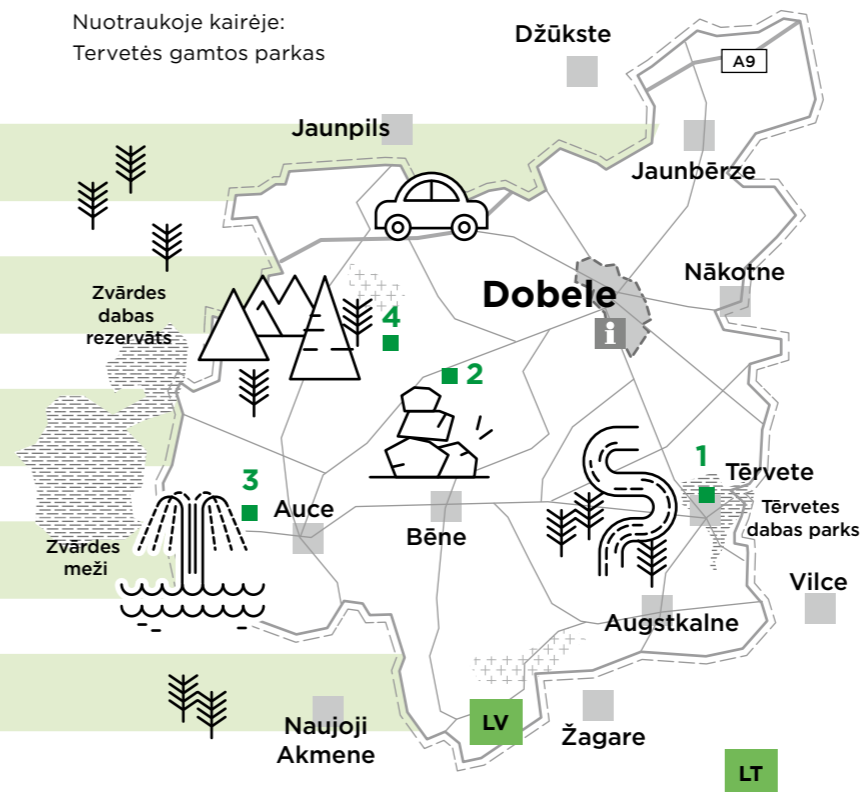

LATVIJA

LATVIJA
ŽIEMGALOS REGIONAS

DUOBELĒS APYLINKĒS

Nuotraukoje kairėje:
Tervetės gamtos parkas

**KUR PAVALGYTI AR
PERNAKVOTI?**

APŠILANKYKITE ARTIMIAUSIAME
TURIZMO INFORMACIJOS
CENTRE ARBA PUNKTE
WWW.VISITDOBELE.LV

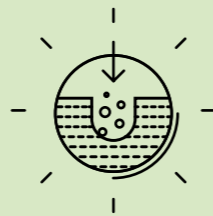
-- KAS YRA GEOLOGIJA?

GEOLOGIJA - TAI MOKSLAS, NAGRINĖJANTIS ŽEMĖS ISTORIJA, JOS SUSIDARYMĄ IR SANDARĄ BEI ŽEMĘ FORMUOJANČIUS PROCESUS.

-- KAS YRA GEOMORFOLOGIJA?

GEOMORFOLOGIJA - TAI MOKSLAS, TIRIANTIS ŽEMĖS PAVIRŠIAUS RELJEFO FORMAS IR JŲ RAIDĄ. JI GLAUDŽIAI SUSIJUSI SU GEOLOGIJA IR GALI BŪTI LAIKOMA JOS DALIMI.

-- KAS YRA SPELEOLOGIJA?

SPELEOLOGIJA - TAI MOKSLINIS KARSTŲ IR URVŲ FORMAVIMOSI, STRUKTŪROS, ISTORIJOS, FIZINIŲ IR BIOLOGINIŲ SAVYBIŲ BEI VISKO, KAS SU JAIS SUSIJĘ, TYRINĖJIMAS.

Tervetės gamtos parkas

1 Tervetės upės skardžiai

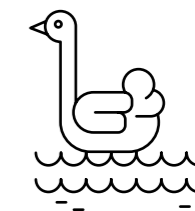
Upės slēnis

Tervetės upės senvagė kartu su Gulbių ir Rašytojos pakrante, kurias jungia medinis tiltas, yra neįprastai vaizdinga. Tiltas bendras ilgis siekia 100 metrų, o įspūdingą stačių tilto laiptų nusileidimą sudaro daugiau nei 150 laiptelių. Dvi šoninės platformos suteikia gamtos mylėtojams galimybę neskubant pasigrožėti gamtovaizdžiu.

Tervetės veidą – banguotą reljefą – visai kaip menininkas laikui bėgant suformavo tirpstančių ledynų vanduo. Parko teritorijoje šis reljefas gan ryškus, o nuogulas dažniausiai formuoja skirtingo storio morenos priemolis.

Nors Tervetės gamtos parkas ir yra Žiemgalos lygumoje, jam nėra būdingas lygumoms tipiškas reljefas. Čia gamtovaizdį sudaro Tervetės upelio slēnis ir jo statūs krantai, taip pat trys piliakalniai ir griovos. Stačiuosius krantus galima gerai apžiūrėti nuo gamtos parko atrakciono ir nemokamoje parko teritorijoje prie Gulbių tilto, kuris yra arčiau Tervetės tvenkinio. Prie tilto yra nedidelė poilsio zona. Parko objektai yra įtraukti į Europos Sąjungos saugomų teritorijų tinklą „Natura 2000“.

- LVM gamtos parkas Tervete, Duobelės savivaldybė
- www.visitdobelev.lv
- 56.496146, 23.397412
- Duobelė – 19 km, Jelgava – 30 km, Žagarė – 18 km

kuris daugelį priverčia pajusti savotiškas energijos sroves: vieni čia regi vizijas, o kiti – pagauna informacijos srovę. Puokainių miškas yra ypatingas ir dėl savo stebuklingų padavimų. Ši vieta pritaikyta tiek ramiam pasimėgavimui gamta, tiek aktyviam poilsiui joje. Taip pat yra įrengtos ir kelios iškylos vietos ir vaizdingi apžvalgos taškai su suoliukais.

- „Senpokaiņi“, Naudytės valsčius, Duobelės savivaldybė
- www.visitdobelev.lv
- 56.57703, 23.07134
- Duobelė – 17 km, Aucē – -22 km

2 Puokainių miškas

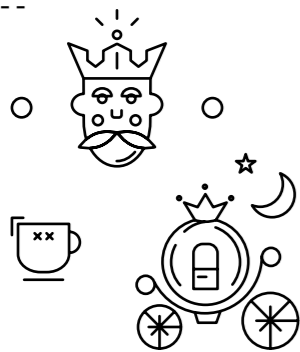
Išskirtinė reljefo forma, akmenų sankaupos

Gamtovaizdžio aspektu tai yra įdomi ir graži vieta su stačiomis kalvomis, giliais slėniais ir skirtingos sudėties bei amžiaus miško želdiniais. Ypatingiausios šiame miške yra akmeningose upėse ir pylimuose esančios įvairaus dydžio akmenų krūvos, kurios yra didesnių ir mažesnių grupių, krūvų. Tokia didelė visų dydžių ir formų akmenų koncentracija vienoje vietoje atrodo ištis įspūdingai ir sukuria nepaprastą vaizdą,

Anot legendų, čia stovi senovinės piramidės, kurios spinduliuoja labai stiprią energiją miške pastebėtos temperatūrų anomalijos, o atskiri akmenys turi net gydomųjų galių. Šiais laikais daugelis dvasinių gydytojų teigia, kad Puokainių miškas yra šventa vieta.

Anot legendos, Didžiojo Šiaurės karo metu latvių žiniai su šaltinių vandeniu išgydė švedų karalių Karolį XII, kuriam negalėjo padėti net rūmuose mokyti daktarai. Nuo tada jie vadinami dar Karaliaus šaltiniais, o vandeniu priskiriamos gydomosios savybės.

- Vytinių valsčius, Duobelės savivaldybė
- www.visitdobelev.lt
- 56.48310, 22.82265
- Aucė - 6 km, Duobelė (per Ylę) - 36 km

3 Kevelės šaltiniai

Šaltinis

Nuo griovos, kurios krantai nusėti dirvos akmenimis, išteka septyni šaltiniai, kurie toliau suteka į vieną upelį, o tas upelis įteka į malūnininkų malūno tvenkinį. Upelį sudarančių šaltinių grupė yra gamtos objektas ne tik geologine, bet ir kultūrine-istorine prasme. Šaltiniai yra gražioje vietoje. Vėsus ir gardus šaltinio vanduo yra geriamas, o kiekvienas besiklausantis šaltinių nuolatinio romaus tekėjimo gali įsikrauti energijos ir kartu su šviežiu oru patirti malonias emocijas. Dėl šių niuansų Kevelės šaltinius pamėgę ir vandens mėgėjai, ir jo ramybės bei gamtos artumo gerbėjai. Čia įrengta iškylų vieta su nedideliu tilteliu ir sūpynėmis.

Šie šaltiniai prasideda miškelyje, į kurį galima patekti vadovaujantis pastatytomis nuorodomis, kurios taip pat įtrauktos į pažymėtą dviračių maršrutą „Auces apkārtne“ (liet. Aucės apylinkės) ir padeda lengvai susiorientuoti.

4 Krievkalnai

Išskirtinė reljefo forma

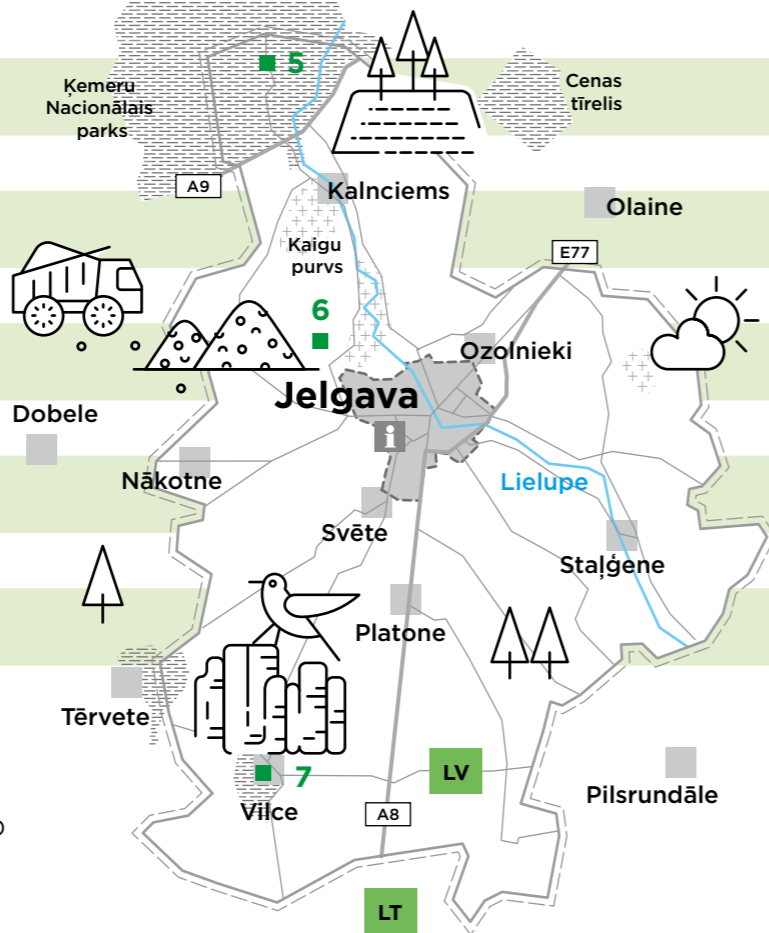
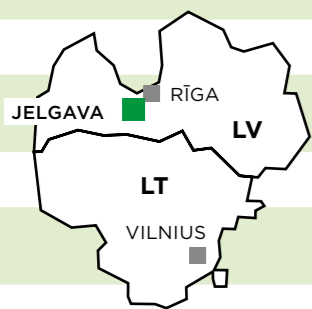
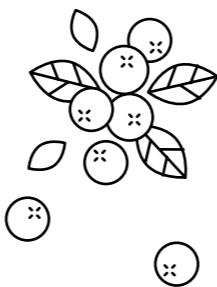
Krievkalnai yra miškais apaugęs ilgas pylimas ir unikalus Žiemgalos gamtos darinys, nuo kurio atsiveria tolima panorama į Žiemgalos platumas (giedru oru čia galima pamatyti net „Duobelės bokštus“). Jo aukščiausia vieta siekia 149 metrus virš jūros lygio, ir manoma, kad tai yra senovinė šventa Žiemgalių, kulto vieta. Krievkalnai anksčiau galėjo būti vadinti „Krivų kalnais“, ir tai susiję su Zebrus ežero archeologiniu kompleksu. Prieš kurį laiką Krievkalnų aukščiausioje vietoje stovėjo stebėjimo bokštas, iš kurio šiais laikais liko tik pamatai. Tačiau kalno papėdėje vis dar yra Maicinių ežeras. Krievkalnai slepiasi miške, todėl norint į juos užlipti, reikia sekti nuorodomis ir pėsčiomis kopti palyginti stačiu taku. Pačioje aukščiausioje vietoje pavargusiems nuo pasivaikščiojimo įrengtos poilsio zonos su stalais, suolais ir laužavieta. Tai bus puiki vieta pasimėgavimui ramia gamta, ar aktyviam poilsiui su pasivaikščiojimais joje.

- Zebrenės valsčius, Duobelės savivaldybė
- www.visitdobelev.lt
- 56.60123, 23.01562
- Duobelė - 21 km, Aucė - 22 km

JELGAVOS APYLINKĒS

KUR PAVALGYTI AR PERNAKVOTI?

APŠILANKYKITE ARTIMIAUSIAME TURIZMO
INFORMACIJOS CENTRE ARBA PUNKTE
WWW.VISIT.JELGAVA.LV

5

Kračū kalnai

Žemyninās kopas

Kračū kalnai yra vienos didžiausių Litorinos jūros žemyninių kopų. Jų aukščiausia vieta siekia 29 metrus virš jūros lygio ir 26 metrus virš aplinkinių lygumų.

Litorinos jūra vadinami Baltijos jūros pirmtakai, egzistavę dar prieš apytiksliai 7000-5000 metų. Čia į rytus nuo kopos plytėjo senovinė Litorinos jūra ir jos pakrantė. Palei pakrantę vėjas sunėšė smėlį tiek nuo paplūdimio, tiek žemes. Šiais laikais Litorinos jūros žemyninių kopų išraiškiausių dalių apsaugai paskirtas 78 ha kalnų teritorijos plotas. Tai taip pat yra vienintelis nacionalinės reikšmės geologinis ir geomorfologinis gamtos paminklas Jelgavos savivaldybėje. Jį sudaro ilgas ir aukštas kopų pylimas, šiek tiek serpantino formos posūkis Didžiosios Kemerų pelkės link. Saugomų kopų eilių grandies ilgis yra 3 km, plotis - 250-300 m, santykinis aukštis yra 18-20 m. Kračū kalnas kaip geologinis darinys nuo 1962 m. saugomas valstybės, o ši vieta įeina į Kemerų nacionalinio parko teritoriją. Nuo aukščiausių kopų pylimo taškų atsiveria puikūs

Didžiosios Kemerų pelkės

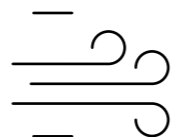
- Valgundės valsčius, Jelgavos savivaldybė, Salos valsčius, Babytės savivaldybė
- www.visit.jelgava.lv
- 56.891987, 23.537025
- Jelgava - 34 km, Jūrmala - -11 km

vaizdai į Lilijos ežerą ir Didžiąją Kemerų pelkę, o saugomas tiek pats kopų pylimas (ta esmingesnė geologinė vertybė liudija apie procesus senosios jūros kranto zonoje), tiek jų gamtovaizdis.

Čia galima neskubant pasimėgauti poilsiu arčiau nesuvaldomos gamtos, vietoje, kuri nėra daug reklamuojama. Šis objektas tinkamas aktyvaus gyvenimo būdo mėgėjams, nuotykių ieškotojams ir žmonėms su nedidele žygių patirtimi, nes kopimas įvertinamas vidutiniu sudėtingumu (keliose vietose pakeliui gali kliudyti nulūžę medžiai ar pelkėtos vietos). Kračū kalno vietą galima apžiūrėti ir organizuoto žygio metu su pelkės batais (daugiau informacijos: www.visit.jelgava.lv).

6 SIA „Laflora“

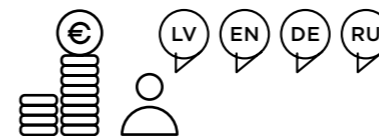
Durpių ištekliai

SIA „Laflora“ yra vienas didžiausių durpių gamintojų Latvijoje ir darbdavių Jelgavos savivaldybėje. Kaigū ir Drabinių durpinėse pelkėse išgaunamos durpės perdirbamos „Laflora“ ceche, o gaminami didelės pridėtinės vertės durpių produktai naudojami daržininkystėje. Įmonė Kaigū pelkėje dirba jau nuo 1995 metų, o durpių gavyba prasidėjo praėjusio amžiaus 7-ajame dešimtmetyje. Pelkės bendras plotas yra 1535 ha, kur pramoninė durpių gavyba vyksta 763 ha, rekultivacijos programa - 189 ha, o 583 ha priklauso Europiniam specialiai saugomų gamtos teritorijų tinklui „Natura 2000“.

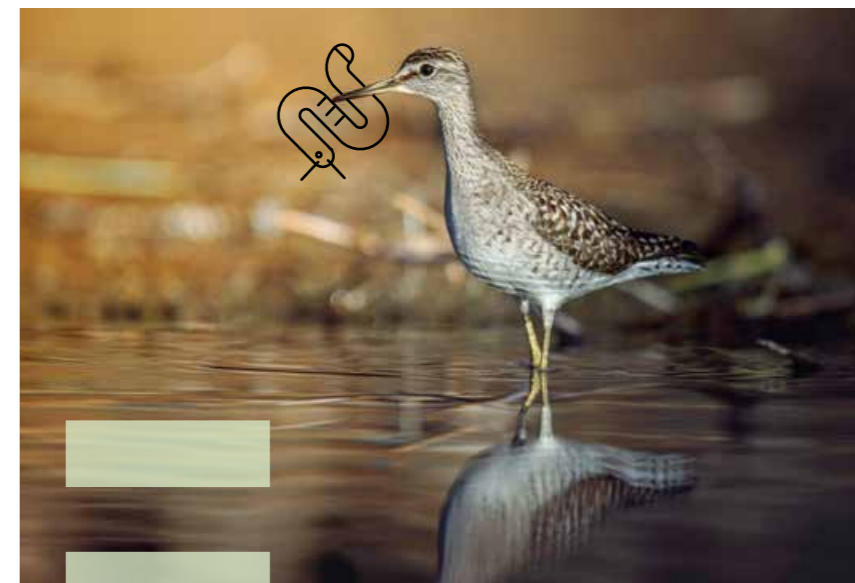
Kaigū pelkė yra geras pavyzdys to, kaip kartu gali egzistuoti tiek gamtosaugos interesai, tiek ekonominė veikla.

Cenos pelkės

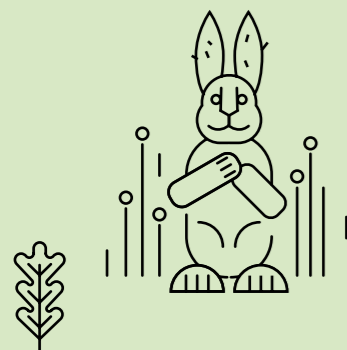
- Kaigū durpinė pelkė, Lyvberzės valsčius, Jelgavos savivaldybė
- www.visit.jelgava.lv
- 56.707026, 23.601379
- Jelgava - 35 km, Jūrmala - -26 km

Tai yra reikšminga Europos Sąjungos (ES) Paukščių direktyvos rūšių - tikučių ir dirvinių sėjikų - viena iš nedaugelio Žiemgaloje perėjimo vietų, vienintelė tokia Duobelės, Jelgavos ir Bauskės apylinkėse, neįskaičiuojant Kemerių pelkės. Čia plačiai atstovaujamos atviroms aukštapelkėms būdingos retos paukščių rūšys, o rudenį migracijų metu į pelkę nusileidžia sėjikiniai paukščiai ir baltakaktės žąsys. Objekte siūlomos įvairios ekskursijos, kurių metu galima sužinoti viską, kas susiję tiek su pelkėmis, tiek durpėmis. Pavyzdžiui, ekskursijoje po Cenos pelkės taką apžiūrima gamybos ir gamtos sąveika, o Drabinių durpinės pelkės ekskursijos metu galima pamatyti durpių paruošimo būdus ir gavybos procesą.

Tikutis / *Tringa glareola*

Vilcē, Vilcēs valsčius, Jelgavas savivaldybē

www.visit.jelgava.lv

56.418732, 23.537297

Bauskē - 43 km, Duobelē - 31 km, Jelgava - ~36 km

- - KAS YRA ATODANGA?

ATODANGA ARBA UOLIENŪ ATODANGA - TAI VIETA, KUR ŽEMĒS PAVIRŠIUJE MATOMOS UOLIENOS AR KITI GEOLOGINIAI DARINIAI.

7 Smiltainio atodanga Vilcēs gamtos parke

Smiltainio atodanga

Vilcēs piliakalnio papėdėje yra vietinių gyventojų ir turistų pamėgta vieta - Zuikių pieva. Ją saugo medžiuose išskobtos skulptūros - Šeimininkas Zuikis, kuris yra puikus objektas nuotraukų mylėtojams. Čia pat prie Zuikių pievos Rukūzės ir Vilcēs upės krantuose galima apžiūrėti ir tris devono sistemos smiltainio atodangas.

Aukštesniosios devono fameno lygio uolienos yra gelsvos ir rusvos, o smulkiagrūdės ir labai smulkiagrūdės smiltainis - tiek purus, tiek turi kietesnio karbonato ir molio cemento. Vilcēs gamtos parko teritorija yra 144 ha dydžio, ir jos gamtovaizdis yra vienas iš gražiausių vietų Žiemgaloje. Per griovas čia susilieja Vilcēs ir Rukūzės upės, kurios pajvairina gamtovaizdį lygumų ūkininkavimo regione, o didelėje gamtos parko teritorijoje yra ir kitų apžvalgos objektų: Vilcēs vandens malūnai, dvaro pastatai su pilimi ir parku, nedidelė apžvalgos platforma arba Meilės kalnelis, keletas

didmedžių (ąžuolas, liepos, pušys, maumedis), Lielmatės šaltinėlis, Vella griova, Zuikių pieva, devono laikų smiltainio atodangos (Undinėlių uola), Mūrmuižos mūšių vietoje 1935 metais pastatytas švedų paminklas (Pergalės stela), Akmeninis tiltas su Vella giluma ir švedų brangenybėmis, Vilcēs ir Švėtės upės santaka, taip pat Mūrmuižos malūnas. Ši vieta tinkama šeimoms, draugų kompanijoms, mokiniams ir tiems, kurie nori vieni semtis gamtos jėgų. Čia taip pat galima tiek surengti iškylą, tiek išbandyti jėgas diskgolfe. Vilcēs dvaro apžiūrėjimas ir pasivaikščiojimas po gamtos parką su gidu truks apie 2,5 val. Tiems, kurie nori viską sužinoti patys, sukurta mobilioji programėlė „Tours Across Baltics“, kuri taip pat leidžia sužinoti istorinius faktus apie Vilcēs dvarą ir parką.

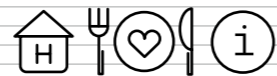
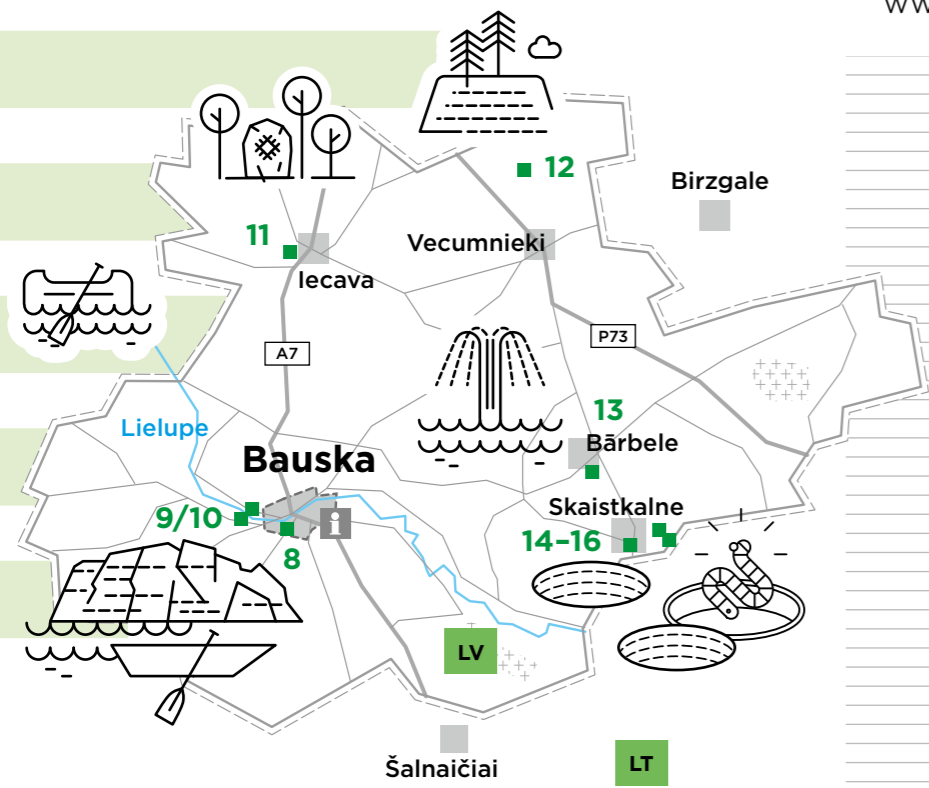
Vilcēs gamtos parkas

Anot legendos, Rukūzės upės žiotyse jau nuo seno vietiniai gyventojai plovė galvą, nes tai labai praskaidrino ir paaštrino mintis, suteikė ir gerą atmintį. Ir šiandien keliautojai turi galimybę patikrinti šį faktą ant galvos užsilieję kelis lašus vandens.

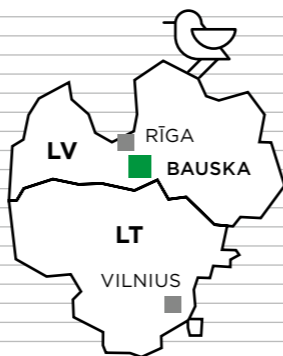
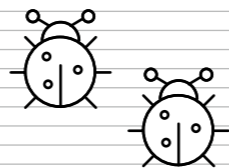
LATVIJA
ŽIEMGALOS REGIONAS

BAUSKĒS APYLINKĒS

**KUR PAVALGYTI AR
PERNAKVOTI?**

APŠILANKYKITE ARTIMIAUSIAME
TURIZMO INFORMACIJOS
CENTRE ARBA PUNKTE
WWW.VISIT.BAUSKA.LV

Dolomito atodangos prie Bauskės pilies

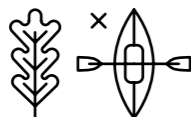
8 Dolomito atodangos Bauskēje

Atodanga

Kalkinių uolienu arba dolomito atodangos Latvijojē ir Europojē yra specialiai saugomi biotopai ir geologiniai objektai, taēiau gan daēnai sutinkami tiek abiejuose Lielupēs krantuose, tiek prie Mūšos ir Mēmelēs santakas. Bauskēs pilies priegosē, vykstant nuo Kirbaksalos palei Mūšos krantā link tilto, 600 m atkarpojē galima pamatyti 5,5 m aukšēio Bauskēs dolomito atodangas.

Dolomito atodangos Bauskēje

🏠 Bauskē, Bauskēs savivaldybē

🌐 www.visit.bauska.lv

📍 56.402846, 24.174480

📏 Iecava – 23 km,
Jelgava – 50 km

Objekts tinkams tiek ramiam pasimēgavimui gamtā, tiek aktyviam poilsiui jojē. Po atodangu apēiūrējimo galima vyksti toliāu ir pasivaikēēioti po Bauskēs gamtos parkā, kuriame yra daugiau vaizdingu apēzvalgos taēkē. Ispūdingosias dolomito atodangos bus matomas plaukiant upe marērutu „Bauskē–Meēzuotnē“.

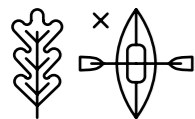
-- KODĒL SVARBU IŠSAUGOTI PIRMINĒ ATODANGŪ BŪKLĒ?
UOLIENŪ ATODANGOS SUTEIKIA SVARBIOS INFORMACIJOS APIE UOLIENŪ TIPUS, JŪ NUSĒDIMO SĀLYGAS IR VYKUSIUS PROCESUS. GERAI IŠLIKUSIOS ATODANGOS YRA LABAI SVARBIOS GEOLOGINIAM KARTOGRAFAVIMUI IR GEOLOGINĒS ISTORIJOS SUPRATIMUI. ATODANGOS TAIP PAT YRA VERTINGOS BUVEINĒS (ES SAUGOMOS BUVEINĒS) – VIETOS, KURIOSE GYVENA RETŪ IR SAUGOMŪ RŪŠIŪ SAMANOS, KERPEŠ, ŽOLĒS IR SPECIFINIAI ORGANIZMAI. JOS TURI BŪTI APSAUGOTOS NUO PAŽEIDIMŪ, PAVYZDŽIUI, ŽINUČIŪ RAŠYMO AR KITOKIO FIZINIO POVEIKIO, GALINČIO TURĒTI ILGALAIKIŪ PADARINIŪ. DĒL TO GALI BŪTI PRARASTA VERTINGA IR NAUDINGA INFORMACIJA, SKIRTA VIETOS TYRIMAMS.

Žiemgalos Iyguma marērutē „Bauskē–Meēzuotnē“. „Ozolaivas“

SVARBU: LANKYTOJAI TAIP PAT DARO TIESIOGINĪ POVEIKĪ ATODANGOMS. PRIĒŠ APSILANKANT ŠIAME OBJEKTE REIKIA ATSIŽVELGTI Ī KELETĀ DALYKŪ. DIDELĒ GRĒSMĒ UOLŪ ATODANGOMS KELIA IR LANKYTOJAI, KURIE PLATINA AUGMENIJA, SUKELDAMI GRIŪTIS (DEFORMACIJAS).

Ziedoniai, Rundalės valsčius, Bauskės savivaldybē

www.visit.bauska.lv

56.409194, 24.11145

Bauskē – 7 km, Iecava – 27 km, Jelgava – 50 km

9 Ziedonių dolomito atodanga

Atodanga

Vaizdinga Ziedonių dolomito atodanga yra ilgesnė nei 350 metrų ir kartu su kitame krante esančiomis Jumpravos uolomis suformuoja savotišką upės kanjoną. Jame galima aptikti ir retų augalų rūšių, kaip įvairios kalnarūtės, kerpės ir samanos. Ši atodanga yra įtraukta į Bauskės gamtos parko teritoriją, kuri buvo sukurta, kad sujungtų unikalios gamtos paminklus ir saugotų Lielupės kultūrinį gamtovaizdį. Objektas yra tinkamas tiek ramiam pasimėgavimui gamta, tiek aktyviam poilsiui joje, tačiau reikia pabrėžti, kad dolomito atodangas galima apžiūrėti tik nuo upės pusės plaukiant laivu maršrutu „Bauskė–Mežuotnė“.

Jumpravos dvaro parkas

Ziedonių dolomito atodanga

10 Jumpravos dolomito atodangos

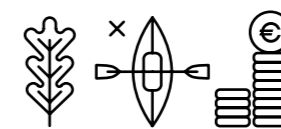
Atodanga

Įspūdingą ir gražią, 500 metrų ilgio ir 5 metrų aukščio dolomito atodangą Lielupės krante mėgstama vadinti ir Jumpravos uola. Atodangos vidurinę dalį perskiria griova, kurioje yra 1,5 metrų aukščio krioklių kaskada (kriokliai yra sezoniniai – vasarą upelis išdžiūsta).

Jumpravos dolomito atodangos

Šis unikalus gamtos objektas įtrauktas į Jumpravos dvaro teritoriją ir yra žymus ne tik dėl gražaus vaizdo į upę, bet ir dėl griovų, šaltinių, upelių, jau minėtų krioklių ir net dirbtinai sudarytų griuvėsių. Dėl gamtovaizdžio šis parkas laikomas vienas romantiškiausių dvaro parkų Latvijoje (jo kūrimas prasidėjo XVIII a. pabaigoje, remiantis to meto romantizmo estetika).

Jumpravas pils 1, Mežuotnės valsčius, Bauskės savivaldybē

www.visit.bauska.lv

56.415710, 24.109085

Bauskē – 7 km, Iecava – 27 km, Jelgava – 50 km

Gražiausias vaizdas į Jumpravos dolomito atodangas atsiveria plaukiant laivu, nuo upės pusės arba priešais krantą. Ši vieta yra tinkama tiek ramiam pasimėgavimui gamta, tiek aktyviam poilsiui joje. Jumpravos dvaro parko teritorijoje yra poilsio zonos ir iškylių vieta.

11

Iecavos Dievdarzinio (Dievo sodo) takas palei upē su dolomito atodangomis

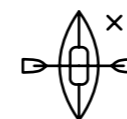
Atodanga

Legendomis apipintas Dievdarzinis yra Iecavos upės krante. Nuo jo atsiskleidžia nuostabus vaizdas į kitą upės krantą ir liuteronų bažnyčią, o iš čia apžiūrėti dolomito atodangas yra labai patogu, nes teritorijoje yra įrengti 200 m ilgio mediniai pasivaikščiavimo liepteliai ir tiltelis, kuris sujungia abiejų upių krantus. Tarp atodangų galima pamatyti unikalų šaltinį, kurio vanduo teka priešinga kryptimi nei teka saulė – į rytus. Nuo įrengto pasivaikščiavimo tako atsiveria gražus vaizdas į kitapus upės esančią liuteronų bažnyčią.

Anot legendų, Iecavos upės krante esantis Dievdarzinis yra šventa vieta – ji yra laikoma Napoleono karininkų, kritusių 1812 metų karo mūšiuose netoli Iecavos, palaidojimo vieta.

Taip pat išlikę padavimai, anot kurių, čia buvo planas statyti pirmąją bažnyčią Iecavoje, tačiau rąstai buvo sukrauti kitoje upės pusėje. Taip nutiko keletą kartų, kol šventieji tėvai nepripažino šios vietos kaip apsėstos, blogio buveinės, kurioje negalima statyti bažnyčios. Taip maldos namai buvo pastatyti dabartinėje vietoje, (kitoje upės pusėje), kur po keleto perstatymų vis dar stovi.

🏠 Pārupes gatvė 3 – 4, Iecava, Bauskės savivaldybē

🌐 www.visit.bauska.lv

📍 56.596934, 24.188816

📍 Bauskē – 24 km, Jelgavā – 35 km

Iecavos upē

„Ozolaiavas“

12 Zvirgzdēs kopa

Kopa

Zvirgzdēs kopa arba Baltoji kopa yra viena aukščiausių žemyninių kopų Latvijoje. Zvirgzdēs kopų masyvas yra Taurkalnės lygumos parabolinių kopų paplitimo teritorijoje, jų aukštis vakaruose siekia 4-8 m, o rytų dalyje – 32,5 m. Manoma, kad kopos susidarė prieš 11 700-14 000 metų, tada, kai Baltijos jėdauboje dar buvo Baltijos ledyninis ežeras.

Zvirgzdēs kopų viršūnėje yra apžvalgos platforma, nuo kurios atsiveria žaliasis miškų gamtovaizdis, taip pat ir artimesnės bei tolimesnės Vecumniekų apylinkės. Čia yra poilsio zonos, iškylų vietos ir laužavietė, o paslapčių ieškotojų kopų aplinkoje laukia geocache slaptavietės. Ši aplinka tinkama tiek ramiam pasimėgavimui

gamta, tiek aktyviam poilsiui joje. Istorijos entuziastai ir vietiniai gyventojai kiekvienų metu rugsėjo 22 – Baltų vienybės dieną – čia renkasi dainomis ir šokiais paminėti legendomis apipintą Saulės mūšį, kuriame kovojo latvių ir lietuvių kariai.

	Vecumniekų valsčius, Bauskės savivaldybė
	www.visit.bauska.lv
	56.659550, 24.479462
	Bauskē – 45 km, Ryga – 50 km, lecava – 27km

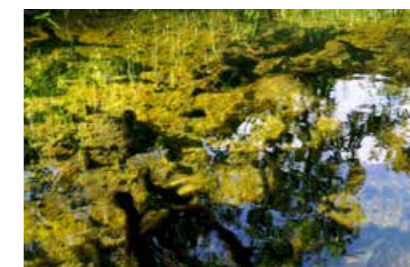

13 Barbelēs sieros vandenilio šaltinis

Šaltinis

Šis gamtos paminklas yra galingas sieros vandenilio turintis požeminio vandens šaltinis, kuris yra 60 m nuo lecavos upės kranto. Sieringas Barbelēs šaltinis dar vadinamas vienu pirmųjų kurortų Latvijoje – jau apie 1650 metus hercogo Jokūbo valdymo metu netoli sieringo šaltinio buvo įrengtas vonios namas, vadintas mažąja vandens gydykla ir pradėjęs kurorto vystymąsi. XVIII a. šaltinis buvo stipriausias gydomasias savybes turėjęs mineralinis šaltinis Latvijoje, o jo vandenį vartojo tiek aplinkiniai valstiečiai, tiek didikai iš toli ir arti. Šaltinio vanduo buvo geriamas, jame ligoniai maudėsi pasidengę dumblais, iš jo buvo ruošiamos šiltos vonios. Išaugus lankytojų skaičiui, jo teritorijoje buvo pastatytas vasarnamių rajonas, šokių aikštelė ir parkas. Deja, po Pirmojo pasaulinio karo prasidėjo šios vietos saulėlydis, nes kurortas buvo sunaikintas.

	Barbelēs valsčius, Bauskės savivaldybė
	www.visit.bauska.lv
	56.434612, 24.591681
	Bauskē – 32 km, lecava – 35 km

Laikui bėgant jis buvo iš dalies atnaujintas, tačiau vandenyje sumažėjo sieros vandenilio koncentracija ir taip dingio jo gydomosios savybės. Po Antrojo pasaulinio karo kurortas buvo vėl sunaikintas ir daugiau neatnaujintas. Objektas prieinamas tiek nuotykių ieškotojams, tiek tiems, kurie nori pabūti vieni. Netoli jo įrengta nedidelė poilsio zona ir laužavietė, taip pat medinis tiltelis, nuo kurio galima pasisemti sieringo šaltinio vandens.

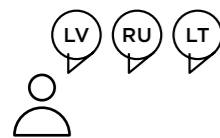
Barbelēs sieros vandenilio šaltinis

14

Skaistkalnės sandėliavimo klėtis

Ekspozicija

Skaistkalnės sandėliavimo klėtyje įrengta interaktyvi ir edukacinė ekspozicija, išaukštinanti Skaistkalnės išskirtinumą ir šviečianti apie geologinius ir geomorfologinius procesus šioje pusėje. Ekspozicijoje multimedijų sprendimais siekiama parodyti, kas yra Skaistkalnės karstinės įgriuvos, kaip jos atsiranda, kas nutinka po žeme ir virš jos, taip pat tiesiog nustebinti lankytojus. Interaktyvią ekspoziciją taip pat galima papildyti pasivaikščiojimu Skaistkalnės karstinėmis įgriuvomis miške, kad šias gamtos vertybes pamatytumėte savo akimis.

Dzirnavu gatvė 2 A,
Skaistkalnė, Bauskės
savivaldybė

www.visit.bauska.lv

56.379154, 24.651203

Bauskė – 35 km,
Iecava – 45 km

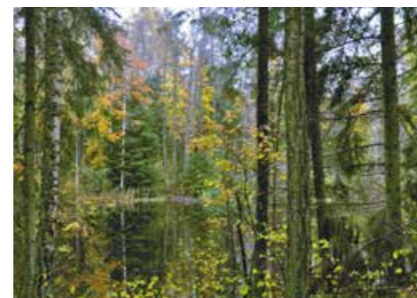
15

Skaistkalnės karstinės įgriuvos

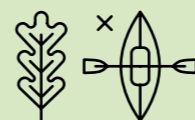
Karstinė įgriuva,
karstinių procesų plotas

Skaistkalnės karstinės įgriuvos yra didžiausias tokio tipo geologinis ir geomorfologinis gamtos paminklas Latvijoje, taip pat išraiškingiausias karstinis reljefas, kuris vis dar toliau vystosi (daugiau nei 100 ha jo įtraukta į Europos saugomų gamtos teritorijų „Natura 2000“ sąrašą). Tiesa, Skaistkalnės karstinės įgriuvos laikomos puikiausiomis visoje Latvijoje! Į karstinių procesų plotą įeina įvairaus dydžio įgriuvos, ežerėliai arba drėgnos įdubos jų dugne. Karstiniai procesai šioje teritorijoje pasireiškia aktyviai, arčiau Mėmelės pastebimos net naujos, nedidelės karstinės įgriuvos. Karstas yra nepaprastas geologinis procesas, kuris vyksta po žeme. Ten vanduo skalauja tirpias uolienas (pavyzdžiui, gipsą, dolomitą, smiltainį ir kt.) ir suformuoja požeminę tuštumą – įdubą, kanalą, ertmę arba urvą – kuri palaipsniui praplatėja ir įgriuva. Skaistkalnės vietovėje karstiniai procesai vyksta todėl, kad čia yra

Mežežeras

daug gipso sluoksnių, o vietovę iš abiejų pusių supa dvi upės – Iecava ir Mėmelė. Dėl požeminių vandens srovių vyksta denudacija. Čia gerai įrengtuose pažintiniuose takuose galima ramiai pasivaikščioti ir apžiūrėti vieną žymiausių įgriuvų – Kugurduobę ir Liepų duobę, gilųjį karstinį ežerėlį – Mežezerą ir kitas įgriuvas. Čia pat Skaistkalnės karstinių įgriuvų teritorijoje atsiveria nuostabiūs vaizdai, įrengtos poilsio zonos ir yra stotelė plaukimo laivu maršrute „Leišmalīte“. Užsiregistravus iš anksto galima dalyvauti ekskursijoje su gidu, išgirsti puikius pasakojimus, kaip susidaro įgriuvos. Ši aplinka tinkama tiek ramiam pasimėgavimui gamta, tiek aktyviam poilsiui joje, nuotykių ieškotojams ir tiems, kurie nori pabūti vieni.

Skaistkalnės valsčius,
Bauskės savivaldybė

www.visit.bauska.lv

56.390048 24.689264

Bauskė – 38 km

Kugurduobė

- - KAS YRA SMEGDUOBĖ?
SMEGDUOBĖS – TAI NEIGIAMOS PAVIRŠIAUS FORMOS, PAVYDŽIUI, PILTUVAI, PLOKŠTĖS, ŠULINIAI IR ĮDUBOS, KURIOS SUSIDARO VIRŠUTINIAMS ŽEMĖS SLUOKSNIAMS ĮGRIUVUS Į POŽEMINES ERTMES.

Mežežeras

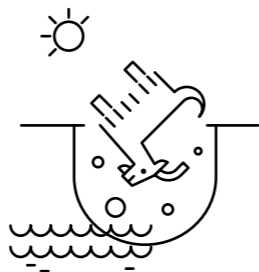
Mėmelės upė

Daržinės įgriuva

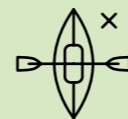

Mežežeras

Ne vienas Skaistkalnės gyventojas ar aplinkinis žino apie tai, kaip žemė staigiai prasiveria, dingsta žirgas ar ožka, arba kaip žemdirbių dirbti laukai staiga virsta mažais ežerėliais... Ne veltui Skaistkalnės karstinės įgriuvos buvo atitinkamai pramintos Šieno, Ožkos duobėmis, Daržinės įgriuva. Kalbama, kad susidarant įgriuvoms vienoje vietoje ožka, kitoje – šieno kupeta ar net daržinė – staigiai dingo po žeme!

Tik Kopeikos įgriuva, manoma, taip pavadinta, nes savo forma panaši į monetą, o Šimtmečio įgriuva taip praminta Latvijos šimtmečio garbei, nes būtent šiais metais ji buvo atrasta.

🏠 Skaistkalnės valsčius,
Bauskės savivaldybė

🌐 www.visit.bauska.lv

📍 56.386538, 24.699753

📏 Bauskė – 38 km

16 Gipso slenkstis

Atodanga

Gipso slenkstis yra unikali gipso atodanga ant nedidelio keliuko Skaistkalnės karstinių įgriuvų teritorijoje. Ją galima pamatyti priešais Mėmelės upę ir ji yra greta vienos naujausių – Šimtmečio – įgriuvos. Atodangoje galima pamatyti rožės formos uolienas, apaugusias augalijos sluoksniu, kurį daugiausia dengia kerpės ir samanės.

– KAS YRA GIPSAS?

GIPSAS YRA MINKŠTAS BALTAS ARBA PILKAS MINERALAS, SUDARYTAS IŠ KALCIO SULFATO DIHIDRATO, KURIO CHEMINĖ FORMULĖ YRA $\text{CaSO}_4 \cdot 2\text{H}_2\text{O}$.

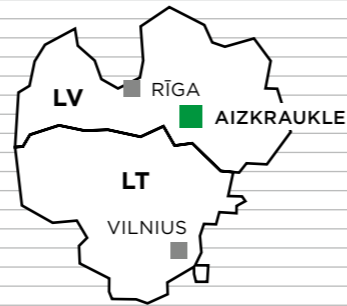
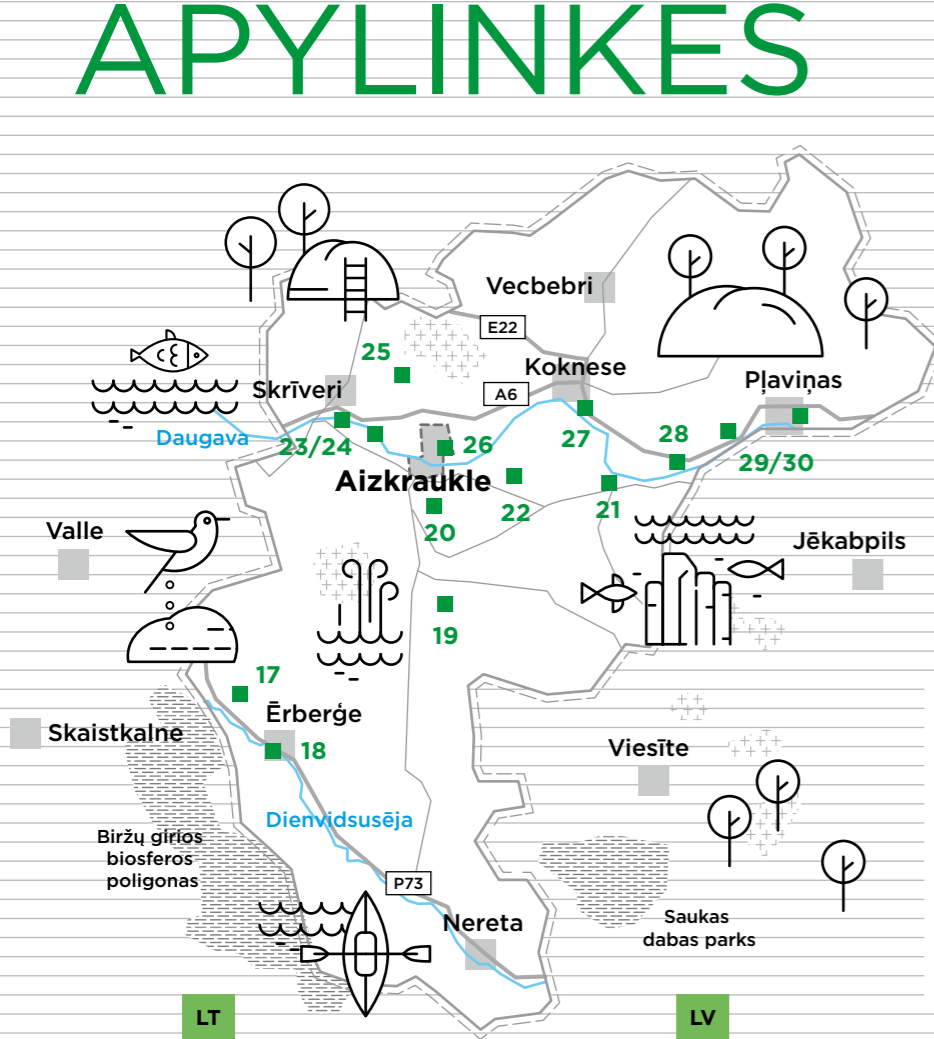
Gipso slenkstis

Šimtmečio karstinės įgriuvos

AIZKRAUKLĒS APYLINKĒS

**KUR PAVALGYTI AR
PERNAKVOTI?**
APŠILANKYKITE ARTIMIAUSIAME
TURIZMO INFORMACIJOS
CENTRE ARBA PUNKTE
WWW.VISITAIZKRAUKLE.LV

Dviejų upių – Dauguvos ir Persės – santaka prie Koknesės

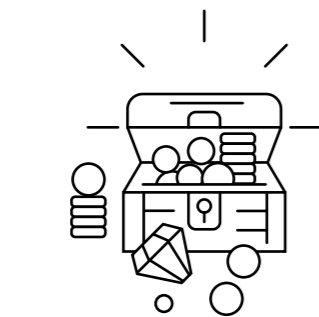
17

Didysis Lūlių akmuo

Riedulys

Akmens plotis yra 3,8 m, ilgis – 4,2 m, aukštis – 1,9 m, apimtis – 13,5 m, tūris – 11 m³. Šis riedulys yra šviesiai pilkas ir šviesiai rausvas granitas su pegmatito juostomis.

Akmuo guli miške netoli nuo Lūlių namų, o nuo to ir kilo jo pavadinimas – Lūlių akmuo (Lūlių Didysis akmuo ir Didysis Lūlių akmuo). Tai yra didžiausias akmuo Mazalvės valsčiuje, ir manoma, kad dar nuo ledynmečio, kai jį čia atnešė ir paliko ledynas. Akmenį galima rasti sekant nuorodas. Iki jo reikia eiti pėsčiomis miško keliu, atsižvelgiant į tai, kad čia paprastai yra drėgna, todėl batai tikrai pravers. Ši vieta patiks lėtų pasivaikščiøjimų ir mėgavimosi gamta mylėtojams visais metų laikais. Čia galima semtis tylos ir ramybės energijos. Netoli akmens dėmesį patraukia suaugę eglė ir beržas.

Anot legendos po akmeniu paslėptas švedų auksas.

- Mazalvės valsčius, Aizkrauklės savivaldybė
- www.visitaizkraukle.lv
- 56.40322, 24.97136
- Ērbergē – 7 km, Nereta – 35 km

- - UŽSIĒMIMO IDĒJA - „AKMENS IEŠKOJIMAS“

KARTU SU VAIKAIS
PABANDYKITE PAIEŠKOTI:

- ĮVAIRIŲ MINERALŲ
- IŠKASTINIŲ LIEKANŲ
- VIENSPALVĮ AKMENĮ (AR TAI ĮMANOMA?)
- DRYŽUOTĄ AKMENĮ
- ĮDOMIŲ AKMENŲ (PAAIŠKINKITE, KODĖL)
- AKMENĮ, KURIUO LENGVA PRASKELTI RIEŠUTĄ
- ŠIURKŠTŲ AKMENĮ
- AKMENĮ, KURIS PRIVERSTŲ NUSIŠYPSOTI
- GLOTNŲ AKMENĮ, KURIS RIEDA
- MINKŠTĄ TRUPANTĮ AKMENĮ
- KIETĄ AKMENĮ, DIDESNĮ UŽ DELNĄ
- PLOKŠČIĄ, LEDYNO NUGLUDINTĄ AKMENĮ
- DU PANAŠIUS AKMENIS

ŠIS UŽSIĒMIMAS SKIRTAS ŠEIMOMS SU VAIKAIS. TAI GALIMA ATLIKTI BET KUR GAMTOJE. SĄRAŠAS GALI BŪTI SUTRUMPINTAS ARBA PASUNKINTAS, KAD BŪTŲ PRITAIKYTAS PRIE APLINKYBIŲ. PAVYZDŽIUI, PAPILDOMA VEIKLA EINANT APŽIŪRĖTI ŠALTINIŲ, ATODANGŲ IR KITI OBJEKTAI.

18

Pietų Susēja

Upė

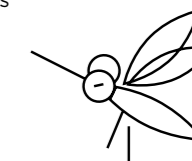
Pietų Susēja (vadinama dar Susēja, Didžiaja Susėja) yra Mēmelės dešiniojo kranto intakas. Ji išteka iš Aknystos nuolaidumos į rytus nuo Subatės, perskiria Sėlių kalvyną ir Taurkalnės lygumą, o prie Lesalnikų įteka į Mēmelę. 4,2 km ilgio Pietų Susēja taip pat yra Latvijos ir Lietuvos pasienio upė.

Joje yra trys HE, kurios daro įtaką upės tėkmei. Pirmoji yra Neretoje, tada už Ērbergės, o paskutinė – visai prie pat žiočių į Mēmelę. Dėl dviejų pastarųjų grandis už Ērbergės nebėra tinkama plaukimui laivu kaip prieš tai, upė (su keliomis išimtimis) ten yra patvinusi ir plati.

- Pietų Susēja prie Ērbergės, Aizkrauklės savivaldybė
- www.visitaizkraukle.lv
- 56.36671, 25.02104
- Nereta – 28 km, Aizkrauklė – 51 km

„Sėlijas laivas“

Pietų Susėjos krantuose yra įdomios kultūrinės-istorinės vietos ir lankytini objektai – Neretos malūnas, R. Gurklio didžiųjų medžio skulptūrų sodas Sprogiuose, „Kronišu kokapstrāde“, Ērbergės bažnyčia ir dvaras. Sprogiuose prie upės taip pat yra laužavietė ir pavėsinė. Ērbergės estrados parke taip pat įrengta laužavietė. Upę galima pasiekti automobiliu. Plaukimas Pietų Susėja yra ramus pasimėgavimas gamta – čia nėra sraunių upės slenksčių. Plaukiant upe ir poilsiaujant jos krantuose reikia tik atsiminti nešiukšlinti.

Pietų Susēja

„Sēlijas laivas“
Pietų Susēja

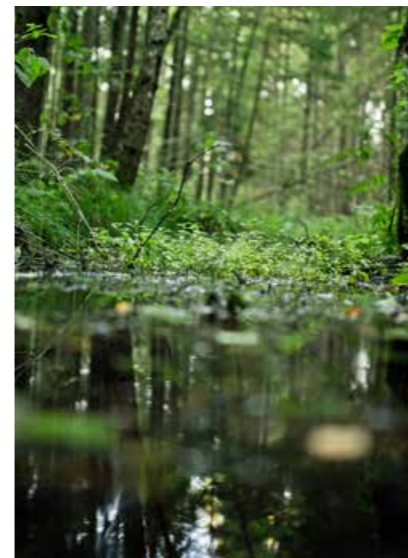
19

Elytės sieros šaltinis

Sieringas šaltinis

Sieringas šaltinis išteka iš Pragarėlio pelkės, o jo vanduo turi gydomąją cheminę sudėtį. Sieringo šaltinio vandenyje yra kalcio sulfato – hidrokarbonato vandens, kurio sudėtyje yra vandenilio sulfido (H₂S) ir kuris susidaro iš gipso, cirkuliuojančio viršutinėse devono uolienose, veikiant sulfatus redukuojančioms bakterijoms tokiose vietose, kur virš gipso vandens nusėda tankus durpių sluoksnis. Senovėje šaltinių dumblas buvo naudojamas gydymo tikslais. Senasis sieringas šaltinis buvo Pragarėlio pelkės krašte. Pati pelkė yra gamtos objektas su mitologiniu pavadinimu, o joje esantis sieringas šaltinis – senovinė kulto vieta, kuri yra gerbiama ir šiais laikais. Sieringo šaltinio vanduo visada buvo laikomas sveiku ir galinčiu išgydyti – visada buvo tokių, kurie teigė, kad išsigydė prausdamiesi ar gerdami šį vandenį. Vietiniai gyventojai taip pat žino, kad Pirmosios laisvosios valstybės laikais buvo atliekami tyrinėjimai ir svarstyta idėja šalia sieros šaltinių

pastatyti gydyklą. Nėra žinoma, kodėl planai nebuvo įgyvendinti. Tai yra puiki poilsio vieta – joje pastatyta pavėsinė su mediniu suolu ir stalų, šalia yra informacinis stendas. Prie artimiausio kelio – nuoroda, palei griovį – tilteliai. Taip pat sutvarkyta vandens pasisėmimo vieta ir takas.

- Daudzėsės valsčius, Aizkrauklės savivaldybė
- www.visitaizkraukle.lv
- 56.48416, 25.26279
- Jaunjelgava – 24 km, Aizkrauklė – 18 km, Daudzēsē – 3 km

Elytės sieros šaltinis

20 Kuorkulių sausvagė ir požemio upės

Upės sausvagė, požemio upė,
dolomito atodanga, griova

Kuorkulių arba Kubulių upelis primena nedidelį, bet aiškių kontūrų upelį su smiltainio vaga. Upelis teka per 10–15 m gylio pirmąją griovą, apie 300 m žemupyje nuo Kuorkulio namų ir pradeda nykti požemio upėje, kol visiškai išdžiūsta. Upelis iš požemio vėl pasirodo stačiame Laukės krante, kur jis suformuoja nedidelę vagą. Tai yra didžiausia upės išsiliejimo vieta Latvijoje, kurią galima tiesiogiai pamatyti gamtoje. 650 m. ilgio sausvagės grandyje galima sutikti 10 požeminių upelių – vietų, kur dėl geologinių procesų upė

Šėrenės valsčius,
Aizkrauklės savivaldybė

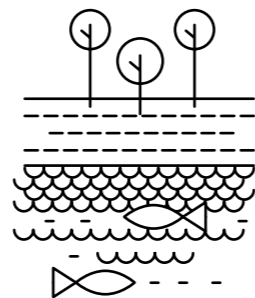
www.visitaizkraukle.lv

56.56662, 25.24909

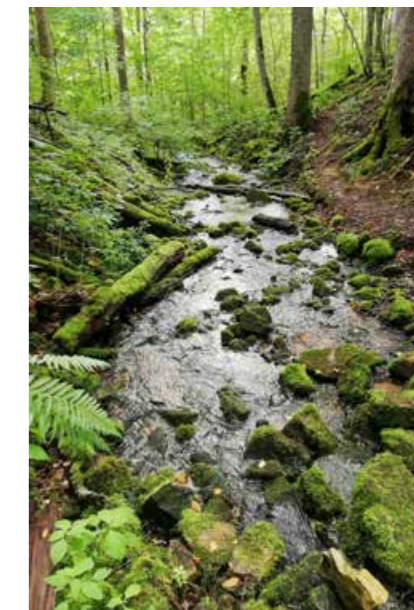
Aizkrauklė – 3 km,
Jaunjelgava – 13 km

Korkulu upė

dingsta po žeme ir toliau tęsiasi kaip senvagė. Dingę Kuorkulių vandenys išteka aštuoniuose Laukės ledyninio slėnio vietose – daugiau nei 550 m atstumu. Vienas didžiausių „šaltinių“ išteka apskritoje žemumoje – išgraužoje Laukės sausvagės šlaite. Jis pramintas karstine įgriuva. Reljefo skirtumas tarp Kuorkulių ir Laukės yra 25 m. Vanduo čia išsilieja pro sutrūkinėjusį dolomito sluoksnį. Kuorkulių ir Laukės sausvagėje gyvuoja pirmąją gamtą su stačiais šlaitais. Šlaitų ir griovų miškuose auga plačialapiai medžiai ir retos augalų rūšys. Objektą galima pasiekti automobiliu nuo P76 kelio, prie jo taip pat įrengta automobilių stovėjimo aikštelė. Tačiau reikia atsižvelgti į tai, kad Kuorkulių sausvagė ir požemio upė yra ypatingas gamtos objektas, ir nors prieinamumo prie jo įvertinamas vidutiniu sudėtingumu, tikrąją jo magiją galima pajusti tik nepabijojus ir visiškai išvaikščiojus visą teritoriją.

Sėrenės karstinės įgriuvos

Į kairę
Kuorkulių sausvagė

21 Staburagas

Uola (guli po vandeniu)

Staburagas yra su senvagės šlaitu susijungęs siauras ir apytiksliai 18 metrų aukščio kalkakmenio šaltinių kupolas. Senvagės šlaito viršūnėje atsidengia viršutinio devono Dauguvos svitos dolomito klodai. Kadaiše turistų pamėgtą uolą dabar dengia Pliavinių tvenkinio vanduo, o aukščiausia atodangos dalis (šiuo metu iki 2 m virš vandens lygio) yra gamtos paminklo viduryje, šalia betoninių nusileidimo laiptų. Dauguvos senvagę supančios dolomito atodangos susidarė ledynmečio pabaigoje, kai judančių ledynų vanduo išgraužė po ją esančius sluoksnius. Manoma, kad senvagė neatsirado dėl vieno ledyno, o pradėjo formuotis daug anksčiau – prieš kelis šimtus tūkstančių metų. Prieš tvenkinio susidarymą tam tikro vaidmens atodangas reguliariai atnaujindavo Dauguvos upės erozija, o pats Staburagas susiformavo iš kieto šaltinių vandens, kuriame nusėdo kalcio karbonato medžiaga – šaltinių kalkakmenis arba tufas.

Skulptūra „Daina“ Vygantės parke

Staburago atminimo vietoje susidomėjusiems atsivers nepaprastas vaizdas ir apims ypatingas jausmas. Nors akmuo jau daugiau nei 50 metų tūno po vandeniu, jo ypatinga aura jaučiama dar dabar. Ypatingą jausmą sustiprina buvusioje Staburago akmens viršūnės su šaltiniu vietoje pastatytas plūduras. Apsemtos uolos ir jos aplinkoje esančių gamtos objektų atminimo vieta yra Vienybės giraitėje, kuri yra netoli gelmėse miegančio Staburago.

Skulptūra „Daina“ Vygantės parke 20 a viduryje

Netoliese galima pamatyti ir Staburago akmens atminimo ženklą „Dievo ausis“, viendienių sodą, Staburago susirinkimų namą ir jame įrengtas parodas. Čia taip pat galima eiti į gražius pasivaikščiojimus po Vygantės parką, aplankyti P. Barisono pavėsinę, kur galima ne tik pasiklausyti kompozitoriaus kurtų darbų, bet ir sužinoti viską apie dainų šventės tradicijas. Staburago atminimo vietoje galima pasimėgauti lengvu, trumpu pasivaikščiojimu. Taip pat galimos ekskursijos su gidu.

Dieninių lelijų sodas

Latvijos folkloro rinkinyje randami 82 Staburagai skirtų padavimų variantai, kurių labiausiai paplitusiame pasakojama apie merginą, kurios jaunikis buvo žvejys. Kartą, jai, kaip paprastai, laukiant savo jaunikio ant uolos, prasidėjo didelė audra ir vaikiną paskendo. Mergina, tą pamačiusi, ant aukščiausio kranto pradėjo verkti, kol nesustingo ir nepavirto akmenine uola, o jos ašaros ir toliau nenustojo riedėti.

	Staburago valsčius, Aizkrauklės savivaldybė
	www.visitaitzkraukle.lv
	56.57425, 25.49706
	Aizkrauklė – 25 km, Jėkabpilis – 29 km, Jaunjelgava – 30 km

Staburago uola 20 a viduryje

22

Struvės geodeziskis lanko punktas „Bristene“ su lauko observatorija

Industrinis paminklas

Struvės geodeziskis lankas yra trianguliacijos matavimo grandinė, kuri yra įtraukta į UNESCO Pasaulio paveldo sąrašą. Taške „Bristene“ atlikti tiek geodeziniai, tiek astronominiai matavimai kartu su 1826 metų pavasarį įkurta observatorija įgijo ne tik mokslinę, bet ir kultūrinę-istorinę bei švietimo reikšmę.

Paskutiniai tiriamieji darbai čia buvo atlikti 2011 metų rugpjūčio 31 dieną, kai buvo atidarytas autentiško punkto centras. Tų pačių metų rudenį punktas buvo paruoštas žiemai siekiant jį išsaugoti ir sudaryti sąlygas

tolesniems moksliniams tyrimams, skirtiems vietai populiarinti. Dabar istorinis punktas, kuris taip pat yra įtrauktas į Valstybinį saugomų paminklų sąrašą, yra atnaujintas ir slepiasi po kupolu, o aikštėje įrengtos nuorodos dar į kitus netoliese esančius Struvės punktus.

Visiems norintiems punktas yra lengvai pasiekiamas ir lengvai randamas sekant nuorodas nuo kelio P76. Čia įrengta laučvietė ir poilsio zonos, hamakai, dviračių aikštelė, kad lankytojai galėtų ramiai susipažinti su šios vietos istorija, pajusti ypatingą aurą, kuri supa Bristenę.

Struvės meridianinio lanko geodeziskis punktas „Bristene“, Secės valsčius, Aizkrauklės savivaldybė

www.visitaizkraukle.lv

56.58127, 25.3595

Aizkrauklė – 16 km,
Jaunjelgava – 24 km,
Jēkabpilis – 40 km

Aizkrauklės piliakalnis.
Gamtos parkas „Dauguvos slēnis“

Ceplio (Jaunzemiu) dolomito atodanga.
Gamtos parkas „Dauguvos slēnis“

23

Gamtos parkas „Dauguvos slēnis“

Upēs slēnis

Gamtos parkas apima daļi Dauguvos senvagēs šiaurinio šlaita, kuriam (tiek apatinēje, tiek viršutinēje daļē) nustatītas 27 dolomīto atodangas, šaltīniūotas vietas ir šaltīnīai. Didžīoī jū daļis yra gamtos pamīnklo „Ceplio dolomīto atodanga“ teritorīoīje. Gamtos parkas buvo sukurtas, kad apsaugotū Dauguvos senvageī būdīngā grandī, kurī līko nepakeīsta statant Pliavīnīū HE. Čīa pagrīndīnē vertībē yra senvagēs upēs slēnīo šlāitas, kurīs tiesīasi īkī pat Divajos upēs, kur randamī vertīngī šlāitū ir grīovīū plačīalapīū mīškāi. Arčīau Aīzkrauklēs taip pat yra dolomīto atodangas, šaltīnīū īštakos krante. Čīa galīma pamatyti Ceplio (Jaunzemīū) dolomīto atodangā, kurīā sudaro dvi dīdesnēs īr grandīnē mažesnīū natūralīū īr dīrbtīnīū atodangū, senvagēs šlāitas, šaltīnīai, šaltīnīūotas vietas īr šaltīnīū kalkakmenīo nuosēdos. Teritorīoīje yra daug natūralīū botanīnēs vertēs sausū pievū kalkīnguose dīrvožemīuose īr vīdutinīo drēgnumo pievū su

retomīs īr saugomomīs augalū rūšīmīs. Taip pat yra aptīktos kalkīngos smēlynos pievos īr eutrofinīai aukštīeīū žolynāi.

Gamtos parko teritorīoīje yra īr keletas valstībēs saugomū kultūros pamīnkļū: Aīzkrauklēs pīliakalnīs, Lejasžagarū kapīnynas, Aīzkrauklēs pīlīs grīuvēsīai pīrīe Karīkstēs upēs žīočīū ī Dauguvā īr kt. Čīa galīma atvyktī tiek nuo Skryverīū, tiek Aīzkrauklēs – kelīā lengva rasti žemēlapyje, o norīntys galī sektī specialīai žymētū Dauguvos taku, kurīs veda paleī upē motīnēlē īr sujungīa šīas dvi gyvīenvīetes īdromīoīje kelīonēje. Gamtos parkas yra prītaīkytas pasīvaīkščīoījīmū īr žygiū mēgējams, besīdomīntīems īstorījā īr žavīū vīetū īeškotojams – lankytojus nūstebīns nepalīesta gamta īr jos īšķīrtīnumas. Tačīau reīkīa nepamīrštī, kad jīs skīrtas rūpīntīs aplīnkos vertībēmīs īr īssaugotī jas atēīties kartoms, todēl Dauguvos slēnyje reīkīa elgtīs atsakīngāi aplīnkos atžvīlgiu. Pavasario potvynīū metu Karīkstēs

	Gamtos parkas „Daugavas ieleja“, Aīzkrauklēs savīvaldībē
	www.visitaizkraukle.lv
	56.61092, 25.16388
	Aīzkrauklē – 3 km, Skryverīai – 2 km

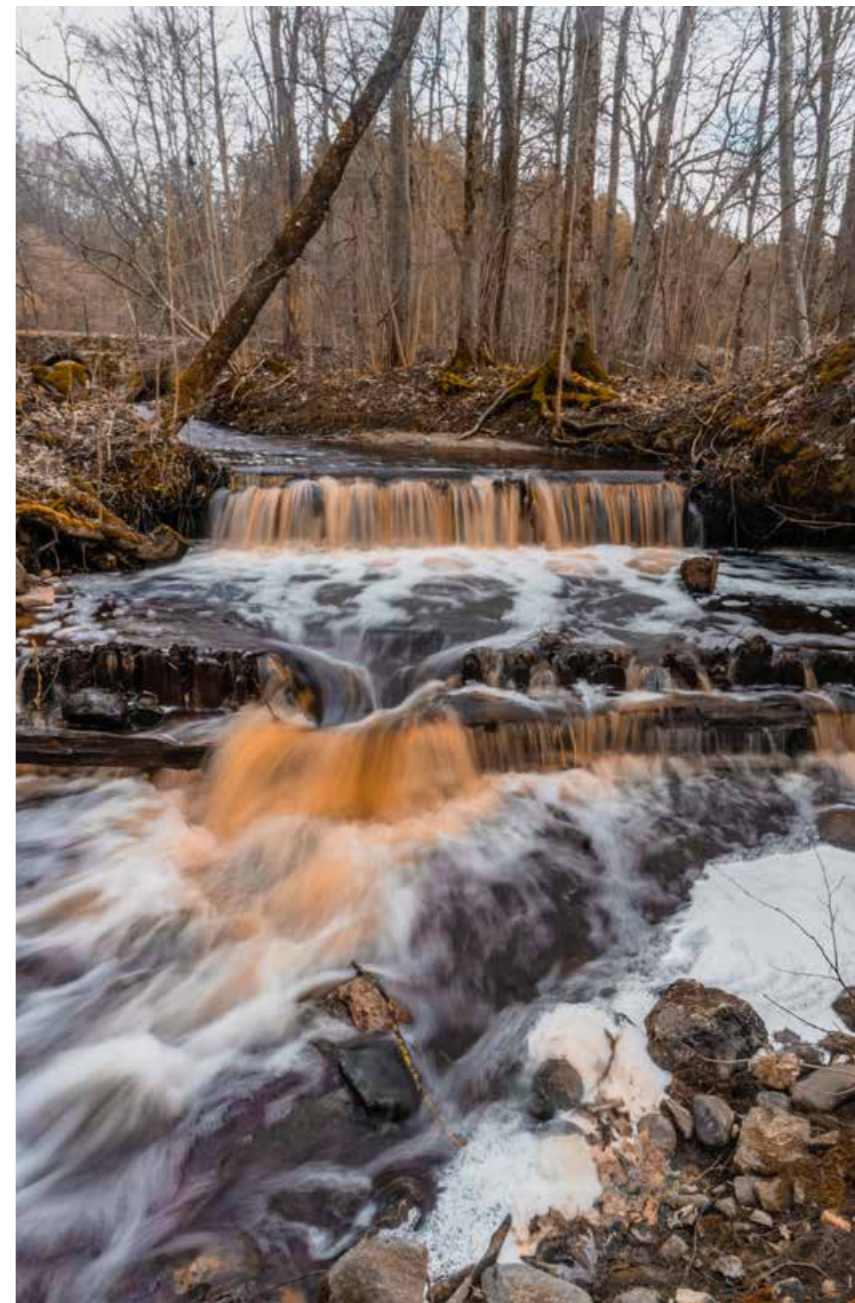

upē meta īššūkj plaukīmo entuzīastams, o Ašķerēs upēs krantuose yra īrengtas Spydalos pēsčīūjū takas su tīltelīais īr laīptāis. Vaīzdas čīa tiesīog atīma kvapā – ypatingāi pavasarī, kai kelīū pakopū vandens kaskados garsīai kunkulīuoja īr īteka ī Dauguvā. Takas pasībaīgī aukščīausīame Dauguvos kranto pīliakalnyje – Aīzkrauklēs pīliakalnyje.

Secēje yra parašītas padavīmas „Kaīp atīrado Dauguvos krantāi“. Jame pasakojama, kad senovēje Dauguva neturējo krantū. Kartā velnīas supyko īr norējo Dauguvā užkīmštī – īmestī ī jā dīdelj akmenī, jog jī patvīntū īr paskandīntū vīsus žmones. Vīenā naktī jīs sumanē tokj akmenī neštī. Ir nešē, bet kadangi pragaras buvo labāi tolī, nešant akmenī praējo daug laīko. Jau buvo beveīk pasīekēs Dauguvā, o čīa netīkētāi gāīdys sugīedojo. Velnīas numetē akmenī ant žemēs īr pabēgo atgal ī pragarā.

O su žmonēmīs tuo metu gyveno Mīlžīnas. Jīs susītarē su darbščīais žemdīrbīais īr nuējo mūrytī Dauguvāi pylīmū, paleī vīenā pusē mažesnī, paleī kītā – dīdesnī. Čīa atīrado Dauguvos krantāi.

24

Krauklių akmuo

Riedulys

Krauklių akmuo yra 3,9 m ilgio, 3,8 m pločio, 2 m aukščio, apytiksliai 15 m³ tūrio, 40 tonų sveriantis šviesiai rausvos spalvos rapakivio granitas. Tai yra vienintelis tokio tipo akmuo Latvijoje, neatitinkantis nei klasikinių aukojimo akmenų su lomomis, nei kitų šventųjų akmenų. Akmenyje iškaltas V formos lovelis su skylė, o jo forma yra kaip kirvio, o ne ledynų atneštieiems akmenims būdingos ovalo formos. Akmuo yra įdauboje šalia Kraukliupytės. Objektas tinka tiems, kurie nori pabūti vieni. Tai yra idealus lankytinas objektas ramios gamtos mylėtojams, keliaujantiems dviračiu, pėsčiomis ar automobiliu.

-- ĮMINKITE MĮSLĘ:
 NIEKADA NEGIMSTA,
 NIEKADA NEAUGA, NIEKADA
 NEMIRŠTA, BET YRA.

/AKMUO/

Anot pasakojimų, po Krauklių akmeniu paslėptas pinigų puodas ir kad velnias norėjęs šiuo akmeniu užkimšti upę.

O pasakose akmens pavadinimas gimė taip: prie Krauklių akmens kažkada buvo paaukoti žmonės, kurių kūnai iki šiol ten palikti, todėl aplink jį susirinko kraukliai. Nuo tada akmuo ir gavo savo vardą.

Skryverių valsčius, prie Rygos-Daugpilio plento (posūkyje į Purapuķes gatvę), Aizkrauklės savivaldybė

www.visitaizkraukle.lv

56.62783, 25.12126

Skryveriai – 1 km,
 Aizkrauklė – 13 km,
 Kuoknesė – 21 km

25

Melkitarų akmuo

Riedulys

Vadinamas dar Aukų arba Velnio akmeniu. Archeologiniai kasinėjimai ir liaudies pasakojimai liudija, kad Melkitarų akmuo buvo naudotas kaip kulto vieta net nuo XIX a. vidurio, nes vietiniai manė, kad vanduo, susirinkęs lomoje, gydė. Už išgydymą liaudis mėtė smulkias monetas į lomą. Akmuo yra iš rapakivio granito, jo ilgis – 4,9 m, plotis – 3,7 m, tūris – 25 m³, apimtis – 14,9 m. Riedulio forma iš dalies suapvalinta, o jo viršutinėje pusėje yra įduba, kurios ilgis yra 1,95 m, plotis – 0,5 m, gylis – 0,18 m. Gali būti, jog tai yra didžiausia tokio tipo iškala Latvijoje, todėl dauguma tyrinėtojų mano, kad ertmė yra natūrali. Akmuo guli privačios valdos viduryje, tačiau iki jo lengva nusigauti nuo šalia esančio kelio.

Aizkrauklės valsčius, Aizkrauklės savivaldybė

www.visitaizkraukle.lv

56.66019, 25.202777

Aizkrauklė – -10 km,
 Skryveriai – -11 km

26 Aizkrauklės daugifunkcis dviračią parkas

Industrinis objekts

Modernus ir patrauklus daugifunkcis dviračių parkas yra priešais Aizkrauklės sporto centrą – gražioje vietoje ir tinka labai plačiai auditorijai. Aikštėje yra asfalto dviračių trasa ir riedlenčių parkas. Dviračių trasa skirta įvairaus amžiaus ir skirtingo fizinio pasirengimo važiotojams ir viskam, kas rieda – dviračiams, paspirtukams, riedlentėms, riedučiams. Važiotojai riedlenčių parke gali būti šiek tiek ekstremalesni.

Upės krante įrengtas dviračių parkas atvaizduoja Dauguvos tvenkinio geomorfologinį modelį ir leidžia pasigrožėti buvusiu jo reljefu, dirbtinai sukurtu būtent tokiu, koks jis buvo prieš užtvėnkiant upę. Dauguvos geomorfologija Aizkrauklėje yra ypač įdomi, nes čia gamtos procesams įtakos turėjo tiek ledynų judėjimo geologinis periodas, tiek šiuolaikiniai ekonominiai procesai kuriant didžiausią hidroelektrinę Latvijoje.

- „Vecmaurēni-1“, Aizkrauklė, Aizkrauklės savivaldybė
- www.visitaizkraukle.lv
- 56.59933, 25.26276
- Kuoknesē – 15 km, Skryveriai – 13 km

Jos statybos pakeitė upės formą. Dabar, naudojantis daugifunkcio parko nelygiu paviršiumi galima pamatyti Dauguvos tvenkinio giliausią vietą, senosios upės dugną, senąją kalvą, kuri šiais laikais pavirto į salas. Drąsiausi važiotojai pastebės ir aukščiausią trasos tašką – „Širdies salą“, o jos pilkas pagrindas simbolizuoja pagrindinį Dauguvos pagrindo dolomitą – būtent dėl jo kietumo Aizkrauklė buvo pasirinkta HE statybai.

Tai puiki vieta aktyvaus poilsio mėgėjams, važiuojantiems dviračiu ir riedlente.

27 Pastmuižos velnio akmuo

Riedulys

Pastmuižos velnio akmuo yra vienas geriausiai žinomų mitologinių akmenų Latvijoje. Jį sudaro dvi dalys: didžiausios dalies ilgis yra 3,5 m, plotis – 3,1 m, o aukštis – 0,9 iki 1,9 m. Nors apie šį objektą ir kalbama vienskaita, iš tiesų čia yra du skirtingi akmenys, kurie tradiciškai laikomi vienu. Atstumas tarp didžiausio ir mažiausio akmens yra 3,15 m. Mažesniojo akmens viršus yra visiškai plokščias ir lygus (jo didžiausias ilgis – 2,6 m, didžiausias plotis – 1,7 m). Tuo tarpu didesniojo akmens viršus yra nuožulnus ir plokščias, daugiausia 3 x 3,4 m dydžio, labiau grublėtas ir dantytas nei mažesnis akmuo. Abiejų akmenų sudėtis yra panaši – pilkšvi, vidutinio kristaliningumo ar smulkūs kristaliniai granitai. Ant akmenų nėra žmogaus tašymo ar skaldymo žymių. Manoma, kad riedulys atskilo ledyno judėjimo metu. Abu akmenys yra beveik visiškai virš žemės (95 %), gerai matomi ir labai gražūs.

Nuo akmens atsiveria gražus vaizdas į šalia tekančią Dauguvą. Sekant upės tekėjimo kryptį galima tolumoje pamatyti ir Kuoknesės pilies griuvėsius. Kadaise netoli nuo akmens stovėjo dvaras su turtinga istorija – Pastmuiža.

- Kuoknesės valsčius, Aizkrauklės savivaldybė
- www.visitaizkraukle.lv
- 56.627123, 25.453154
- Kuoknesē – 3 km, Pliavinios – 21 km, Aizkrauklė – 15 km

Su šiuo akmeniu yra susiję daugelis pasakojimų gan panašiu siužetu – velnias nešė akmenį, kad užtvėnkėtų Dauguvą, bet sugiedojo gaidys ir akmuo suskilo į dvi dalis.

Viename padavime minima, kad velnias akmenį užmetė ant raganos trobelės, o Perkūnas, velnią vydamas, akmenį suskaldė. Tyrėjams ant akmenų nepavyko rasti jokių žymių ar „velnio pirštų atspaudų“.

28

Klaintainės sausvagė ir karstinės įgriuvos

Upės sausvagė ir karstinės įgriuvos

Dėl karstinių procesų Pliavinių apylinkėse esantis Klaintainės upelis po truputį nyko, po savęs palikdamas tik sausą vagą. Ryškiausioje upės vietoje yra aiški griova, tačiau vanduo ja teka tik labai lietingomis vasaromis. Prieš Dauguvos žiočių užliejimą Klaintainės upelis dar vėl iškilo virš žemės paviršiaus kaip šaltinis ant Dauguvos kranto. Dabar tai yra nacionaliniu lygiu saugomas gamtos objektas, o jo teritorija dalinama į Klaintainės gamtos draustinį ir Dauguvos senvagę – vietą, kur slėnį supančių kalvynų makroformos skiria Vidurio ir Rytų Latvijos žemumas.

Gamtos paminklą sudaro Klaintainės arba Būdos malūno upelio slėnis su įgriuvomis upės dugne – požeminėmis upėmis ir sausvagės grandimi.

Upelio dugno viršutinės dalies krašte atsiveria mažos dolomito atodangos. Dugne yra įvairios požeminės upės, bet didžioji jų

dalis yra vidurinėje dugno dalyje ir nevandeningu laikotarpiu užima beveik visą upės nuotėkį. Šiuo metu karstiniai procesai gamtos paminklo teritorijoje pasireiškia kaip požeminės upės ir sausvagės, kurios per trumpą laiką nesukelia geologinių pokyčių. Tačiau šis gamtos darinių kompleksas yra svarbus nacionaliniu mastu kaip viena savičiausių ir lengviausiai prieinamų vandens ir upių rūšių raiškos vietų.

Objektas yra Klaintainės valsčiuje netoli nuo autostrados A6 arba Rygos-Daugpilio plento, ir lengvai

Klaintainės sausvagė ir karstinės įgriuvos

prieinamas visiems norintiems. Kai kurios netoliese esančios pievos nebuvo ariamos ar reguliariai tvarkomos, todėl yra tipiškas natūralių pievų pavyzdys ir jose auga specialiai saugomos augalų rūšys.

Čia galima ramiai mėgautis gamta, o prie objekto pastatytas informacinis stendas, kuriame pateikiama informacija ir apie pėsčiųjų ir dviračių takus apylinkėse.

Dviračių maršrutai apskrityje

Klaintainės sausvagė, Klaintainės valsčius, Aizkrauklės savivaldybė

www.visitaizkraukle.lv

56.58336, 25.59012

Pliavīnīs – 10 km, Kuoknesē – 13 km

29 Pasienio arba Petro Stukmanio akmuo

Riedulys

Šis akmuo yra vienas iš keturių Luokstenės pasienio akmenų. Jis laikomas vienas seniausiai datuojamų pasienio akmenų Latvijoje, jame iškalti Rygos arkivyskupo ir jo vasalo Vrangelio herbai (arkivyskupo nuosavybės ženklas – vyskupo kryžius ir skeptras – vis dar gerai matomas). Vadinamas dar Švedų akmeniu ir Didžiuoju akmeniu, jis jau kelis šimtmečius gerai žinomas kultūrinis-istorinis objektas. Jo ilgis siekia 2,6 m, plotis – 2 m, aukštis – 1,9 m, apimtis – 8 m. Akmuo turi įdomią istoriją. 1437 metų dokumentuose, kuriuose aprašyta Luokstenės pilies krašto riba, minimi keturi akmenys su iškaltais kryžiais ir Vrangelio herbu. Minėto pasienio akmens sutapimas su 1839 metais Fr. Kruzės sudarytu planu, kuriame vienas iš keturių pasienio akmenų iš tiesų tapatinamas su šiuolaikiniu Petro Stukmanio akmeniu, leidžia manyti, kad jame iškaltas skydo formos ženklas iš tiesų yra ankstyvasis bajorų Vrangelių herbas.

Manoma, kad Henrikas Vrangelis 1277 metais iš arkivyskupo gavo leną ir valdė žemes aplink Pliavinias (Luokstenės pilies kraštą). XIV a. 5-ajame dešimtmetyje Voldemaras Vrangelis buvo arkivyskupo fogtas Kuoknesėje. Taigi, krašto ribų nustatymas su minėtais akmenimis galėjo vykti kažkada nuo XIII a. 8-ojo dešimtmečio iki XIV a. 5-ojo dešimtmečio. Objektą lengva pasiekti ir prie jo taip pat įrengta poilsio zona su suoliukais.

🏠 Klintainės valsčius, Aizkrauklės savivaldybė

🌐 www.visitaizkraukle.lv

📍 56.60185, 25.66632

📏 Pliavinios – 1,5 km, Kuoknesė – 24 km, Aizkrauklė – 40 km, Jēkabpilis – 20 km

Anot padavimų, 1812 metų Napoleono karo žygio metu prie akmens pietavo prancūzų kariai, kurie atsiminimui akmenyje iškalė peilį ir šakutę. Reikia pabrėžti, kad didysis iškalimas nei kiek neprimena minėtų daiktų, o jau 1794 metais kartografas Liudvikas Augustas Mellinas, aplankęs akmenį, pamatė jame iškaltą skydą ir kardą.

Apylinkės žmonės jį vadino Petro I akmeniu, nes kitame pasakojime teigiama, kad Šiaurės karo metu po pietų Rusijos caras po akmeniu paliko sidabrinį peilį ir šakutę. Jei kas gali, gali pakelti akmenį ir įsitikinti, ar tai tiesa!

30 Skanstupytės krioklys

Krioklys

Skanstupytės trijų pakopų krioklys sudarytas iš Dauguvos svitos dolomitų. Jo apytikslis aukštis siekia 1,5 m, o plotis – nuo 4 iki 6 m. Krioklys matomas per visą upės plotį, dažnai ir žiemą. Tačiau šiuo metu apatinis skardis yra užsikimšęs, todėl jis visiškai matomas tik tada, kai Pliavinių tvenkinyje nusileidžia vandens

lygis. Tai yra vienas iš nedaugelio visada matomų Dauguvos intakų krioklių, kuris nėra užtvindytas. Liaudis šį šaltinį vadina įvairiai: Skantės upelio kaskada, Skantės gyventojų upelio kriokliu, Skantės gyventojų Mailiupytės kriokliu. Jis yra Draugystės parko kairiajame krašte, o prie krioklio pastatyta apžvalgos platforma

ir suoliukai, šalia yra Švedų įtvirtinimas, kurio galima pasivaikščioti, ir dar galima pamatyti atminimo akmenį skirtą J. Jaunsudrabiniam.

🏠 Guostinių parkas, Pliavinios, Aizkrauklės savivaldybė

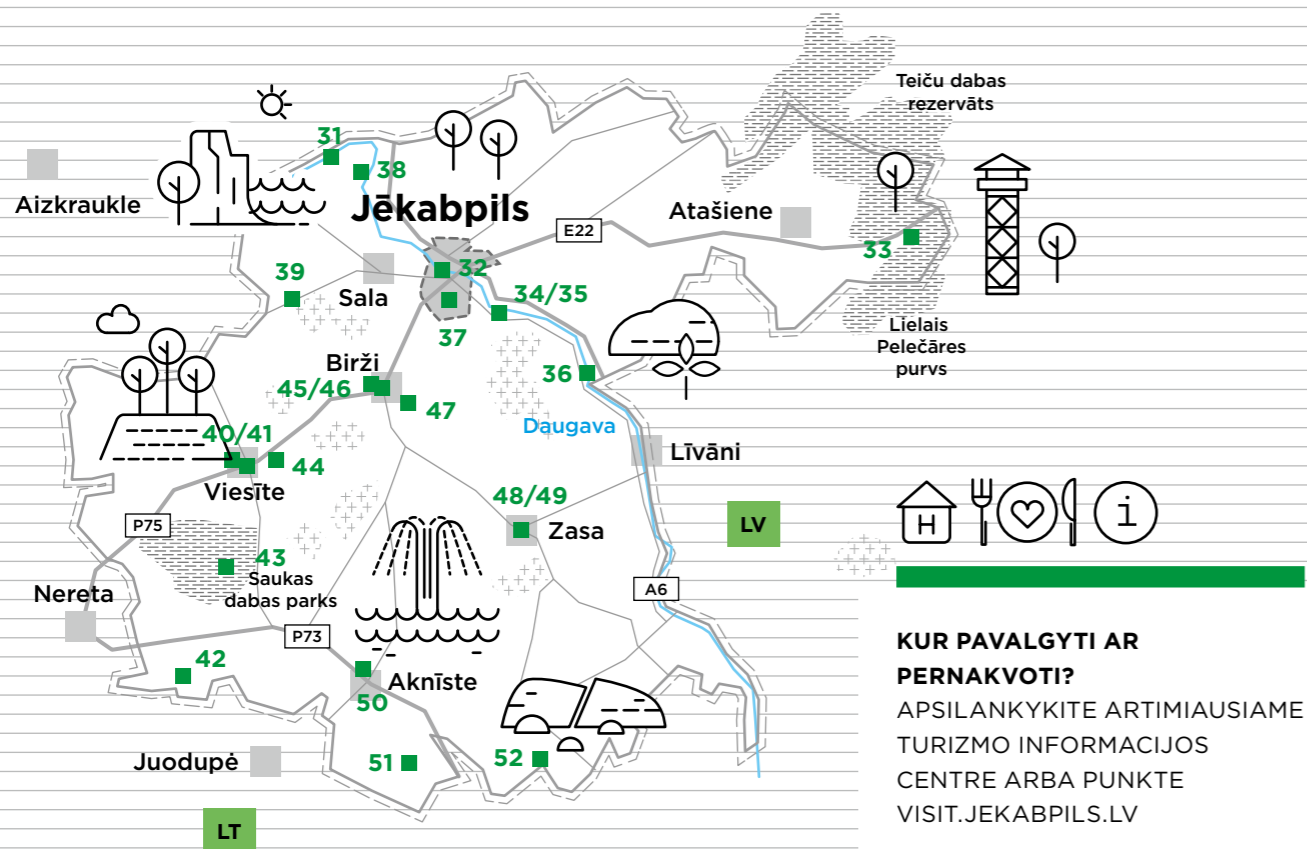
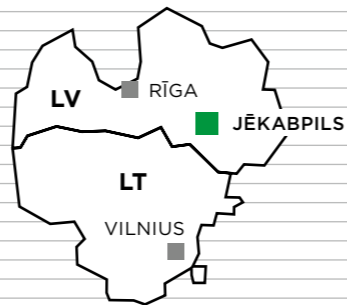
🌐 www.visitaizkraukle.lv

📍 56.6174, 25.7614

📏 Pliavinios – 2 km, Jēkabpilis – 19 km

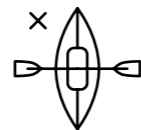
JĒKABPILIO APYLINKĒS

„Zvejnieklīcis“, Sēlpilis

Vaizds ģ Krustos ģlankā 20 a 1930-iej

-
- Apytiksliai 100 m nuo „Zvejnieklĭcis“, Sēlpilĭo valsĭius, Jēkabbilĭo savivaldĭbē
-
- visit.jekabpils.lv
-
- 56.582509, 25.625397
-
- Jēkabbilĭs – 22 km, Aizkrauklē – 32 km
-

31 Krustalyĭcio uolos

Uola

Tai ģra ilgĭusia uola Latvĭjĭoje, kuri besidriekĭa daĭgĭau nei 2,5 km palei Dauguvā. Aukĭstis virĭĭ vandens lyĭgio – keli metri. Ŗioje Dauguvos grandĭje ģra Pliavinĭos hidroelektrĭnēs (HE), tvenkins ģr buvusio (ĭki 40 m gĭlio) kanĭjono uola Ŗiuo metu supa upē kaĭp nepereinamos 2–4 m aukĭĭĭo sienos.

Uola sudaryta ĭĭ senovĭnių devono ĭūrĭnių nuosēdų susidariusių uolienu – plokĭĭių ĭir urvĭnių dolomĭtų, kuriuose ģra fosĭlių liekanų ĭr ĭdomių mineralĭnių darĭnių. Vertikalieji skardĭiai Ŗiandienĭame Latvĭjos kraĭtovaizdyje ģra neĭprasti ĭr itin vaizdingĭ. Jais kopti ģra pavojĭnga, o apĭiūrēti galĭma ĭĭ esmēs tik nuo upēs pusēs – plaukĭant laĭvu arba ĭiemā nuo uĭĭalusio tvenkinio. ĭ ekskursĭjas ĭskaiĭiuotas vandens transportas uoloms apĭiūrēti. Objektas ģra 2022 metuĭ ĭeografinē vietovē ĭr tinkama poĭlsio mēĭējams ant vandens; ĭia galĭma vykĭti ĭ ekspedĭcijā su viena māĭesnių vandens transporto priemonių – valtĭmi, stovĭmoĭo ĭrklavĭmo lenta, kanoĭa – arba apĭiūrēti uolā laĭveliu.

Dauguvos upē prie Sēlpilĭo pilĭakalĭnio

Valtĭs „Meĭzmalas vĭkingas“

32

Struvės geodeziskais lankais punktas „Jakobstadt“ arba „Jēkabpils“

Industriais paminklais

Šis punktas pabaigia Tērbatos–Krustpilio triangulācijas daļi, kuriā Struvē matavo nuo 1822 m. iki 1827 m. Jēkabpilio punktas buvo iširtas ir įrengtas 1826 m. birželį. Įdomu tai, kad šio punkto galėtų net nebūti, jei Krustpilio pilies bokšte būtų buvę įmanoma pastatyti visus reikiamus astronominius įrankius (iš Tartu (Tērbatos) observatorijos buvo atvežti tiek du Repsoldo švytuokliniai laikrodžiai, tiek Ertelio vertikalusis ratas, Reichenbacho universalusis instrumentas ir Dolondo pasažinis 8 pėdų instrumentas). Kadangi bokštas tam nebuvo pritaikytas, Struvė rado tinkamą vietą priešingame Dauguvos krante, nuo kurio matėsi reikalingi triangulācijas punktai. Jēkabpilio punktas yra nedideliame, Struvės vardu pavadintame parke.

Šį punktą lengva pasiekti, jis yra Jēkabpilyje. Lankytojai gali ramiai pasimėgauti nepaprastu Struvės punktu, informaciniame stende sužinoti viską apie jo istoriją, taip pat išmėginti patrauklius aplinkos objektus, kurie sukurti kaip edukaciniai žaidimai (kaleidoskopas, teleskopas, kompasas, vandens žaidimai ir įdomūs veidrodžiai).

	Struvės parkas, Jēkabpils, Jēkabpilio savivaldybė
	visit.jekabpils.lv
	56.501024, 25.855491
	Pliavinios – 19 km, Viesytė – 32 km

1931 m. virš Struvės taško pastatytas 42 m aukščio triangulacinis medinis apžvalgos bokštas. Kelias vasaras Latvijos universiteto dėstytojai ir studentai ten atliko astronominius ir geodezinius stebėjimus ir matavimus.

33

Kristakrūgo apžvalgos bokštas

Gamtinis rezervatas

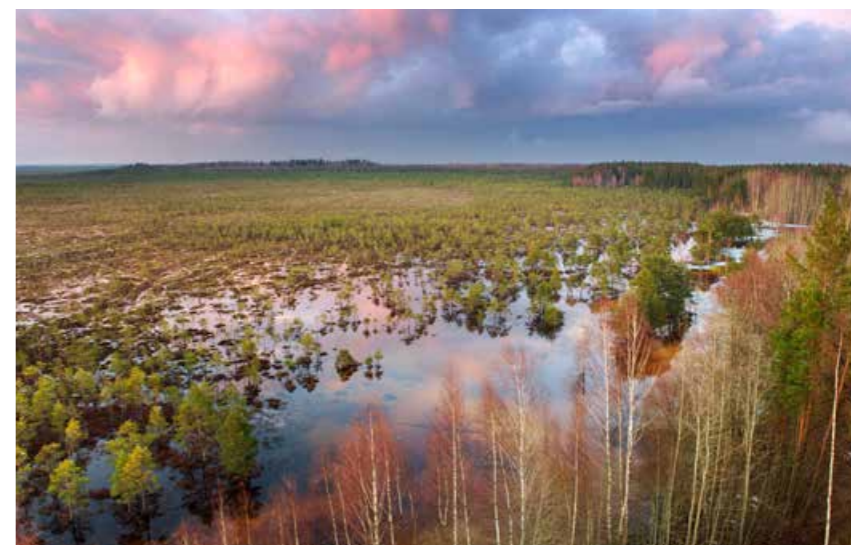
Nors pasivaikščiojimai su gidu galimi tik Teičų gamtiniame rezervate, gamtos vertybes ir gražų vietovės kraštovaizdį galima pamatyti ir iš tolo. Kristakrūge specialiai šiam tikslui pastatytas 27 metrų aukščio apžvalgos bokštas. Tai suteikia galimybę pažvelgti į Teičų pelkė iš jos pietinės dalies.

Teičų gamtinis rezervatas yra didžiausias gamtinis rezervatas Latvijoje ir vienas didžiausių laukinių rūšių pelkių Baltijos šalyse. Rezervatas svarbus specifinių ir retų paukščių rūšių apsaugai, kaip migruojančių vandens paukščių maitinimosi ir poilsio vieta, pelkėms būdingų augalų rūšių ir biotopų tausojimui bei daugelio bestuburių rūšių apsaugai.

Didžiąją dalį arba 69 % bendrosios teritorijos užima samanyno masyvas. Jis pradėjo formotis prieš 10 000–12 000 metų ir yra vadinamoji aukštapelkė su daugybe kupolo formos kalvų, iškilusių iki septynių metrų virš likusios teritorijos.

Pelkėje yra 18 didesnių nei hektaras ežerų. Jie daugiausia yra kupolų šlaituose. Kadangi nuo rezervato įkūrimo teritorijoje nevyksta jokia ūkinė veikla, o apsilankymas ribotas, jame yra daug retų ir saugomų rūšių. Tinka gamtos tyrėjams ir ramios gamtos mėgėjams.

Teičų gamtinis rezervatas

	Atašienės valsčius, Jēkabpilio savivaldybė
	visit.jekabpils.lv
	56.539718, 26.566149
	Jēkabpils – 45 km, Atašienė – 12 km

Ilgaausės pelėdos jauniklis

34 Ruogalių griova

Griova

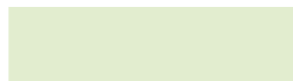
Per griovą veda prižiūrėtas takas, kurį saugo medinės ramiai snaudžiančios latvių dievybės iš Ruogalių girios atsiradimo mito. Šią vietą pamėgę įsimylėjęliai, pradedantys bendrą gyvenimą, nes čia trykšta Meilės šaltinis. Griovoje galima pasivaikščioti gražiu taku ir pamatyti Ruogalių riedulį. Takas veda iki pat Dauguvos kranto, kuriame atsiveria nuostabus vaizdas į upę motinėle. Drėgnuoju metu takas gali būti net slidus. Aplinka įrengta su visais patogumais, šiukšliadėžėmis, suoliukais. Patiks tiek mėgstantiems ramią gamtą, tiek aktyvų poilsį. Pradėti apžiūrėti Ruogalių griovą galite ir nuo Dauguvos, suradę nuorodą „Ūdens turizma ceļš“ (liet. Vandens turizmo kelias).

Dauguvos upės salas

- Kūkų valsčius, Jėkabpilio savivaldybė
- visit.jekabpils.lv
- 56.472283, 25.943945
- Jėkabpilis - 6 km

Anot legendos, Ruogalių griova yra Perkūno rūstybės rezultatas - ji atsiradusi iš Perkūno sukurtos vandens čiurkšlės. Šaltinis taip pat liudija apie velnio ir Perkūno kovą dėl Laimės meilės, tačiau jo nesukūrė nei vienas, nei kitas - tai yra mylimosios, gerosios Laimės ašarų šaltinis.

35 Ruogalių akmuo

Riedulys

Net jei Ruogalių akmuo ir nėra didžiausių Latvijos akmenų dešimtuke, jis yra gan įspūdingas. Akmuo atkeliavo iš šiaurinių Karelijos žemių į Kūkų valsčių. Akmuo yra 6,5 metrų ilgio, 4,6 metrų pločio ir 3,7 metrų aukščio, o jį papildo šalia esanti 4 metrų ilgio nuolauža. Jos apimtis siekia nepilną 19 metrų, o tūris - 40 m³. Šviesiai rusvo granito akmens paviršius yra ryškus. Tokius akmenis, kurių sudėtis leidžia nustatyti jų kilmės vietą, latviškai vadinami *vadakmeņi* (liet. vedantys akmenys). Norint apžiūrėti akmenį, reikia eiti specialiai sukurtu gražiu turistiniu taku ir sekti nuorodas palei Ruogalių upelį. Pakeliui galima pamatyti dar šešis siurprizus. Patiks tiek mėgstantiems ramią gamtą, tiek aktyvų poilsį. Po pasivaikščiavimo prie Rogalio akmens ant įrengto nedidelio suoliuko galima atgauti kvapą, o jei laukiama perkūnijos, reikėtų prisiminti, kad, anot liaudies išminties, per perkūniją akmens viršuje esančioje ertmėje susikaupęs vanduo padeda atsikratyti perkūnijos baimės.

- Kūkų valsčius, Jėkabpilio savivaldybė
- visit.jekabpils.lv
- 56.471952, 25.944167
- Jėkabpilis - 6 km

Perkūnas ir Laimė džiaugėsi švarių Dauguvos vandenėliu, tačiau velnias skaičiavo riedulius ir apmėtė įsimylėjęlius. Viena kartą Perkūnas ne juokais supyko ir lydėmas žabuojančių žaibų paniro į Dauguvos gelmę. Dauguva aprimo, buvo tylu. Tačiau po akimirkos velnias pastebėjo įsiutusio Perkūno piktą veidą. Perkūnas savo didžiuosiuose delnuose iš daugybės gelmėje rastų akmenų padarė vieną didelį akmenį ir metė jį velniui...

36 Vaikių akmuo

Riedulys

Vaikių akmuo yra vienas iš 15 didžiausių akmenų Latvijoje. Dydžiu (7,5 x 5,7 x 2,6 m; tūris – 45 m³) garsusis akmuo yra raudonai rudas rapakivio granitas, o saulėje mirga jame esantys dideli kristalai.

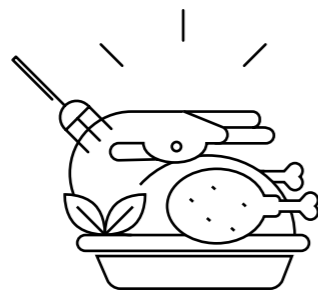

Jis lengvai pastebimas nuo Rygos-Daugpilio plento, kur visu savo grožiu matomas maždaug už 50 m nuo kelio. Įspūdingo akmens apačia kartais mirksta vandenyje, tačiau lietingu oru, kai akmens paviršius tampa slidžiu, ant jo viršaus įmanoma užlipti prie akmens įrengtais mediniais laipteliais.

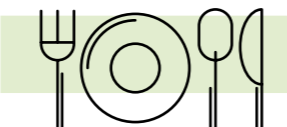
2008 metais Latvijos paštas išleido ir Vaikių rieduliui skirtą pašto ženklą. Patiks norintiems pasimėgauti ramia gamta.

Akmens viršus primena stalą, ir, anot legendos, jį čia atnešė ne kas kitas kaip pats velnias. Buvo taip ar ne – įrodyti nebeįmanoma, bet liaudis pasakoja, kad tokie karvedžiai kaip Petras I ir Napoleonas, pakeliui į savus karus beeidami, ant šio akmens pietavo. Petras I po juo esą palikęs savo sidabrinę šakutę.

- Vypės valsčius, Jēkabpīlio savivaldība
- visit.jekabpils.lv
- 56.4254, 26.0759
- Jēkabpilis – 16,5 km

Dauguvos upē pie Vīpēs, poilsio vieta „Daugmales“

-- KAIP PAMATUOTI AKMENĮ?

KO REIKĖS: MATAVIMO JUOSTOS (10–20 M) IR DVIEJŲ KORTELIŲ, KURIAS REIKIA LAIKYTI ARBA ĮKIŠTI Į ŽEMĘ ŠALIA AKMENS.

KĄ DARYTI: PIRMAJĮ APYTIKSLĮ AKMENS DYDĮ GALIMA NUSTATYTI IŠMATAVUS: AKMENS ILGĮ – ATSTUMĄ TARP TOLIMIAUSIŲ PRIEŠINGŲ AKMENS KRAŠTINIŲ; AKMENS PLOTĮ, MATUOJAMĄ PLAČIAUSIAME TAŠKE STATMENAI ILGIUI, IR AKMENS AUKŠTĮ – AUKŠČIAUSIĄ AKMENS TAŠKĄ VIRŠ ŽEMĖS PAVIRŠIAUS.

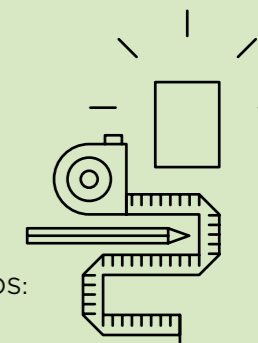
ŽINOTINA: DAUGUMA AKMENŲ YRA NETAISYKLINGOS FORMOS, TODĖL JUOS SUNKU TIKSLIAI IŠMATUOTI.

-- KAIP IŠMATUOTI AKMENS TŪRĮ:

JEI AKMUO YRA DUONOS KEPALO FORMOS: PLOTIS × ILGIS × AUKŠTIS / 2.

JEI AKMUO YRA PIRAMIDĖS FORMOS: PLOTIS × ILGIS × AUKŠTIS / 3.

ŽINOTINA: ATKREIPKITE DĖMESĮ, KAD APSKAIČIUOJAMAS TIK PAVIRŠIAUS (MATOMOS DALIES) TŪRIS, TAČIAU ŠIS PARAMETRAS DAŽNIAUSIAI NAUDOJAMAS AKMENŲ DYDŽIAMS PALYGINTI. NORĖDAMI NUSTATYTI AKMENS SVORĮ TONOMIS, PADAUGINKITE JO TŪRĮ KUBINIAIS METRAIS IŠ 2,5.

37 Radžu akmuo

Riedulys

Radžu akmuo, arba Bruodų karjero akmuo, yra didžiausias riedulys Žiemgaloje ir antras didžiausias riedulys Latvijoje. Jo apimtis yra 19 m, ilgis – 6,5 m, plotis – 6,1 m, aukštis – 4,0 m (virš vandens matoma 2,4 m), tūris – daugiau nei 85 m³. Akmuo sveria 200 tonų. Didelio kristalINGUMO rapakivio granitas su apvaliais lauko špato kristalais

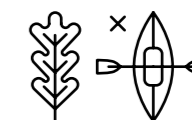

(4 cm) ir atskiromis vietomis be jų. Akmuo buvo atrastas tik 1970 metų antrojoje pusėje, dolomito karjere nukasant viršutinį morenos sluoksni. Jis guli tvenkinyje, apie 40–70 metrų nuo kranto.

Didžiausias Žiemgalos akmuo yra Jėkabpilio miško parko teritorijoje esančiame Radžu tvenkinyje – buvusiam dolomito karjere. Nuo karjero patvinimo jis tapo pamėgta Jėkabpilio gyventojų ir miesto svečių poilsio vieta visais metų laikais. Riedulys matomas nuo kranto ir pasiekiamas vandens transportu. Palei Radžu tvenkinį vienoje grandyje yra asfaltuotas kelias, o norint apžiūrėti akmenį nuo kranto, reikės eiti per pievą į vieną iš pusiasalių. Miško parke yra pastatyti įvairūs aplinkos objektai, informaciniai stendai, galimas platus aktyvaus poilsio paslaugų pasirinkimas. Radžu tvenkinio pagrindiniam paplūdimiui kiekvienais metais suteikiamas maudymosi vietos kokybes sertifikatas „Zilais karogs“ (liet. Mėlynoji vėliava). Čia galima išsinuomoti valtį, katamaraną, stovimojo irklavimo lentą. Netoli yra kempingas „Radži“, dažasvydžio klubas „X3M“, ir „veikparks.lv“, kuriame siūloma išbandyti vandenlenčių sportą. Šalia tvenkinio esantis Miško parkas siūlo galimybę pasivaikščioti po įrengtą pėsčiųjų taką, sporto aikštes, visais meto laikais veikiančią slidinėjimo trasą pripučiama žiedu, diskgolfo parką „Lūša ķepa“ ir kitas veiklas.

Radžu tvenkinys

- Radžu tvenkinys, Jėkabpilis, Jėkabpilio savivaldybė
- visit.jekabpils.lv
- 56.4796, 25.8645
- Pliavinios – 19 km, Viesytė – 32 km

38 Struvės geodezinio lanko punktas „Dabors-kalns“

Industrinis paminklas

Punktą nuo 1825 m. iki 1827 m. įvertino ir įrengė garsus geodezininkas Karlas Tenneris – Frydricho Georgo Vilhelmo Struvės bendražygis. Mokslininkams gamtoje jį pavyko atrasti 2015 metais. Geodezinių matavimų punktas yra Taborkalno viršūnėje – apytiksliai 158 m virš jūros lygio. Šalia yra 28 m aukščio Taborkalno apžvalgos bokštas. Punktas yra Sėlių kalvyne, ledyno pakraščio formavimosi zonoje. Aplink paplitę nedidelės kupolo formos kalvos, kurios, ko gero, yra gūbriai. Jie susidarė ledyno ištirpusiose vietose ir įtrūkimuose, kur ištirpusio ledo vandenys nusodino daugiausia smėlingą medžiagą. XIX amžiuje, kad Frydrichas Georgas Vilhelmas Struvė ir Karlas Tenneris galėtų atlikti geodezinius matavimus, jiems reikėjo pastatyti aukštus medinius bokštus.

Naujojo apžvalgos bokšto lankytojams nereikės nieko matuoti, tačiau jie galės patirti tą jausmą, kai iš viršaus žvelgiama į didžiulę teritoriją, ir suprasti, į kurią pusę prieš du šimtmečius buvo nukreipti Žemės dydžiui ir formai matuoti naudoti prietaisai. Prie objekto paprasta patekti, stovėjimo aikštelėje tilps ir autobusai. Čia yra visi patogumai, informacinis standas, o pats takas yra įrengtas su visais patogumais, suoliukais, ant kurių galima pailsėti ir toliau kilti į kalną.

Taborkalnas, Sėlpilio valsčius, Jėkabpilio savivaldybė

visit.jekabpils.lv

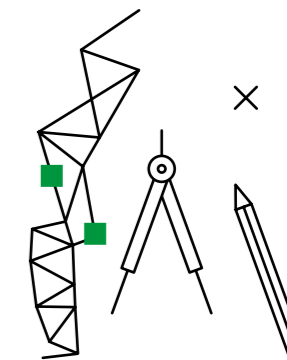
56.584220, 25.689651

Jėkabpilis – 20 km

39 Struvės geodezinio lanko punktas „Arbidāni“

Industrinis paminklas

Tai yra vienas iš keturių autentiškų Latvijoje atrastų Struvės geodezinio lanko punktų. Punktą nuo 1825 m. iki 1827 m. įvertino ir įrengė garsus geodezininkas Karlas Tenneris – Frydricho Georgo Vilhelmo Struvės bendražygis. Mokslininkams gamtoje jį pavyko atrasti 2008 metais. Jis yra Sėlių kalvyne, ledyno pakraščio formavimosi zonoje. Seniau sunaikintas, dabar rekonstruotas ir atnaujintas, o darbas pabaigtas išliejant ženklą iš švino. Struvės geodezinio lanko punktas liudija apie XIX amžiuje ilgiausią ir tiksliausią geodezinio matavimo sistemą, kurią naudojo Frydrichas Georgas Vilhelmas Struvė ir Karlas Tenneris. Matavimai leido nustatyti mūsų planetos dydį ir formą, ir patvirtino Izaoko Niutono teoriją, kad Žemė nėra taisyklingo rutulio formos, o suspausta ties ašigaliais.

„Arbidāni“, Sėlpilio valsčius, Jėkabpilio savivaldybė

visit.jekabpils.lv

56.483282, 25.628598

Jėkabpilis – 19 km, Viesytė – 20 km

„Arbidāni“ yra miško vingyje, o kelias į šį punktą bus tikras nuotykis jų ieškotojams. Reikės GPS technologijų, nes kelio nuorodų gamtoje nėra. Punktas yra stačios kalvos viršūnės įduboje (akmenimis išklota duobė).

40

Valės kalva

Pylimo formos ozas

Vadinamas dar Ožio nugara ir Milžino kapu, Valės kalva yra Viesytės miesto teritorijoje. Tai yra ilga pušimis apaugusi kalva, susidariusi apie II a. prieš mūsų erą, kuri yra laikoma vieninteliu Sėlių pylimo ozu – ypatingu geografiniu dariniu, įtrauktu į saugomų gamtos objektų sąrašą. Siauras status (aukštis – 8 m) pylimas yra maždaug 140 m ilgio. Geologiniai duomenys rodo, kad jis susidarė tirpstančiam vandeniui sunešus smėlio ir žvyro medžiagą į ledyno plyšį arba tunelį. Po ledynu vanduo nutekėjo pietryčių kryptimi. Po ledynų judėjimo sunešta medžiaga liko pylimo forma paviršiuje.

Valės kalva yra vienintelis geologinis paminklas Viesytėje ir jos apylinkėje. Į kalno viršūnę ir ten esančią Viesytės Evangelikų liuteronų arba Laisvės bažnyčią galima patekti laiptais iš Viesytės vidurinės mokyklos arba Kaļķu gatvės (nuo stadiono pusės).

	Vaļņu gatvė 14, Viesytė, Jėkabpilio savivaldybė
	visit.jekabpils.lv
	56.345703, 25.550916
	Jėkabpilis – 32 km, Nereta – 25 km

Valės kalva yra istoriškai įdomioje vietoje – nuo jos atsiveria vaizdas į miestą, tolumoje matoma istorinė Stoties aikštė ir už jos esantis grandiozinis kultūros centro „Sėlija“ pastatas. Patiks gamtos ir istorijos tyrėjams bei mėgėjams.

Anot padavimų, čia kartą kovojo du milžinai. Kovoje pralaimėjęs milžinas čia pat ir buvo palaidotas. Milžino kapas ir buvo pati Valės kalva.

41

Meilės takas

Pelkinė įdauba

Meilės take yra įrengtas tiltelis pelkėje su poilsio zonomis ir vaikų žaidimų aikštele. Takas prasideda su trimis aktyvaus poilsio žaidimais ant grindinio ir veda iki gerai įrengtos poilsio zonos ir laužavietės prie Mažojo Viesytės ežero. Tai yra nedidelis ežeras Sėlių kalvyne. Susiformavo pelkinėje įdauboje dėl judančių ledynų, kuri eina kiaurai per miesto centrą. Čia galima stebėti paukščius ir jos pakrantėje iškyla dvi salelės smėlingu gruntu ir skirtingų augalų karalija, priešingai turtingiems durpės dirvožemiams žemiausiose vietose.

Toliau takas tęsiasi mediniu pėsčiųjų tiltu per liūną, pro vaikų žaidimų aikštelę Draugystės kalne (graži poilsio vieta šeimoms su vaikais!) iki pat miestelio estrados Meilės saloje. Takas eina viena kryptimi, o jo ilgis yra maždaug 600 m. Šis takas yra puikus aktyvaus poilsio, pasivaikščiojimų ir gamtos pažinimo vieta.

Taką galima išbandyti pradėdant nuo pasivaikščiojimo vienoje iš dviejų vietų – nuo miesto istorinio centro pusės Brīvības gatvėje 2 arba Meilės salelė. Gerai įrengtos poilsio zonos, laužavietė, vaikų žaidimų aikštelė, paukščių stebėjimo ir yra galimybė apžiūrėti Viesytės miesto centrą.

	Brīvības gatvė 2, Viesytė, Jėkabpilio savivaldybė (takas prasideda prie estrados stovėjimo aikštelės)
	visit.jekabpils.lv
	56.348698, 25.554939
	Jėkabpilis – 32 km, Nereta – 25 km

42 Didysis Stupelių akmuo

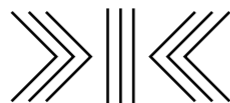
Riedulys

Rausvas didelio kristalingumo granitas; akmens tūris yra apytiksliai 40 m³, jo matmenys – 6,80 x 4,90 x 2,75 m. Kitaip lygiame 25 m² viršuje yra keletas negilių ertmių, kurios atrodo ypač įdomios, nes prie pat akmens, rasto gilesniuose dirvožemio sluoksniuose, susiformavo negilus nuožulnus griovelis. Nuo Stupelių piliakalnio iki didžiojo Stupelių akmens veda nedidelis takas.

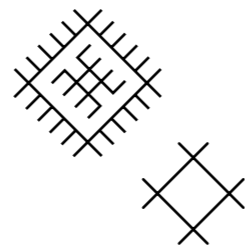
Atsižvelgiant į metų laiką, aplinka gali būti apaugusi, ir tokiu atveju prieinamumas sunkesnis. Jau senovėje aplinkiniai buvo atradę šios vietos mistiškas galimybes, nes Stupelių piliakalnyje esančio didžiojo akmens aplinkoje buvo atrasta X-XIII a. senovinių daiktų, indų šukės ir net kaulai. Juos XX a. 9-ajame dešimtmetyje tyrė archeologai ir nurodė, kad čia galimai buvo senovinis kulto akmuo. Pačio akmens forma primena apverstą piramidę iš ypatingos granito atmainos – vyborgito. Akmuo yra labai didelis ir patraukiantis dėmesį. Patiks tiems, kurie gali įvertinti istoriją ir gamtą, nori pabūti vieni.

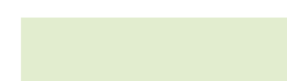
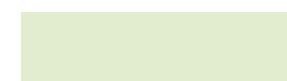
Didysis Stupelių akmuo

- Stupelių piliakalnis, Rītės valsčius, Jēkabpils savivaldībā
- visit.jekabpils.lv
- 56.169892, 25.464335
- Nereta – -15 km, Aknysta – 21 km

Stupelių piliakalnis

43

Sēliu kalvynas

Reljefo forma,
moreninis pylimas

Sēliu kalvynas yra Augšzemės aukštumos dalis, o jos reljefo forma susidarė prieš maždaug 14 tūkstančių metų per didžiausią Skandinavijos ledo skydo pietinio sektoriaus periferinės dangos atslinkimą 79 000 ha plote.

Ormankalno apžvalgos bokštas

10 km pločio pylimas yra pietinėje Latvijos dalyje, kaip reljefo aukštuma jis tiesiasi į šiaurę nuo Pliavinių ir tęsiasi šiaurės-pietų kryptimi iki pietinės Latvijos sienos prie Rytės valsčiaus. Vakaruose šis kalvynas ribojasi su

Taurakalnės lyguma, o rytuose – su Aknystos šlaitu, ir iš abiejų pusių supamas pelkėto upės slėnio. Sēliu kalvynas susidarė paskutinio ledynmečio pabaigoje. Vyraujant poledyninėms sąlygoms ištirpusio ledo vanduo daugiausia tekėjo į rytus, todėl susidarė poledinės sangrūdos ir ozai. Poledinėse sangrūdose dabar susidarė Viesytės ir Šauko ežerai, Dauguvos senvagės grandis, jomis dabar į vakarus teka Dauguva, Viesytė ir Pietų Susēja.

Pylimas yra turtingas senoviniais baltų piliakalniais. Jo visiškai aukštis svyruoja nuo 105 iki 165 m virš jūros lygio. Aukščiausi kalvyno taškai yra 167 m aukščio Ormankalnas ir 158 m aukščio Taborkalnas.

Ormankalno paviršius yra daugiausia atviri statūs šlaitai, todėl nuo jo atsiveria platus vaizdas į Šauko gamtos parką ir Šauko ežerą. Dabartinis kalno pavadinimas kilęs iš „Ormanių“ namų, kurie yra netoli Lyguo (Līgo) kalmelio.

Viesytės ežeras

Ormankalne įrengta poilsio zona, o netoli esančiame Borišių kalne stovi apžvalgos bokštas, kurį paprastai vadina Ormankalno apžvalgos bokštu. Nuo jo atsiveria nuostabus vaizdas į Šauko gamtos parką ir Šauko ežerą. Tai yra tradicinė „Lyguo“ dainavimo vieta. Istoriskai Ormankalnas (Urmen) taip pat yra vienas Struvės geodezinio lanko punkto taškų. Aplinka patiks ramios gamtos mėgėjams, o aktyvesnio poilsio mylėtojų laukia kelias į apžvalgos bokšto viršūnę.

Šauko ežerąs

- Borišiai, Elkšņu valsčius, Jēkabpīlio savivaldībā
- visit.jekabpils.lv
- 56.260522, 25.532377
- Viesytē – 15 km

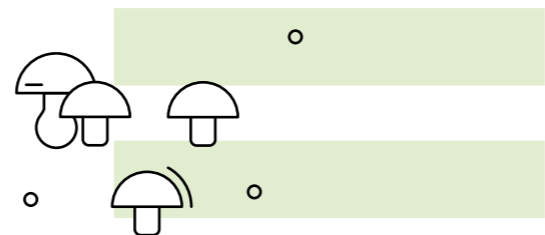
44

Viesytės ežeras

Poledinis upės slēnis

Ežeras yra poledinėje vagoje ir jam yra tokio tipo ežerams būdinga siaura, ilga forma, statūs krantai, didelis gylis – giliausia vieta siekia 24 m. Jis susidarė paskutiniojo ledynmečio pabaigoje, kai tirpstantis ledynas suardė moreninį pylimą (Sėlių kalvyną) ir suformavo poledinę vagą, kurioje šiandien yra ežeras. Jo plotas yra 214,9 ha, gylis – iki 24 m, vidutinis gylis – 5,9 m, ilgis – 7,5 km, plotis – 0,5 km. Viesytės ežero rytinis krantas vadinamas Melnezeru. Iš jo išteka Viesytės upė, kuri savo vandenį neša į

Mėmelę ir Lielupę. Į ežerą įteka Liaudytė, Roniupyte, griovys iš Vasarojaus ežero ir keturi šaltiniai. Tai bus gera vieta ramiai pasimėgauti gamta, yra galimybė pažvejoti, o patyrę meškeriotojai galės sugauti gerų laimikių. Viesytės ežere gyvena lydekos, karšiai, kuojos, raudės, lynai, sidabriniai karosai, šapalai, saulažuvės, gruzliai, ešeriai, pūgžliai ir paprastieji kirtikliai. Aktyvaus poilsio mėgėjai gali vykti į įrengtą maudymosi vietą ir poilsio zoną. Yra vaikų žaidimo aikštelė, tiltelis.

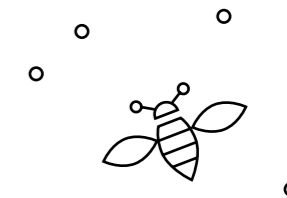
Senų senovėje Viesytės ežeras buvo apvalus ežeriukas. Velniui tai nepatiko, todėl jis panoro nunešti jį į Biržų valsčių. Vieną naktį velnias ežerą suėmė už kraštų, bet negalėjo pakelti, todėl teko jį vilkti žeme. Vilko, kol sugiedojo gaidys ir viską reikėjo mesti. Iki galo taip ir nepabaigė – nuvilko tik kokius 7 kilometrus. Nuo tada ežeras yra ilgas, o ne apvalus.

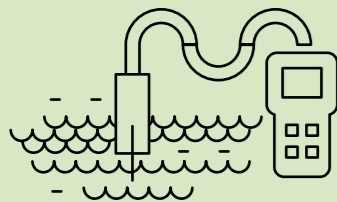

- Viesytės ežeras
Viesytės valsčius,
Jėkabpilio savivaldybė
- visit.jekabpils.lv
- 56.345573, 25.604963
(vieša maudymosi vieta)
- Jėkabpilis – 32 km,
Nereta – 25 km

Viesytės ežeras

-- **SVARBU:** ŠALTINIO VANDENS IŠVAIZDA IR KVPAS GALI KLAIDINTI, TODĒL NEPATARTINA JO NAUDOTI AR RAGAUTI PRIEŠ TAI NEIŠBANDŽIUS.

-- **ŽINOTINA:** ŠALTINIO VANDENS SUDĒČIAI DIDŽIAUSIĄ ĪTAKĄ DARO UOLIENOS, PER KURIAS JIS TEKA, IR VIETA, IŠ KURIOS VANDUO IŠTRYŠKO.

-- **KAIP PASIRŪPINTI VANDENS KOKYBE?** VANDENS KOKYBEI ĪTAKOS TURI NE TIK TAI, KUR IR IŠ KOKIO ŠALTINIO JIS PATENKA, BET IR TAI, KIEK ŠVARI APLINKA APLINK ŠALTINĪ. RŪPINKITĒS GAMTA. ŠALTINIO VANDENS KOKYBEI DIDELĒ ĪTAKĄ DARO TIEK NEPAGEIDAUJAMOS ATLIEKOS, ESANČIOS JO KELYJE, TIEK TIESIOGIAI ŠALTINYJE PALIKTOS ATLIEKOS. SVARBU UŖKIRSTI KELIĄ TOKIAI TARŠAI.

45 SaulĒs Ŗaltinis

Šaltinis

SaulĒs Ŗaltinis neuŖŖala net atŖiauriamis Ŗimos sŖlygomis. Prie jo patogu ir malonu prieti, ĳrengti takeliai, pastatyti laipteliai, pagilinta ir sutvarkyta vandens ėmimo vieta. Vietiniai gyventojai ĳ Ŗaltinj vyksta geriamojo vandens, kuris istoriŖkai laikomas Ŗventu ir turinĉiu gydomyjŖ savybiŖ. Ŗaltinis yra istorinĒje ir graŖioje vietoje, buvusioje BirŖŖ vandens malŖnŖ teritorijoje. Apytiksliai 300 metrŖ nuo Ŗaltinio yra senoviniai vandens malŖnŖ Ŗliuzai, o pats Ŗaltinis yra poilsio komplekso „Ūdensdzirnas“ centre. ĳėjimas ir buvimas poilsio komplekso teritorijoje yra nemokamas. Patiks norintiems pasimĒgauti ramia gamta ir istorijos mĒgĒjams. Po poilsio komplekso teritorijŖ taip pat galima pasivaikŖĉioti.

	PuodvazĒs upĒs krantas, BirŖzai, Salos valsĉius, JĒkabbilio savivaldybĒ
	visit.jekabpils.lv
	56.415535, 25.772851
	JĒkabbilis - 14 km

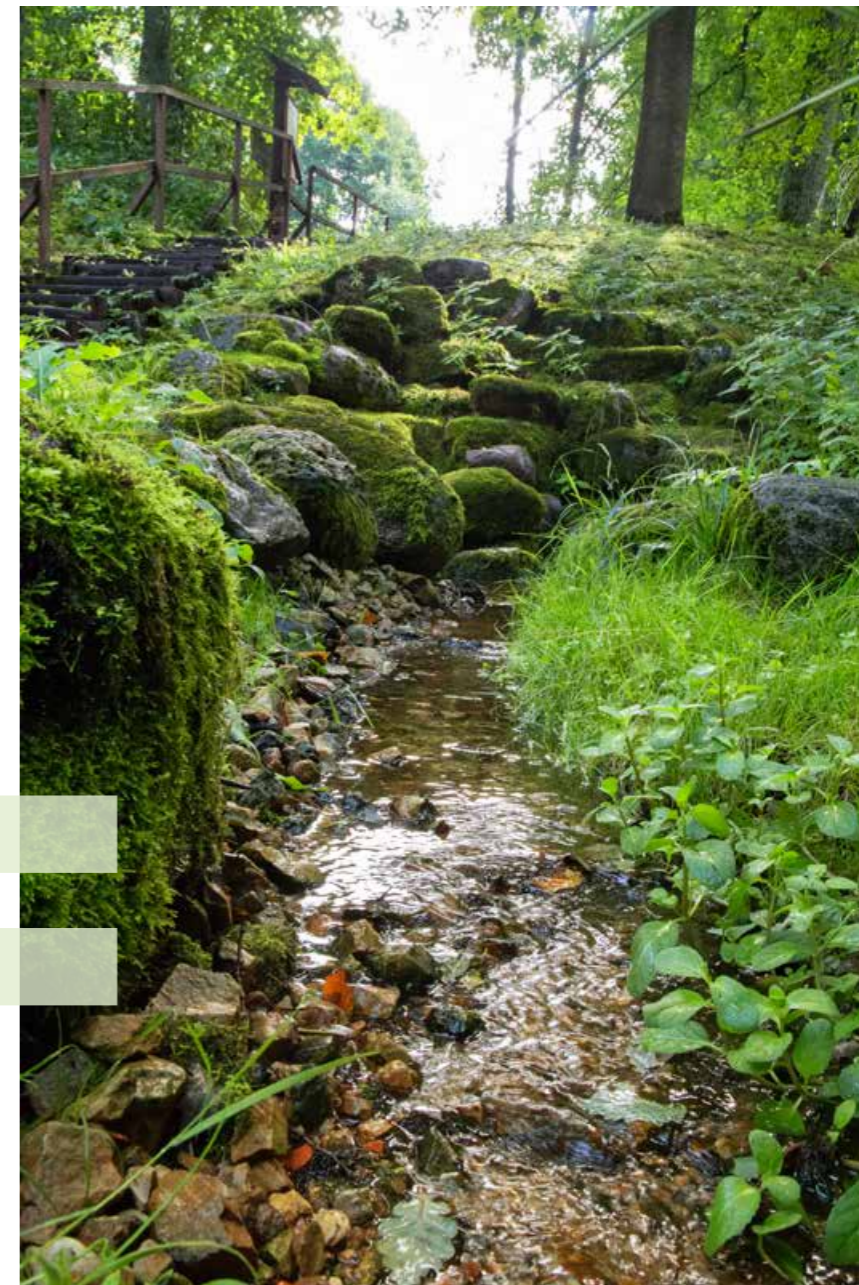
Anot padavimŖ, senovĒje ypatingo groŖio troŖkusios merginos eidavo prie SaulĒs Ŗaltinio nusiplauti burnos. Liaudis kalba, kad mergina, kuri saulei leidŖiantis SaulĒs Ŗaltinyje nusiplauna burnŖ, tampa ne tik dailia, bet ir meili bei miela Ŗirdimi. DĒl to prie Ŗaltinio vykdavo jaunuolĒs, kurios ieŖškojo jaunikio.

46 BirŖŖ MergelĒs Ŗaltinis

Šaltinis

BirŖŖ mergelĒs Ŗaltinis yra PuodvazĒs upĒs krante. Norint pasiekti Ŗaltinj, reikia privaŖiuoti keliu, einanĉiu pro poilsio komplekso „Ūdensdzirnas“ teritorijŖ ir buvusijŖ XX a. MeŖos mokyklŖ, ĳ kuriŖ patekti lengva, yra laiptai. Ŗaltinio pradŖia paŖymĒta akmenimis. Istorikais Ŗaltinis laikomas turinĉiu gydomyjŖ savybiŖ ir Ŗventa vieta. Ŗi vieta patiks norintiems pasimĒgauti ramia gamta ir istorijos mĒgĒjams. Galima pasivaikŖĉioti po ĳrengtŖ komplekto teritorijŖ, ĳrengti takai, tilteliai.

	PuodvazĒs upĒs krantas, BirŖzai, Salos valsĉius, JĒkabbilio savivaldybĒ
	visit.jekabpils.lv
	56.415535, 25.77504
	JĒkabbilis - 14 km

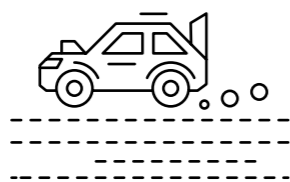
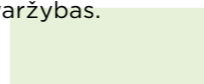
47

Didysis Biržų akmuo

Riedulys

Akmens aukštis yra 2,8 m, apimtis - 12,8 m, tūris - 22 m³, svoris - apie 57 t. Iki 1980 metų buvo matoma tik nedidelė akmens dalis. Jis buvo atrastas griovoje, medžių, krūmų ir suvežtų akmenų krūvoje. Kai XX a. 9-ajame dešimtmetyje prasidėjo žemės melioracijos darbai, akmenų krūvą išvežė, lauką išlygino, o Biržų riedulį paliko. 1983 metais buvo ketinama šį milžiną pervežti į Salos valsčiaus Biržų centrą. Atkasant žemę paaiškėjo, kad akmuo yra milžiniškas, todėl jo buvo neįmanoma perkelti, ir šis sumanymas liko neįgyvendintas. Prie akmens yra ant aikštelės įrengta poilsio zona. Akmenį galima pamatyti ir nuo kelio, kur jis gerai matomas.

Tinka gamtos mylėtojams arba autosporto mėgėjams, nes šalia yra automobilių lenktynių trasa. Riedulio apžiūrą galima suplanuoti vykstant į varžybas.

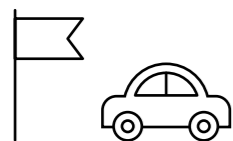

Biržai, Salos valsčius, Jėkabpilio savivaldybė

visit.jekabpils.lv

56.407026, 25.797232

Jėkabpilis - 16 km, Viesytė - 18 km

48

Samanų tvenkinys

Tvenkinys su šaltiniais

Tvenkinyje prasideda 12 šaltinių, temperatūra jame neperkopia 5 iki 7 laipsnių, jis neturi dugno, tik baltą, kunkuliuojantį smėlį. Tvenkinyje baronų šeima augino įvairius dumblius. Jis yra Zasos dvaro parke, kuris yra vietinės reikšmės specialiai saugomas objektas ir kurį sudaro tvenkinių sistema ir salelės, todėl parke yra daug tiltelių. XVIII a. parkas buvo sukurtas kaip prie Zasos upelio malūnų tvenkinių kaskadų kaip gamtovaizdinis parkas, turi įrengtus suolus ir poilsio zonas. Čia galima eiti pasivaikščioti istoriniu Zasos parku, kuriame verta pamatyti ir Vilkolakio medį, Velnio akmenį ir Senąjį sėlių šventą šaltinį.

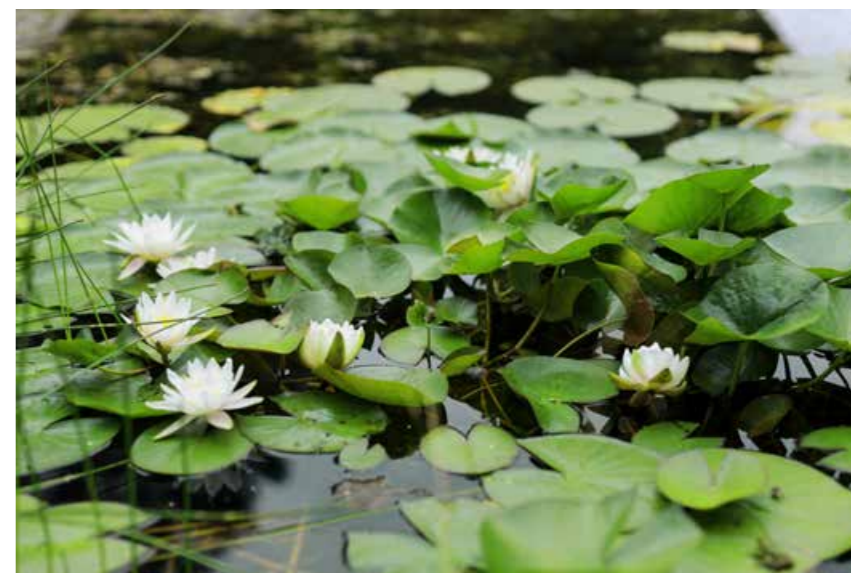

Zasos dvaro, Zasos valsčius, Jėkabpilio savivaldybė

visit.jekabpils.lv

56.29475, 25.97468

Aknysta - 30 km, Jėkabpilis - 35 km

49 Senasis sēliu šventas šaltinis

Šaltinis

Zasos dvaro parke yra Senasis sēliu šventas šaltinis. Šaltinis teka rytų kryptimi. Šaltinį įrengė čia V-VII a. gyvenę senieji sēliai.

XVIII a. parkas buvo sukurtas kaip prie Zasos upelio malūnų kūdrų kaskadų kaip gamtovaizdžio parkas, vietinės reikšmės specialiai saugomas objektas. Parke yra įrengti tilteliai, suolai, poilsio zonos. Zasos dvaro parke yra Sūnų tvenkinys ir kiti verti pamatyti objektai.

Zasos dvaro parkas

🏠 Zasos dvaro parkas,
Zasos valsčius, Jēkabpīlio
savivaldybē

🌐 visit.jekabpils.lv

📍 56.294956, 25.975832

📍 Aknysta - 30 km,
Jēkabpilis - 35 km

Šaltinis teka rytų kryptimi, o senieji latviai tikėjo, kad šie šaltiniai turi gydomųjų savybių, ypač Maros dieną - kovo 25 d. Geriant ir maudantis jo vandenyje, merginos tampa dailesnės ir sveikesnės, o vyrai - sveikesni ir stipresni.

50 Šaltupiu šventas šaltinis

Šaltinis

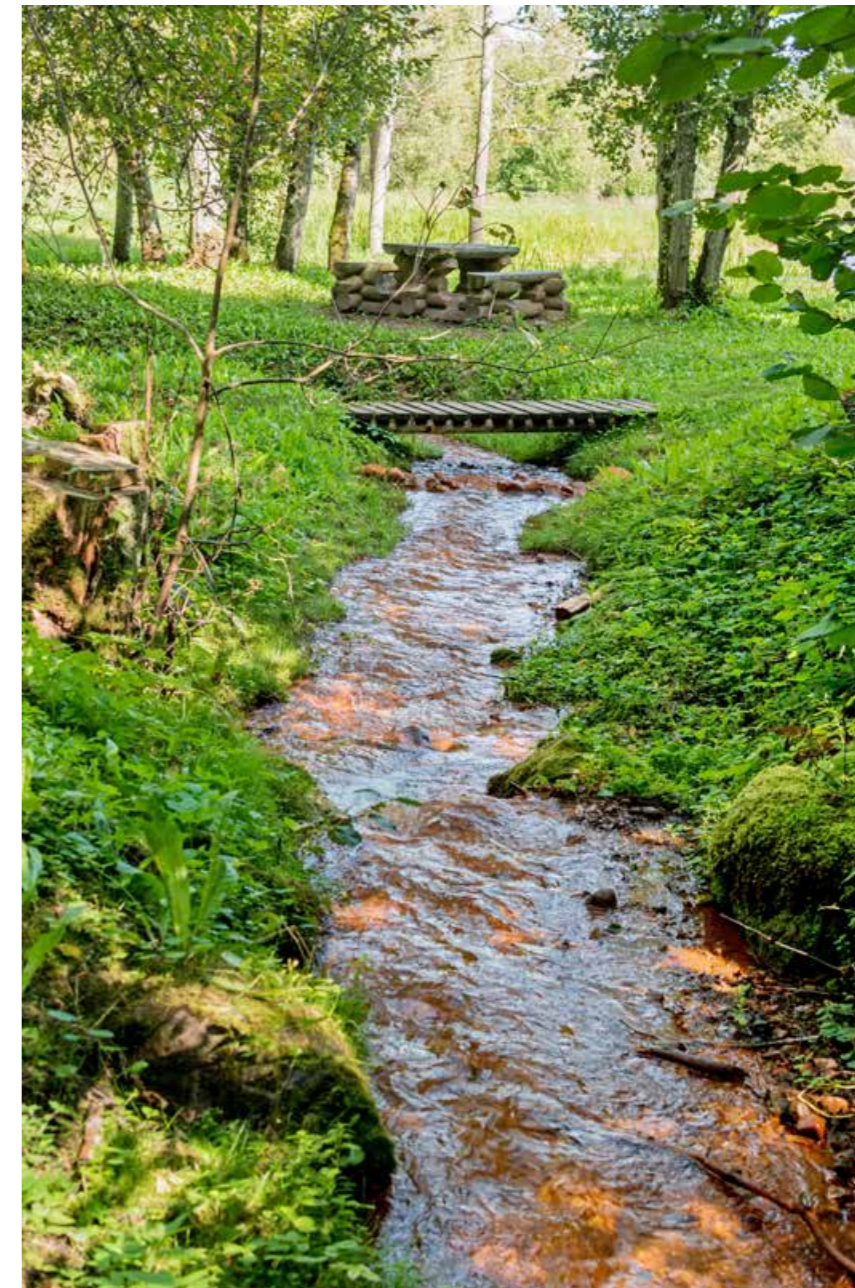
Švento šaltinio ištakos teka pietine Pietų Susējos senvagės slēnio šlaito apatine dalimi ir yra tokios vandeningos, kad sudaro nedidelį upelį - Šaltupē, kuri maždaug už 100 metrų įteka į Pietų Susējos upē. Prasiskverbdamas pro devono uolienas, šaltinio požeminis vanduo praturtėja geležimi, kuri jo dugną nudažo ryškiai oranžine spalva. Šaltupio šventyklos dugne, 3,5 m nuo didžiausio šaltinio, yra akmuo, kurio paviršiuje yra natūralus, švelnus įdubimas. Dydžiu jis yra nedidelis, bet manoma, kad yra savo atsiradimo vietoje. Yra pasakojimas, kad tai yra senovinis kulto akmuo, ant kurio buvo aukojama. Šaltinis lengvai pasiekiamas, su nuorodomis, įrengtas su visais patogumais.

🏠 Torņa gatvė, Aknysta,
Jēkabpīlio savivaldybē

🌐 visit.jekabpils.lv

📍 56.171686, 25.735198

📍 Garsenē - 11 km,
Jēkabpilis - 46 km,
Viesytē - 29 km

51 Pietų Susėjos senasis slėnis

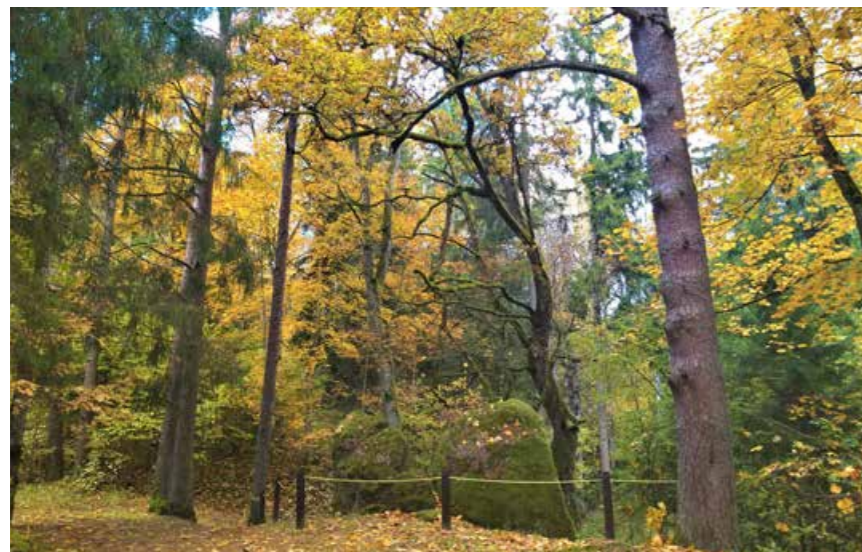
Upės slėnis

„Lapieši“, Garsenės
valsčius, Jėkabpilio
savivaldybė

visit.jekabpils.lv

56.0994, 25.8098

Jėkabpilis – 55 km,
Aknysta – 8 km

Pietų Susėjos senasis slėnis

Yra Garsenės pažintinio tako teritorijoje, kur palei senąjį slėnį nutiesti maždaug 7 km ilgio takai. Čia galima apžiūrėti ypatingai vingiuotą upę, stačius skardžius, didmedžius ir riedulius. Tako pradžia yra prie Garsenės pilies, kur galima apžiūrėti ir pasivaikščioti po buvusį 4 ha dydžio dvaro parką. Pažintiniai

takai istoriškai susiformavo tuo pat metu, kai buvo statomas pilies kompleksas, o takų įėjimas yra prie dirbtinai sukurto, akmenimis

grįsto barono maudymosi kūdros. Tako pradžioje taip pat yra išlikusi uosių alėja, kurią kadaise pasodino barono sodininkas, o tako viduryje lankytojai gali pasėdėti ant barono kėdės – akmens su rankų darbo sėdyne.

Garsenės miške vingiuoja įvairaus ilgio įrengti pėsčiųjų ir pažintiniai takai – Kultūrinis-istorinis takas, Žalioji takas, Baronų pasivaikščiojimų takas, Staburago takas, su įrengtomis poilsio zonomis ir lauzavietėmis. Iš viso čia yra daugiau kaip 40 unikalių gamtos objektų – ir riedulių, ir didmedžių, taip pat žymiausių valsčiaus architektūros ir kultūrinių-istorinių paminklų. Nuo 2016 metų gegužės galima pasivaikščioti ir Sambrėškio taku, kuris labai patiks smalsiems mažiesiems keliautojams. Takas, pasakojantis apie Nykštukų gyvenimą miške, yra paremtas Didžiosios nykštukų enciklopedijos istorijomis. Take galima tiek važiuoti dviračiu, tiek eiti pėsčiomis. Čia yra keletas įrengtų poilsio zonų, tiltelių; bus įdomu ir vaikams.

52 Didysis Romžos riedulys

Riedulys

Ancenė, Asarės valsčius,
Jėkabpilio savivaldybė

visit.jekabpils.lv

56.102000, 26.005000

Aknysta – 20 km,
Garsenė – 17 km

Didysis Romžos riedulys

Romžos riedulys kol kas nėra galutinai pasvertas ir ištirtas, tačiau vis tiek yra patrauklus savo neaiškia istorija. Vis dar kyla aktualus klausimas – ar akmuo skilęs, sudaužytas, atvežtas, ar yra čia nuo seno?

Labiausiai tikėtina, kad akmuo su ta šiaurės vakarų pusėje esančia atlauža ankščiau buvo kartu, bet buvo suskaldyti ar perskelti (kalimo taškai nematomi).

Didžiausios dalies ilgis siekia 3,4 m, plotis – 2,3 m, aukštis – 2,4 m. Bendras abiejų dalių ilgis neviršija 5,9 m, o plotis – 2,6 m. Abiejų dalių tūris atitinkamai yra 10 ir 6 m³. Tai yra didelio ir milžiniško kristalingumo raudonas granitas.

Akmuo yra natūralioje laukų aplinkoje, netoli nuo lauko kelio. Iki jo galima patekti atvažiuojant į Ancenę, pervažiuojant sankryžą link Bebrinės ir sekant tolimesnes nuorodas. Riedulys yra privačioje valdoje, tačiau jį lengva pasiekti, nes jis yra netoli privačiuojo kelio.

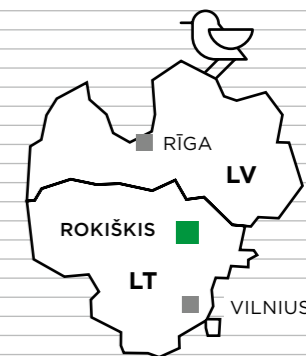
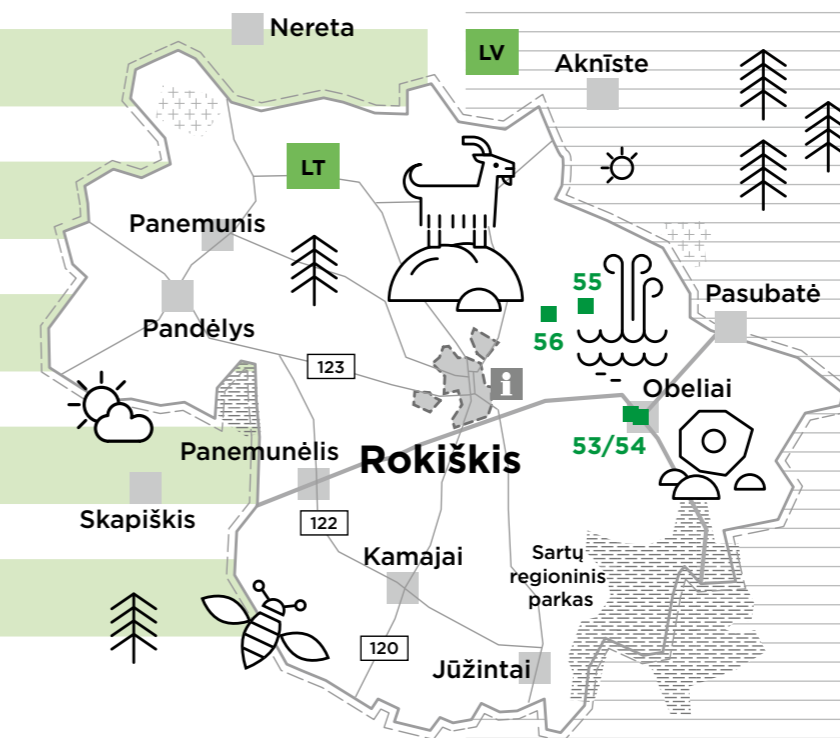
- - RASKITE DIDŽIAUSIĄ AKMENĮ! EIDAMI SU ŠEIMA APŽIŪRĖTI GAMTOS OBJEKTŲ, ĮVERTINKITE, KURIS IŠ AKMENŲ YRA DIDŽIAUSIAS, JĮ UŽDENGdami – TAI BUS TIKRAS KOMANDINIS DARBAS IR SUTEIKS GALIMYBĘ NUSTATYTI APYTIKSLĮ AKMENS DYDĮ.

LIETUVA

LIETUVA
PANEVŽIO APSKRITIS

ROKIŠKIO APYLINKĖS

Nuotraukoje kairėje:
Sartų ežeras

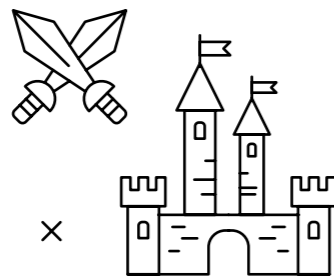
**KUR PAVALGYTI AR
PERNAKVOTI?**

APSILANKYKITE ARTIMIAUSIAME
TURIZMO INFORMACIJOS
CENTRE ARBA PUNKTE
WWW.ROKISKIOTIC.LT

53 Ramintos šaltinis

Šaltinis

Šaltinį puošia mūrinė akmeninė siena su vamzdžiu ir latakais vandeniui nutekėti. Gražiai išraižyto šaltinio ištakas supa parkas, kuriame pavėsyje lankytojų laukia mediniai suoliukai, pavėsinės ir net trys tilteliai per Rastupio upelį. Vanduo skaidrus, bespalvis, bekvapis, šaltas (8,9 °C). Sudėtis – kalcio, magnio natrio bikarbonatas, sulfato vanduo. Ant akmenų matomos gelsvos geležies nuosėdos.

🏠	Obeliai, Rokiškio rajonas
🌐	www.lgt.lt
📍	55.942256, 25.79328
📏	Rokiškis – 18 km

Tikima, kad sėdėjimas ant akmens gali atnešti laimę ir sėkmę.

Legenda pasakoja apie merginos, vardu Raminta, ir iš mūšio negrįžusio kario Žvitriaus meilę. Žinomas ir pasakojimas apie Obelių ežerą, kuriame kalbama apie nuskendusius vokiečio rūmus ir pinigų dėžutę. Surasti pinigų lobį purviname senkančiame ežere nėra taip paprasta, kaip ir pavasarį sutikti drąsiai šviesiaplaukę lietuvaitę ir jos baltą žirgą. Niekam nematant Raminta padeda, paguodžia ir nuramina tik sąžiningą žmogų, mylintį savo žemę.

54 Obelių akmuo

Riedulys

Obelių centre esančiame parke galima rasti įdomų objektą – Obelių akmenį. Obelių akmuo guli ten, kur buvo rastas, tik dabar šiek tiek pakeltas. Archeologai nepateikė konkrečių, apčiuopiamų faktų, tačiau yra nuomonių, kad šioje vietoje buvo pagonių šventykla.

🏠	Obeliai, Rokiškio rajonas
🌐	www.rokiskiotic.lt
📍	55.943072, 25.792667
📏	Rokiškis – 18 km

55 Lukštų šaltinis

Šaltinis

Mažiausiai trijose skirtingose vietose vanduo išteka vaizdingoje įduboje. Ties ištakomis santaka sudaro gana greitai tekančią upelį, o už kelių dešimčių metrų įteka į Šaltuojos upelį – Vyžuonos intaką. Vanduo skaidrus, bespalvis ir bekvapis, jo temperatūra gana pastovi – 7,7 °C. Vanduo yra gėlas, jame nedaug mineralinių medžiagų (488 mg/l), maža geležies koncentracija (0,05 mg/l), jis kietas. Vandens sudėtis: kalcis, magnio bikarbonatas.

🏠	Lukštų kaimas, Juodupės seniūnija, Rokiškio rajonas
🌐	www.lgt.lt
📍	56.019023, 25.726875
📏	Rokiškis – 14 km

56 Ožakmenis

Riedulys

Ožakmenis yra Ignotiškių miške. Jo matmenys – 5,1 m × 3 m × 3,3 m, sudėtis – plagiogranitas su biotitu. Riedulio šonuose matomos žymos galėjo atsirasti nuo elnio, briedžio ar stirnos ragų.

Legenda pasakoja, kad kadaise ant šio riedulio užšoko laukinė ožka, norėdama apsiginti nuo vilkų. Sakoma, kad naktį prie Ožakmenio galima pamatyti baltą ožką.

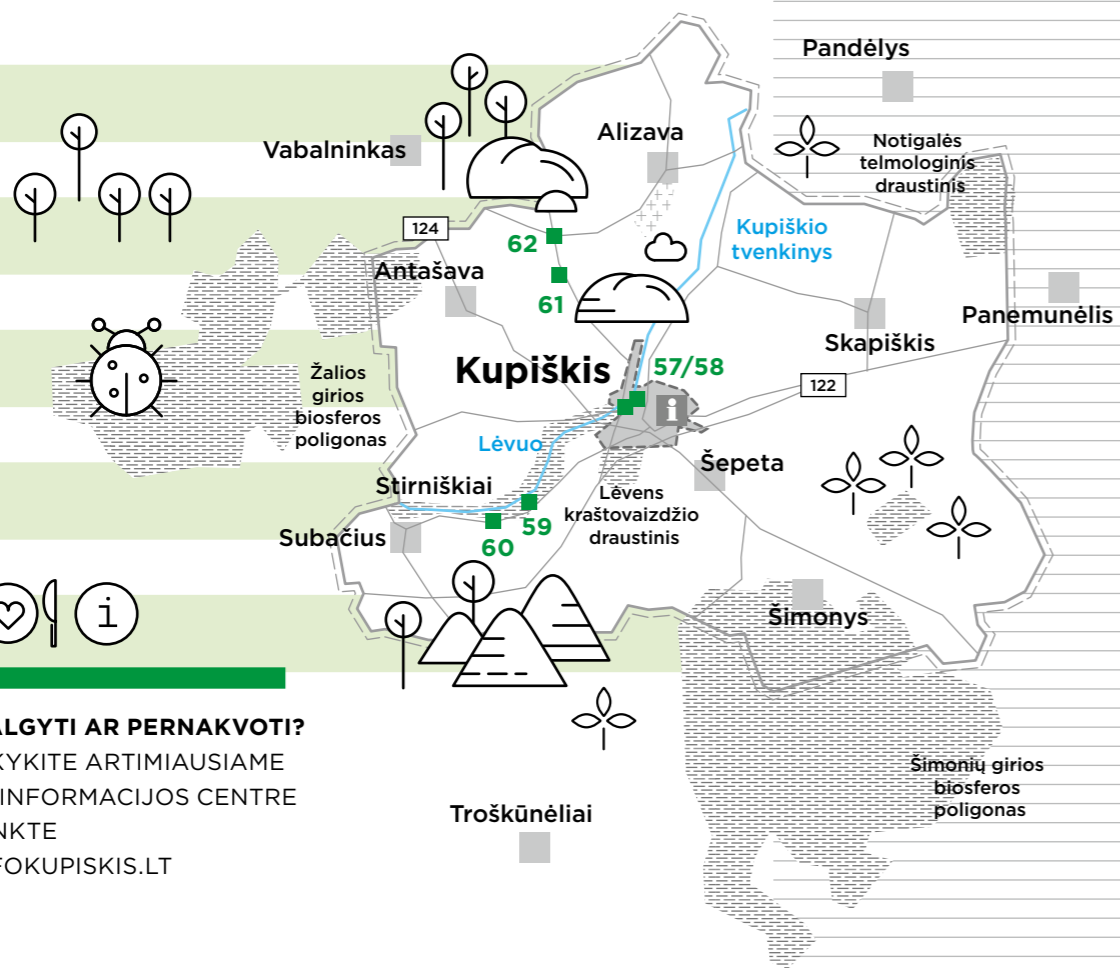
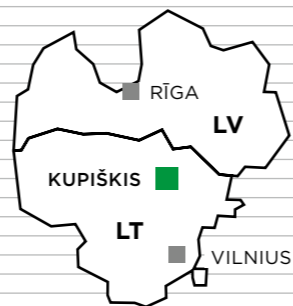

🏠	Ragučių kaimas, Juodupės seniūnija, Rokiškio rajonas
🌐	www.lgt.lt
📍	56.014049, 25.681654
📏	Rokiškis – 10 km

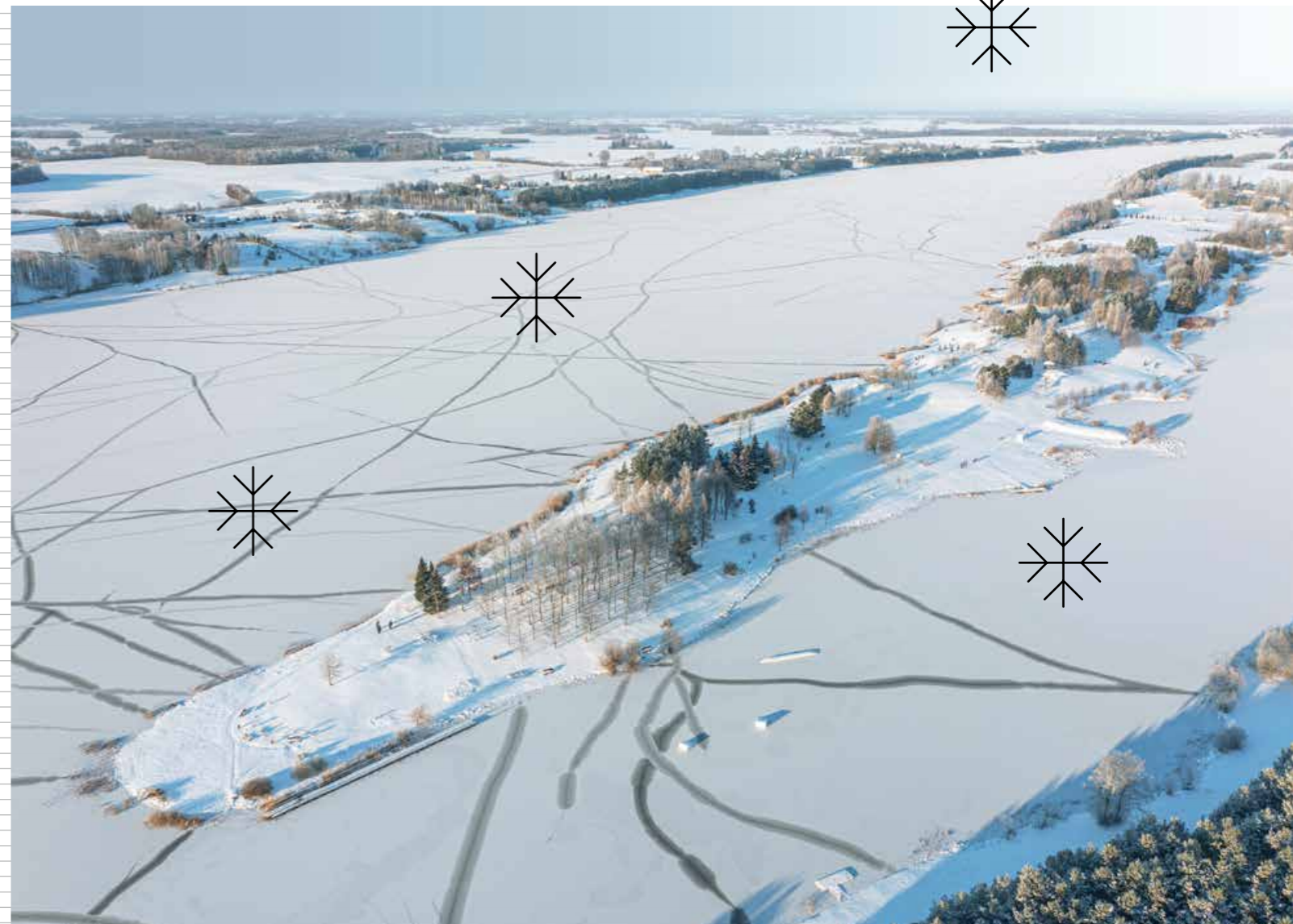
LIETUVA
PANEVĖŽIO APSKRITIS

KUPIŠKIO APYLINKĖS

KUR PAVALGYTI AR PERNAKVOTI?

APSILANKYKITE ARTIMIAUSIAME
TURIZMO INFORMACIJOS CENTRE
ARBA PUNKTE
WWW.INFOKUPISKIS.LT

Uošvės Liežuvio dendrologinis parkas

57 Akmenytės šaltinis

Šaltinis

Šaltinis teka kairiajame Lėvens krante ir yra vietinės reikšmės hidrogeologinis gamtos paminklas, atspindintis Kupiškio krašto gamtos įvairovę. 1951-1952 m. Kupiškio miesto gelmės buvo tirtos giliais gręžiniais, kurie pasiekė viršutinio devono Šventosios svitos uolienas. Šis šaltinis sruvena iš tuomet išgręžto 88,31 m gylio gręžinio žiočių. Prieš tai šaltinis tryško iš maždaug 3 m ilgio ir 1,5 m pločio duburio, įsiterpusio į Lėvens upės krantą, ir vos kelių metrų ilgio upeliu įsiliejusio į upės tėkmę. Vandens sudėtis: kalcis, magnis, natrio bikarbonatas, sulfatas. Akmenytės pavadinimas kilęs dėl gausaus akmenų kiekio šioje vietovėje.

🏠 P. Matulionio gatvė, Kupiškis

🌐 www.infokupiskis.lt

📍 55.844555, 24.967426

📍 Biržai - 51 km

Akmenytės šaltinis

Kupiškio dolomito laužyklos akmuo

58 Kupiškio dolomito laužyklos akmuo

Riedulys

Didžiausias riedulys Kupiškio apylinkėse. Jis greičiausiai buvo išvilktas iš netoliese esančio dolomito karjero. Akmens sudėtis – pilkas granitinis gneisas (padūlėjęs). Akmens aukštis – 2,20 m, ilgis – 4 m, plotis – 3,30 m, o perimetras – 12,40 m.

🏠 Palėvenės gatvė, Kupiškis

🌐 www.lgt.lt

📍 55.841808, 24.965493

📍 Biržai - 52 km

59 Paulianka

Sienele karjere

Paulianka – nuosėdinės, magminės ir metamorfinių uolienų apzultų riedulių sancaupos. Ji yra Lėvens kraštovaizdžio draustinyje, jos unikalumas – pralaužtinės moreninės labai apzultintos nuosėdos klonyje.

Lėvens upė

Paulianka

🏠 Palėvenė, Kupiškio rajonas

🌐 www.lgt.lt

📍 55.792202, 24.866407

📍 Kupiškis - 13 km

60 Stirniškių atodanga

Atodanga

Dolomito atodanga yra kairėje Lėvens upės slėnio pusėje, kur teka Suosa, Stirniškių kaime, Noriūnų seniūnijoje. Jos aukštis – 3 m, o ilgis – 40 m. Joje atidengti devono viršutinio skyriaus francio aukšto Suosos dolomitų sluoksniai. Joje galima išvysti sluoksniuotą su smukiomis ertmėmis (kavernomis) dolomitą. Stirniškių atodanga kartu su šalia esančiu pastatu dolomitinėmis kolonomis paskelbta geologiniu paminklu. Šis geologinis paminklas vadinamas įvairiais vardais: Stirniškių karjero sienelė, Pauliankos dolomitų atodanga ir dolomitinis pastatas, Pauliankos dolomitinė atodanga, Stirniškių atodanga. Minėtos iš dolomitų sumūrytos pastato kolonos yra ne tik geologinis, bet ir kultūrinis-etnografinis-istorinis paminklas. Suosos sluoksnių dolomitai Buivėnų ir Stirniškių karjeruose buvo laužiami statyboms nuo seno. 1988 m. Noriūnų apylinkėje Suosos upelio žemupys tarp Pasuosių, Karaliūnų, Radžiūnų ir Stirniškių kaimų paskelbtas geologiniu draustiniu. Jo plotas – 21,6 ha.

Draustinio paskirtis yra apsaugoti vėlyvojo devono Suosos sluoksnių atodangas ir išeigas Suosos upelio vagoje. Šiuos devono sluoksnius geologai pradėjo tyrinėti XIX amžiuje.

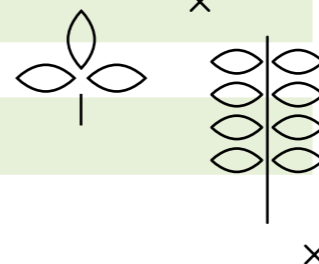
- Stirniškių kaimas, Subačiaus seniūnija, Kupiškio rajonas
- www.infokupiskis.lt
- 55.782953, 24.834447
- Kupiškis – 16 km

61 Gyvakarų akmuo su Velnio pėda

Riedulys

Akmuo garsėja savo dydžiu ir tuo, kad jo viršuje matomas įspaudas primena velnio kanopą. Dalis akmens įsmigusi į žemę. Akmens aukštis – 1,55 m, ilgis – 3,35 m, plotis – 2,6 m, o perimetras – 9,9 m. Velnio pėdos įdubos dydis yra 10 × 6 cm, o gylis – 6 cm.

- Gyvakarų kaimas, Alizavos seniūnija, Kupiškio rajonas
- www.lgt.lt
- 55.915311, 24.895755
- Kupiškis – 11 km

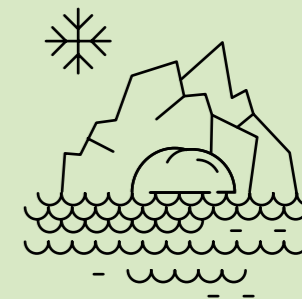
62 Salamiesčio akmuo

Riedulys

Riedulio aukštis – 2,45 m, ilgis – 4,45 m, plotis – 3,45 m, perimetras – 12,50 m. Masyvus riedulys stovi Vabalninkas-Salamiestis-Kupiškis ir Salamiestis-Alizava-Kupreliškis-Galintiškis kelių sankryžoje.

- Nodiejiškių kaimas, Alizavos seniūnija, Kupiškio rajonas
- www.saugoma.lt
- 55.933513, 24.894291
- Kupiškis – 14 km

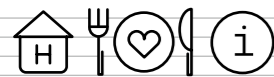
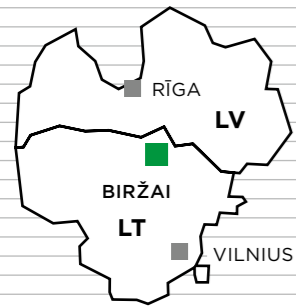
-- KAS YRA RIEDULYS?

RIEDULYS – TAI LEDYNO APGLŪDINTA UOLIENA, BESISKIRIANTI NUO VIETINĖS UOLIENOS TIPO TOJE VIETOVĖJE, KURIOJE JI YRA. RIEDULIAI GALI BŪTI ĮVAIRIAUS DYDŽIO – NUO AKMENUKŲ IKI DIDELIŲ RIEDULIŲ.

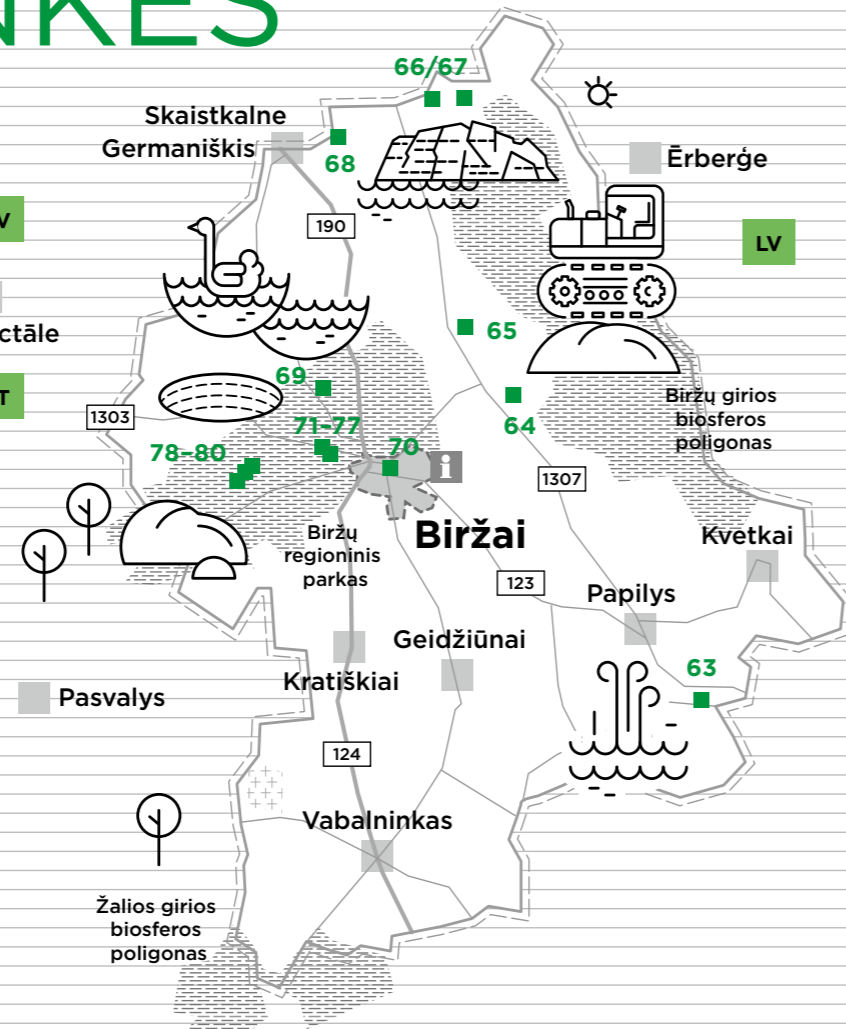
LIETUVA
PANEVĖŽIO APSKRITIS

BIRŽŲ APYLINKĖS

**KUR PAVALGYTI AR
PERNAKVOTI?**

APSILANKYKITE ARTIMIAUSIAME
TURIZMO INFORMACIJOS
CENTRE ARBA PUNKTE
WWW.VISITBIRZAI.LT

Širvėnos ežeras

63

Kučgalio šaltinis

Šaltinis

Šis šaltinis turi gana įdomią istoriją. Pasakojama, kad 1946 m. Rusijoje trūko naftos, todėl pradėta jos ieškoti Lietuvoje. Buvo išgręžta daug gręžinių, tačiau naftos nerasta, bet Kučgalyje, toje vietoje, kur buvo išgręžtas gręžinys, pradėjo tekėti vanduo ir atsirado šaltinis. Šaltinio vanduo įteka į Apaščios upę. 2015 m. buvo atnaujinta ir sutvarkyta šaltinio aplinka – įrengta ugniavietė, sutvarkyta beržų giraitė, pastatyta nauja pavėsinė.

🏠 Kučgalio kaimas, Papilio seniūnija, Biržų rajonas

🌐 www.visitbirzai.lt

📍 56.073751, 25.07252

📍 Biržai – 26 km

64

Juodžionių riedulynas

Riedulynas

Natūraliai susiformavusį riedulyną sudaro daugybė kristalinių uolienu, kai kurios apaugusios samanomis. Uolienas pleistoceno epochoje iš Fenoskandijos atnešė ledynas. Rieduliai išsibarstę 5 ha lauke.

🏠 Juodžionių kaimas, Parovėjos seniūnija, Biržų rajonas

🌐 www.visitbirzai.lt

📍 56.244642, 24.88089

📍 Biržai – 11 km

65

Medeikių akmuo

Riedulys

Atsitiktinai likęs nesudaužytas didelis riedulys, originaliai panaudotas kaip senos technikos eksponato – vikšrinio traktoriaus – postamentas. Jo ilgis – 3,5 m, plotis – 2,7 m, aukštis – 0,95 m, o horizontalus perimetras – 11,25 m. Sudėtis – stambiagrūdis porfyriškas granitas.

🏠 Medeikių kaimas, Parovėjos seniūnija, Biržų rajonas

🌐 www.lgt.lt

📍 56.283029, 24.833847

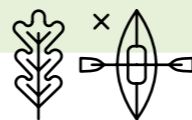
📍 Biržai – 13 km

66

Tabokinės atodanga

Atodanga

Tabokinės atodangoje vertikalios devono uolienu sienos dalinai išsidėsčiusios dviejuose lygiuose. Viršutinė uolos dalis įspūdinga tuo, kad jos siena paprastai siekia 3–4 m aukštį ir susideda iš gana didelių suskilusio dolomito gabalų, į kuriuos įsikverbė stiprios ant uolos augančių beržų ir kitų medžių šaknys. Atodangos ruožo palei Nemunėlio upę ilgis siekia 130 m, o aukštis – 11,2 m.

🏠 Tabokinės kaimas, Nemunėlio Radviliškio seniūnija, Biržų rajonas

🌐 www.visitbirzai.lt

📍 56.410337, 24.832798

📍 Biržai – 31 km

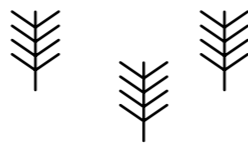
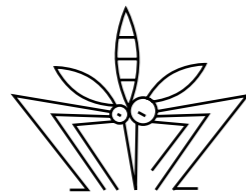

67 Muoriškių atodanga

Atodanga

Ši natūrali atodanga atsirado dėl ilgalaikės giluminės ir šoninės Nemunėlio upės erozijos. Ji turi stačią sieną su aštriais kietų uolienų išsikišimais, daugybę nišų, urvų, gilių įtrūkimų, nedidelių įtrūkimų ir kitų uolienose įvykusių pokyčių. Tai labai žymus, gražus stačių šlaitų masivas Nemunėlio upės slėnyje. Atodanga priklauso 1960 m. įsteigtam Nemunėlio-Apaščios valstybiniam geologiniam draustiniui.

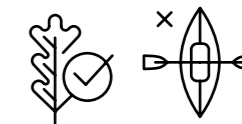
Nuo Muoriškių atodangos atsiveria siaurinis Mūšos-Nemunėlio upių banguotos moreninės lygumos pakraštys su siauriniame pakraštyje įsirežusiu Nemunėlio upės slėniu. Absoliuti Nemunėlio upės vandens lygio altitudė atodangos papėdėje yra 35,5 m. Absolūtus reljefo aukštis svyruoja nuo 33 m (Nemunėlio upės vandens lygis Muoriškių kaime) iki 61 m (Benupės kaime) maždaug 2 km spinduliu, o aukščiausia Pučiakalnės vieta – apie 75 m.

Ispūdingiausio stataus ruožo palei Nemunėlio upę ilgis – 80 m. Tačiau į šios atodangos ilgį reikėtų įskaičiuoti ne mažiau kaip 30 m nuo abiejų galų. Taigi visas ruožas yra 140 m ilgio. Atodanga yra 7,4 m aukščio, slėnio šlaitas – 9,6 m aukščio, o jos papėdė yra 0,8-1 m virš Nemunėlio upės vandens paviršiaus, vietomis iki 6 m virš upės.

Nemunėlio ir Apasčios santaka

Muoriškių kaimas, Nemunėlio Radviliškio seniūnija, Biržų rajonas

www.visitbirzai.lt

56.411291, 24.802997

Biržai – 30 km

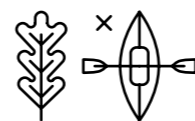
68

Velniapilio uola

Atodanga

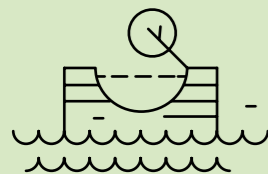
Velniapilio uola – tai dolomito ir gipso atodanga, esanti kairiajame Nemunėlio upės krante. Šią geologinę gamtos vertybę, esančią Biržų rajone, Nemunėlio Radviliškio seniūnijoje, sudaro devono periodo jūrinės ir lagūninės kilmės uolienos. Apie 6 m nuo Nemunėlio upės esanti atodanga yra iki 5 m aukščio ir apie 8 m pločio. Išskirtinis vaidmuo tenka 0,5 m pločio plyšiui, kuris atsiveria, kyla ir veda į 4,3 m gylio urvą. Čia puikiai matyti susipynę dolomito, gipso ir kitų geologinių struktūrų sluoksniai. Šlaito viršuje yra sena 10–12 m skersmens karstinė įgriuva. Ji nusileidžia į 2,5 m gylį.

Apie šią geologinę gamtos vertybę sklinda įvairios legendos. Sakoma, kad nuo seno čia gyveno velnias. Atodanga taip pat buvo kaip prieglauda vietiniams kaimo vyrams, kuriuos kamavo įvairios bėdos ir kuriems labai reikėjo paguodos.

- Padvariečių kaimas, Nemunėlio Radviliškio seniūnija, Biržų rajonas
- www.visitbirzai.lt
- 56.38613, 24.702729
- Biržai - 27 km

-- KAIP SUSIDARO SAUSOS IR VANDENINGOS SMEGDUOBĖS? KUO JOS SKIRIASI?

SMEGDUOBĖ SUSIDARO, KAI POŽEMINIAI VANDENYS IŠTIRPDO PO ŽEME ESANČIUS TIRPIŲ UOLIENŲ SLUOKSNIUS. SUSIFORMUOJA TUŠTUMA. VEIKIANT PAVIRŠINIAM VANDENIUI, VIRŠUTINIS DIRVOŽEMIS PASUNKĖJA, SUGRIŪVA IR UŽPILDO ERTMĘ UOLIENOMIS BEI DIRVOŽEMIU IŠ VIRŠAUS. SMEGDUOBIŲ FORMAVIMĄSI LABIAUSIAI ĮTAKOJA KLIMATINIAI VEIKSNIAI – TEIGIAMŲ IR NEIGIAMŲ ORO TEMPERATŪRŲ KAITA, KRITULIŲ POBŪDIS, JŲ KIEKIS, ĮŠALO GYLIS. ŽEMIAU GRUNTINIO VANDENS LYGIO SUSIFORMAVUSIOS SMEGDUOBĖS PRISIPILDO VANDENS IR SUFORMUOJA EŽERĖLIUS.

69 Kirkilų karstiniai ežerėliai

Karstinis ežeras

Kirkilų karstiniai ežerėliai susiformavo vykstant karstiniam procesams ir yra jauniausi tokio tipo ežerėliai Europoje. Daugiausia jų yra Kirkilų ir Drąseikių kaimuose bei jų apylinkėse. Šių vandens telkinių plotas yra 30–100 kubinių metrų. Ežerėliai yra 0,8–4,5 m gylio. Karstiniai ežerėliai ne visada yra vienoje įgriuvoje, bet dažnai jungia kelias įgriuvas ar net sudaro jų grupes. Viena įgriuva gali įgriūti kelis kartus, o įgriuvus gretimų įgriuvų pertvaroms susidaro sudėtingo kontūro karstiniai ežerai. Kirkilų kaimo šiaurvakariniame pakraštyje telkšo labiausiai išsiskiriantis visame karstiniam ežeryne Kirkilų (Ilgasis arba Upėgalis) ežeras, susidaręs iš vandens prisipildžiusių ir susijungusių ne mažiau kaip 30 skirtingo amžiaus ir dydžio smegduobių (ežero prieigose taip pat gausu pavienių vandeningų, užpelkėjusių ir sausų smegduobių). Tai maždaug nuo 3,9 iki 6,0 ha ploto ežeringas labirintas, kurio labai

vingiuota, su kyšuliais daugiau kaip 2,5 km ilgio kranto linija. Karstiniuose ežerėliuose vyksta įvairūs biologiniai procesai. Įvairios sieros bakterijų kolonijos, matomos plika akimi, aptinkamos tik šiuose ežerėliuose. Ežerėliuose taip pat auga įvairūs vandens augalai, įskaitant maurabragius, paprastąsias nertis, plūdenas ir švendrus. Senesnių karstinių ežerėlių pakrantės apaugusios medžiais. Vasarą, nukritus vandens lygiui, jų pakraščiuose susiformuoja smilgų grupės. Pavasarinio tirpsmo metu ir po liūčių vandens lygis smarkiai pakyla ir vanduo apsemia pusiasalį. Dėl to susidaro daugiau salų. Didžiausias šio labai sudėtingos formos ežero ilgis yra apie 600 m, plotis – 300 m, o didžiausias gylis – 6–7 m. 1926 m. iš pietinės Kirkilų ežero atšakos iškastas melioracijos griovys

- Ežerėlių gatvė, Kirkilų kaimas, Širvėnos seniūnija, Biržų rajonas
- www.saugoma.lt
- 56.248296, 24.688952
- Biržai – 8 km

Ceratophyllum demersum

(turėjęs įtakos naujų įgriuvų formavimuisi šio kanalo take) jungia ežerą su Užubalių durpynu, esančiu pietvakarių pusėje už trijų kilometrų nuo ežero. Melioruotas upelis Šilinėlis šiaurinėje pusėje išteka iš Kirkilų ežero. Už 1 km upelis teka per Jonavos (Šilinio)

ežerėlį, kurio plotas 3,5 ha, o dar už 1,2 km pasiekia Apaščios upę. Vandens perteklius Šilinėlio upeliu išteka iš Kirkilų ežero, o, esant aukštesniam Apaščios upės vandens lygiui, potvynio vanduo Šilinėlio upeliu veržiasi aukštyn ir per tą patį Jonavos (Šilinio) ežerą pasiekia Kirkilų ežerą. Dėl to pakyla vandens lygis, kuris paprastai būna 46,7 m absoliutus aukščio (vandens lygio svyravimo amplitudė – 2,4 m). Kirkilų ežeras ir jo apylinkės su kaimo sodybomis kiekvienam lankytojui atrodo patrauklios ir įsimintinos.

KAS NUTIKS, JEI GRUODŽIO 31 D. LYGIAI VIDURNAKTĮ Į KIRKILŲ KARSTINIUS EŽERĖLIUS ĮMESIME DOLOMITO GABALĖLĮ?

ATSAKYMAS – JIS SUŠLAPS :)

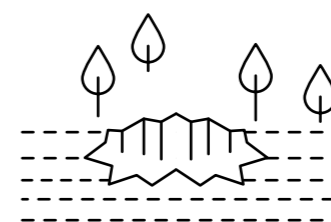
Ežere veisiasi žuvis, jo vandenyse plaukioja būriai laukinių ančių, retkarčiais apsilanko gervės ir gulbės, ežero pakrantėse galima išvysti kiaunių, o bebrai slapta slankioja aplink ir tobulina savo urvus.

Biržų regioninio parko apžvalgos bokštas pastatytas 2015 m. Iš bokšto atsiveria unikalus Kirkilų karstinių ežerėlių kraštovaizdis. Apžvalgos bokštas yra beveik 32 m aukščio, o jo apžvalgos aikštelė – 30 m aukštyje. Iš šios aikštelės atsiveria vaizdas ne tik į karstinius ežerėlius, bet ir į Kirkilų kaimą bei netoliese esančias vietas.

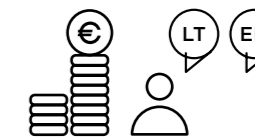
70 Biržų regioninio parko lankytojų centras

Lankytojų centras, ekspozicija

Lankytojų centro ekspozicija supažindina lankytojus su unikaliomis Biržų regioninio parko vertybėmis – smegduobėmis, uolienomis ir geologiniais procesais. Lankytojai gali susipažinti su interaktyviais eksponatais, kurie atskleidžia karsto, uolienų ir kitus procesus. Biržų regioninio parko lankytojų centre įrengta ekspozicija, skirta supažindinti su šios saugomos teritorijos išskirtinėmis vertybėmis. Daugiausia dėmesio ekspozicijoje skiriama temai „Prasmengančios žemės kraštas“, nes Biržų kraštas garsėja smegduobėmis, įgriuvomis ir įdomiais geologiniais procesais. Biržai – unikalus kraštas, kurio žemės paviršius aktyviai formuojasi ir keičia kraštovaizdį. Gruntiniam vandeniui išplovus gelmėje esančius gipso kodus, įgriūva žemė. Susidaro paslaptingos smegduobės: vienos – sausos (garsusis gamtos paveldo objektas „Karvės ola“), kitos – virtusios ežerėliais, su

plika akimi matomomis sieros bakterijomis (Kirkilų ežerėliai). Biržų regioninio parko lankytojų centro ekspozicija, skirta šiam regionui, yra labai gyva ir intriguojanti. Šaltas stiklinis centro priimamasis primena smegduobę, todėl sukuria įspūdį, kad esate smegduobės viduje. Ekspozicijoje įrengti interaktyvūs standai ir du žaidimai – „Smegduobių vystymosi procesas“ ir „Karstinių ežerėlių ekosistema“. Standas, veikiantis kaip smėlio laikrodis, imituoja griūvančią smegduobę, o kituose stenduose rodomos smegduobės prieš ir po griūties. Visa tai padeda lankytojams suprasti Biržų krašte vykstančius gamtos reiškinius. Antroje ekspozicijų salėje įrengta mineralų ir uolienų ekspozicija, supažindinanti su regiono geologiniais turtais. Čia lankytojų laukia dar vienas įdomus kerno (grežinio) interaktyvus ekspozicijos standas.

Rotušės gatvė 10, Biržai

www.saugoma.lt

56.202479, 24.755325

Pasvalys – 29 km

Šiame stende lankytojai gali pamatyti grėžinio gylį ir susipažinti su geologinių sluoksnių kaita. Taip pat įrengta lauko ekspozicija, skirta lankytojams supažindinti su Biržų krašto geologinėmis įdomybėmis. Lauko ekspoziciją sudaro riedulių ir uolienų ekspozicija, smegduobės, smegduobės formavimosi, požeminių urvų ir geologinės laiko skalės standai. Ekspozicijoje lankytojai gali pamatyti įvairios sudėties Biržų krašto riedulius bei uolienas ir susipažinti su smegduobių formavimosi procesu, naudodamiesi interaktyviais standais. Požeminių urvų modelis leidžia lankytojams pasijusti taip, tarsi būtų Karvės olos požemiuose, o geologinės laiko skalės modelis supažindina lankytojus su Žemės evoliucijos procesu.

71 Geologų duobė

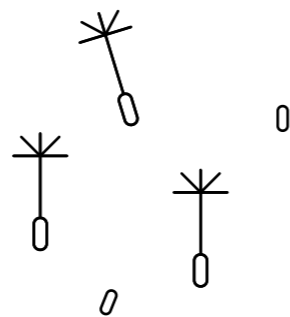
Smegduobė

Geologų duobė yra Karajimiškio kraštovaizdžio draustinyje. Smegduobė yra 12 x 9,5 m skersmens ir 5 m gylio. Smegduobė atsivėrė 2003 m. balandžio 22 d., likus kelioms dienoms iki Lietuvos geologų dienos, todėl buvo pavadinta Geologų duobe. Tuo metu duobės skersmuo buvo 4,8 x 4,2 m, o gylis – 8,11 m. 2004 m. spalio 15 d. nustatyti šie matmenys: skersmuo 5,35 x 5,05 m, gylis 9,25 m.

2004 m. pabaigoje pastebėta nauja karstinė smegduobė, atsivėrusi už 1 m nuo Geologų duobės šiaurės vakarų krašto. Viršutinėje sienos dalyje atsidendę kvartero nuogulų moreninis priemolis, o po jo – viršutinio devono Tatulos svitos uolienos. 2005 m. šios smegduobės susijungė ir dabar sudaro vieną smegduobę.

	Karajimiškio kaimas, Širvėnos seniūnija, Biržų rajonas
	www.saugoma.lt
	56.210133, 24.693008
	Biržai – 4 km

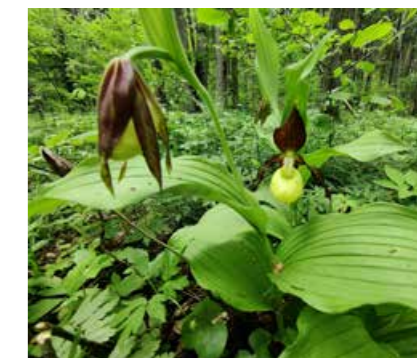
72 Smegduobės „Barsuko ola“ geologinis takas

Smegduobė

2011 metų pavasarį Biržų regioninio parko Karajimiškio kraštovaizdžio draustinio smegduobyne, kur žemės paviršių aktyviai formuoja karstiniai reiškiniai, Mantagailišio „Gojelio“ miške, karstinės kilmės senos smegduobės šiaurinio šlaito sienelės papėdėje tarp uolienu luitų speleologai rado landą į urvą. Netrukus smegduobė, kurioje buvo išaiškintas šis urvas, ir kurioje buvo aptikta barsuko lankymosi ženklų, buvo pavadinta „Barsuko ola“. 2012 m. rudenį maždaug 2,5 ha ploto teritorijoje įrengtas pažintinis-geologinis takas su sutankinto grunto danga. Bendras tako ilgis – apie 700 m. Kelio pradžią žymi įgriuva Geologų duobė. Toliau kelias veda pro smegduobę Lapės ola, o pasiekus pietvakarinį Gojelio miško pakraštį kelias atveda lankytojus į čia esančią smegduobių teritoriją, kurioje yra smegduobė Barsuko ola ir kitos dar didesnės ir gilesnės

smegduobės. Kelias toliau driekiasi į šiaurę ir veda palei miško pakraštį esančias smegduobes, paskui leidžiasi žemyn per karstinę liekaną, lanku apeina vieną iš didžiausių smegduobių, o grįždamas nusileidžia į kitą smegduobę, iš kurios, pakilęs tarp mažesnių, lankytojas vėl grįžta į Gojelio pakraštį. Takas leidžia apžvelgti net 13 smegduobių, iš kurių trys yra sudėtingesnės savo forma, ir kurių duburiuose yra susijungusios po dvi ar tris anksčiau atsivėrusios smegduobės.

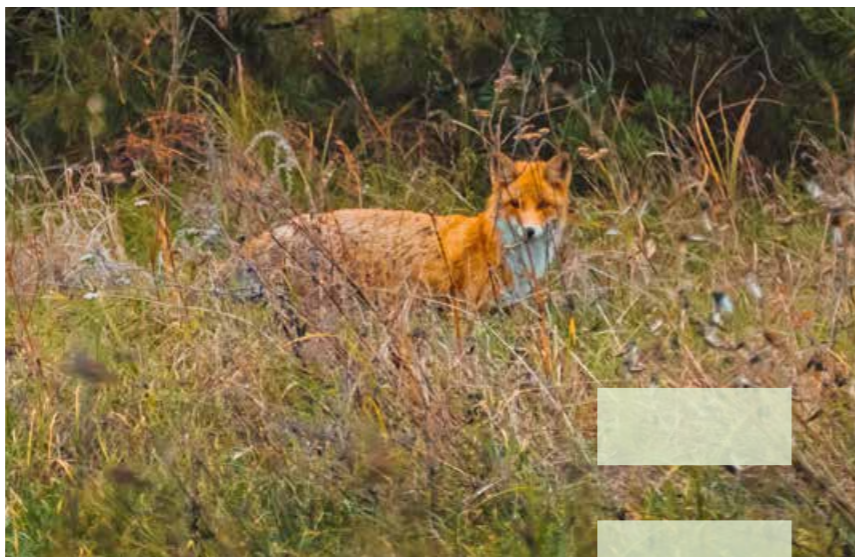

	Karajimiškio kaimas, Širvėnos seniūnija, Biržų rajonas
	www.saugoma.lt
	56.210133, 24.693008
	Biržai – 4 km

73 Lapės ola

Smegduobė

Lapės ola yra Karajimiškio kraštovaizdžio draustinyje. Olos viršaus skersmuo yra beveik idealiai apvalus apskritimas (16 x 17 m). Ši smegduobė yra apie 7,4 m gylio ir išsiskiria iš kitų smegduobių tuo, kad joje chaotiškai guli dolomito luitai su gipso tarpais. Lapės ola visada sausa – pavasarį, kai ištirpsta smegduobėje susikaupęs sniegas, ji nebūna užlieta, nes smegduobės dugne yra neužsikimšusių ertmių. Šios ertmės yra susijusios su karstėjant uolienoms, atsiradusiomis ir požemiais nusitęsusiomis ertmėmis.

Karajimiškio kaimas,
Širvėnos seniūnija,
Biržų rajonas

www.saugoma.lt

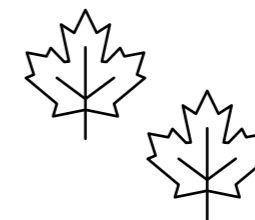
56.210254, 24.691627

Biržai – 4 km

74 Klevų duobė

Smegduobė

Klevų duobė yra Karajimiškio kraštovaizdžio draustinyje. Savo pavadinimą ji gavo dėl šlaituose ir aplinkoje augančių klevų. Manoma, kad smegduobė susiformavo daugiau nei prieš 100 metų (pagal seniausių joje augančių medžių amžių). Klevų duobė formavosi prasmengant paviršiniam gruntui į giliau požemyje susidariusią tuštumą, kurios vietoje būta vėlyvojo devono Tatulos svitos Nemunėlio, o gal ir Pasvalio sluoksniams priklausiusio gipso.

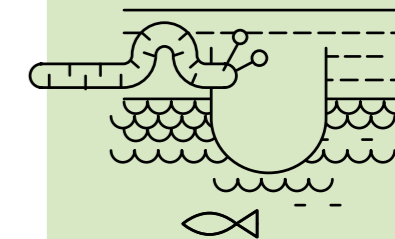
Duobės kontūras ovalus, jos skersmuo – 23 x 27 m, o gylis – 6,7 m. Giliausia smegduobė yra rytiniame šlaite, kurio apatinėje ir vidurinėje dalyse matyti devono gipso uolienos, smulkiai persidengiantis gipsas ir dolomitas.

Karajimiškio kaimas,
Širvėnos seniūnija,
Biržų rajonas

www.saugoma.lt

56.207509, 24.690701

Biržai – 4 km

-- KUR SMEGDUOBĖS ATSIRANDA?

JOS SUSIDARO TOSE VIETOSE, KUR SKALAUJAMOS POŽEMINIO VANDENS SUSIDARO POŽEMINĖS ERTMĖS.

KAIP SMEGDUOBĖS VEIKIA APLINKĄ? DAUGUMA

PADARINIŲ YRA VIETINIO POBŪDŽIO, TAČIAU SMEGDUOBĖS GALI TURĖTI TOLI SIEKIANČIŲ PADARINIŲ VIETOVĖS POŽEMINIO VANDENS IŠTEKLIAMS, KURIE TAIP PAT GALI PAVEIKTI HIDROLOGINES SISTEMAS, EŽERUS IR ŠALTINIUS, PAKEISDAMI VANDENS CHEMINĘ SUDĖTĮ IR ATSINAUJINIMO AR NUOTĖKIO GREITĮ.

ŽINOTINA: ĮGRIUVOS GALI PRISIDĖTI PRIE POŽEMINIŲ TUŠTUMŲ SUSIDARYMO IR YRA BEVEIK NENUSPĖJAMOS.

75 Karvės ola

Smegduobė

Karvės ola yra bene žinomiausias ir labiausiai ištyrinėtas valstybinės reikšmės geologinis objektas šiaurinėje Lietuvos dalyje. Ši smegduobė unikali savo šulinio forma, siekiančia 12,6 m gylį, sudėtimi iš vėlyvojo devono periodo dolomito, gipso uolienu atodangomis ant smegduobės sienų ir penkių požeminių urvų sistema. Karvės ola – tai šulinio tipo piltuviška karstinė įgriuva, kuri anksčiau buvo beveik apskrita. Viršuje jos skersmuo šiaurės pietų kryptimi buvo apie 12 m, o rytų-vakarų kryptimi – apie 10 m. Šiuo metu greta esanti mažesnė įgriuva šiaurės rytinėje dalyje susijungė su Karvės ola. Bendras ilgosios ašies ilgis yra 22,2 m. Vakarinės didžiosios dalies skersmuo 15,3 m, gylis – daugiau kaip 12,5 m, mažosios rytinės dalies skersmuo – 9,4 m, gylis – apie 5,3 m. Požeminė ertmė, susidariusi dėl ištirpusio gipso, atsiveria įgriuvos dugne nuo 9,5 m gylio (ji yra 3,1 m aukščio ir panašaus pločio). Keletas urvų taip pat nusitęsia į šalis ertmės šonuose.

Požeminės ertmės su urvais tūris – 28 kub. m, grindų plotas – 42 kv. m, o bendras ilgis – 46 m (vieno urvo ilgis – 10 m). Urvai yra penki: Šlapioji ola, Siauroji landa, Šikšnosparnių landa (buvo aptikta šikšnosparnių), Rupūžės ola su požeminiu „ežeriuku“ (jo gylis 1,5 m) ir Blizganti ola.

- Karajimiškio kaimas, Širvėnos seniūnija, Biržų rajonas
- www.saugoma.lt
- 56.20672, 24.694397
- Biržai – 5 km

Legenda byloja, kad ten, kur dabar yra smegduobė, kadaise įkrito karvė ir matėsi tik jos grandinės galas. Taip smegduobė gavo savo pavadinimą.

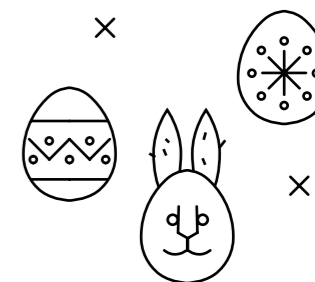
Karvės ola

76 Velykų duobė

Smegduobė

Velykų duobė yra Karajimiškio kraštovaizdžio draustinyje, atsivėrė 1981 m. balandžio 18 d. Taip pavadinta, nes įgriuvo per Velykas. Smegduobės matmenys: skersmuo 19,9 × 19,5 m, gylis 6 m. Velykų duobė yra sausa ir apaugusi medžiais. Velykų duobės šlaitus sudaro kvartero nuogulos. Šios natūralios karstinės įgriuvos šlaitai jau visiškai susiformavę ir stabilūs.

- Karajimiškio kaimas, Širvėnos seniūnija, Biržų rajonas
- www.saugoma.lt
- 56.206579, 24.697370
- Biržai – 4 km

Velykų duobė

77 levos duobė

Smegduobė

levos duobė yra Karajimiškio kraštovaizdžio draustinyje. Taip ji buvo pavadinta todėl, kad jos šlaite auga paprastoji ieva. Smegduobės skersmuo yra 13 x 14 m, o gylis – 5,8 m. Šiauriniame įgriuvos šlaite matyti iki 3,2 m aukščio atodanga, kurioje sluoksniuojasi devono uolienos, gipsas, dolomitas ir dolomitmilčių intarpai.

- Karajimiškio kaimas, Širvėnos seniūnija, Biržų rajonas
- www.saugoma.lt
- 56.204947, 24.696386
- Biržai – 5 km

78 Smardonės šaltinis

Šaltinis

Smardonės šaltinis – karstinis šaltinis, laikomas hidrogeologiniu gamtos paminklu. Kadaisė šaltinio debitas buvo didelis – 540 l/s, tačiau regione įrengus drenažo sistemas jis sumažėjo iki 122 l/s. Šis karstinės kilmės šaltinis, 1985 m. paskelbtas geologiniu paminklu, yra Biržų rajone, Likėnų kaime. Čia Smardonės upelio pradžia, kuris įteka į Tatulos upę. Šaltinio duburį sudaro įgriuva, primenanti ovalų piltuvą su labai nuožulniu dugnu. Įgriuvos skersmuo yra 15 ir 17 metrų. Iki 1,5 m aukščio molingi krantai, apaugę žalia velėna, iškilę virš šaltinio vandens lygio. Šio šaltinio duburyje yra du upelio baseinėliai su daugybe sūkurių (ypač pavasario tirpsmo metu), kurių dugne yra dumblo nuosėdų ir akmenų (riedulių). Šie upeliai skverbiasi į 1,5–3 m gylį. Vanduo į Smardonės šaltinį teka iš karstinių nuosėdinių uolienų (gipso, dolomito ir kt.) sluoksnių. Vanduo yra šiek tiek kartokas ir turi lengvą sieros vandenilio dujų kvapą, atrodo, kad dvokia supuvusiais kiaušiniams.

- Likėnų kaimas, Pabiržės seniūnija, Biržų rajonas
- www.saugoma.lt
- 56.200105, 24.623613
- Biržai – 10 km

Iš čia kilęs Smardonės šaltinio pavadinimas (nuo žodžio „smirda“). Chemikas Teodoras Grotusas, kuris specializavosi elektrochemijos srityje, pirmasis atliko šaltinio vandens sudėties tyrimus ir 1816 m. paskelbė jų rezultatus. Anksčiau šaltinio vanduo buvo naudojamas gydymui, tačiau dabar jis nebenaudojamas.

79

Salomėjos šaltinis

Šaltinis

Salomėjos šaltinis – karstinis šaltinis Smardonės upelio kanalizuo ruožo dešiniajame šlaite. Šaltinio duburio plotis – 2–3 m, gylis – 0,5–0,8 m. Vanduo mažai mineralizuotas, jame yra kalcio sulfato ir bikarbonato, jis šiek tiek šarminis, šaltas (temperatūra apie 7,4 °C), skaidrus, kartus. Žiemą jis neužšąla. Šaltinis atrastas apie 1995 m., o 2005 m. pavadintas geologės Salomėjos Bucevičiūtės, tyrinėjusios šio krašto gelmes, atminimui.

- Kiršonių kaimas, Pabiržės seniūnija, Biržų rajonas
- www.saugoma.lt
- 56.194247, 24.609678
- Biržai – 10 km

- Likėnų kaimas, Pabiržės seniūnija, Biržų rajonas
- www.lgt.lt
- 56.198054, 24.617897
- Biržai – 10 km

80

Kiršonių akmuo

Riedulys

Kiršonių kaime, apie 1 km į pietvakarius nuo Likėnų parko, buvusio žvyro karjero vietoje, yra didelis paskutinio ledyno atneštas riedulys – Kiršonių akmuo. Jo ilgis – 5,05 m, plotis – 3,44 m, aukštis – 1,9 m, o horizontalus perimetras – 12,98 m. Jo sudėtis – rausvas granitas, tai vienas didžiausių riedulių Biržų rajone.

Kiršonių akmuo

LIETUVA PANEVĖŽIO APSKRITIS

PASVALIO APYLINKKĖS

**KUR PAVALGYTI AR PERNAKVOTI?
APŠILANKYKITE ARTIMIAUSIAME
TURIZMO INFORMACIJOS
CENTRE ARBA PUNKTE
WWW.PASVALIOMUZIEJUS.LT**

Dubenuotų akmenų ir girnų akmenų kolekcija

81 Krinčino šaltinis

Šaltinis

Pasvalio rajono Krinčino miestelio lobs – tai nuo seno iš žemės gelmių trykštantis sieros vandenilio ir įvairių mineralų prisotintas šaltinis. Šaltinio vanduo yra kartus ir turi sieros vandenilio kvapą. Vietiniai gyventojai sako, kad šaltinio vanduo turi gydomųjų savybių.

- Krinčino kaimas, Krinčino seniūnija, Pasvalio rajonas
- www.pasvaliomuziejus.lt
- 56.084594, 24.529207
- Pasvalys – 10 km

82

Dubenuotų akmenų ir girnų akmenų kolekcija

Ekspozicija

Pasvalio krašto muziejaus po atviru dangumi eksponuojama etnografo Antano Stapulionio dubenuotų akmenų ir girnų akmenų kolekcija, kurioje yra apie 320 eksponatų: 214 girnų akmenų, 64 dubenuotieji akmenys, 7 “pėduotieji” akmenys, 2 riboženkliniai akmenys ir malūno krumpliaračių paroda. Surinkti ir aprašyti visus eksponatus prireikė beveik trijų dešimtmečių.

- Lėvens gatvė 2, Pasvalys
- www.pasvaliomuziejus.lt
- 56.065253, 24.406022
- Biržai – 29 km

Didžiausias rinkinio akmuo yra daugiau nei 1 m pločio dubens formos, o mažiausio skersmuo siekia vos 20 cm. Ekspozitai pradėti rinkti 1979 m. o dabar tai vienas iš lankomiausių objektų Pasvalyje.

Krinčino šaltinis

83

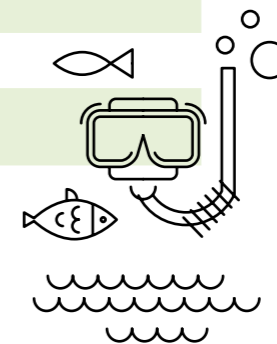
Žalsvasis šaltinis

Šaltinis

Pasvalyje, kairiajame Lėvens krante, esantis Žalsvasis šaltinis yra giliausias (20 m) Lietuvos urvas. 1960 m. iš smegduobės ištryškęs šaltinis įteka į Lėvens upę. Iš smegduobės apačios besiveržiantis požeminis vanduo išrėžė salpoje kelių metrų ilgio vagą, kurios dugnas padengtas šviesiai pilkomis, vos žalsvo atspalvio nuosėdomis, suteikiančioms šaltinio vandeniui žalsvą atspalvį. Smegduobėje galima pamatyti gipso ir dolomito gabalėlių. Šaltinio vanduo yra skaidrus ir šaltas, jaučiamas sieros

vandenilio kvapas. Tai didžiausias vandens šaltinis Pasvalio rajone ir giliausias urvas Lietuvoje. Žalsvasis šaltinis įtrauktas į Lietuvos rekordų knygą „Factum“. 2006 m. pradėti povandeniniai

tyrimai, o 1985 m. Žalsvasis šaltinis paskelbtas gamtos paminklu. Pirmasis šio povandeninio urvo-versmės šulinys yra apie 5 m skersmens ir 21 m gylio, baigiasi akmenų ir uolienu nuolaužų užvarta. Toliau urvas išsišakoja į dvi sales: „Saulėtąją“ ir „Aenigmą“. Salė „Aenigma“ veda pietų-pietryčių kryptimi, nuolaidi, jos plotis 5–12 m, salė nuožulniai krypsta žemyn nuo 7 iki 16 m gylio. Lubų skliautas nelygus, laiptuotas, aukštis – iki 5 m. Salės grindys padengtos nuo lubų krintančiomis uolienu nuolaužomis, luitais. „Saulėtoji“ salė tęsiasi šiaurės–šiaurės vakarų kryptimi, savo struktūra labai panaši į „Aenigmą“, tačiau šiek tiek siauresnė: plotis 5–10 m, nuožulniai gilėja iki 15 m ir šiame gylyje lubos ir grindys tarsi susiglaudžia. Aiškios ribos, kur salių lubos ir grindys susilietų, nėra, praėjimai susiaurėja tiek, kad lieka plyšys, užverstas nuo

lubų atskilusiomis nuolaužomis. Salės gale yra siauras vertikalus praėjimas, kuriuo išplaukiama į „Žemutinę“ salę. Vandens tėkmės šaltinio dugne ir salėse praktiškai nesijaučia. Matomumas palietus sienas greitai pradingsta, vanduo susidrumščia, natūrali šviesa saulėtą dieną nežymi arba išvis neįjuntama. Didžiausių keblumų narams Žalsvajame šaltinyje gali kilti dėl labai greitai susidrumščiančio vandens. Skliautą sudaro sluoksniuoto gipso ar kalkių uoliena, kuri yra ganėtinai nestabili ir plaukiant horizontalioje erdmėje nuo iškvėpto oro burbuliukų iš viršaus krenta uolienu atplaišėlės, labai panašios į krentantį sniegą. Kartais atitrūksta ir didesni akmenys. Taip pat problemiški itin siaurų praėjimų salėse pranėrimai.

- Kalno gatvė, Pasvalys
- www.saugoma.lt
- 56.06455, 24.40086
- Biržai – 29 km

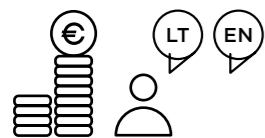
84

Pasvalio krašto muziejus

Muziejus

Muziejaus geologinėje ekspozicijoje sukaupta gausi mineralų, uolienuų, augalų ir gyvūnų fosilijų pavyzdžių kolekcija iš Pasvalio, Lietuvos ir kitų pasaulio vietų. Lankytojai supažindinami su šalies geologine sandara ir seniausiais eksponatais, kurie yra tarsi jungtis tarp senųjų Žemės istorijos laikotarpių ir dabarties.

Muziejus atidarytas 1998 m. remiantis vietos tyrinėtojo Antano Stapulionio (1930–2011) sukauptomis etnografinėmis ir archeologinėmis kolekcijomis. Be kita ko, yra geologijos, archeologijos, istorijos ir etnografijos ekspozicijų.

🏠 P. Avižonio gatvė 6, Pasvalys

🌐 www.pasvaliomuziejus.lt

📍 56.060227, 24.398898

📍 Biržai – 29 km

85

Smegduobių parkas

Smegduobė

Šis unikalus smegduobių parkas pradėtas kurti 2004 m. Avižonių ūkininkų žemėse ir užima beveik 8 ha plotą, kuriame yra dešimtys įvairaus dydžio ir amžiaus smegduobių. Parke įrengta dviračių ir pėsčiųjų takų, riedlenčių aikštelių, žaidimų, sporto, treniruočių aikštelių, sūpynių mažiesiems lankytojams, šviestuvų, daug medinių skulptūrų ir suoliukų.

🏠 Panevėžio gatvė, Pasvalys

🌐 www.pasvaliomuziejus.lt

📍 56.055673, 24.397229

📍 Biržai – 29 km

Vienoje tuščioje smegduobėje buvo įrengtas amfiteatras su šešiais šimtais sėdimų vietų. Jame vyksta įvairūs Pasvalio kultūros ir sporto renginiai.

Smegduobių parkas

86

Petraičių akmuo

Riedulys

Tai vienas didžiausių riedulių šiame lygumų krašte. Jo matmenys – 5,15 × 4,80 m, aukštis – apie 3,50 m. Jis yra rudos spalvos su pilku atspalviu ir skyla į plokštes. Kairėje kelio pusėje, miško apsuptyje, beveik visu ūgiu atsiveria didelis riedulys. Įrengtas lauko akmenų grindinys, vedantis link jo ir aplink jį. Akmuo gulėjo netoliese esančioje Šimkūnų sodyboje prie namo. Jį čia atnešė ledynai. Tik nedidelė milžiniško akmensdalis buvo matoma virš žemės. 1985 m., vykdant melioraciją, riedulys buvo iškastas ir galingais traktoriais nutemptas arčiau kelio. Tačiau slėniausioje virtoje akmuo ėmė strigti, virvės nutrūko, todėl riedulį teko palikti čia, įstrigusį maždaug metrą į žemę.

🏠 Liukpetrių kaimas, Daujėnų seniūnija, Pasvalio rajonas

🌐 www.pasvaliomuziejus.lt

📍 55.982666, 24.556897

📍 Pasvalys – 16 km

87

Baltasis šaltinis

Šaltinis

Šaltinis unikalus yra valstybinis gamtos paminklas ir išsiskiria savo aštriu kvapu ir šleikščiu skoniu. Upelio dugno akmenėliai ir pakraščių žolė tokia balta, kad šaltinis pramintas Baltuoju šaltiniu arba Orijos šaltiniu.

Dabartinis šaltinis trykšta iš Orijos upelio, jo kairiajame krante, bet anksčiau šaltinis buvo kitoje vietoje ir turėjo didesnę vandens srovę – 30–40 cm fontaną.

Šaltinis ištryško Orijos upelio krante ir pasiekė 1 m aukštį, tada 3 m ilgio ir 0,4 m pločio kanalu įsiliejo į upelį. Šaltinio vanduo yra skaidrus, bespalvis, aštraus vandenilio sulfido kvapo. Jis yra neskanus, nes jame yra daug sulfatų (gipso) ir kitų cheminių junginių. Jis veržiasi iš Tatulos svitos gipso klodų, esančių 10–15 m gylyje po kvartero periodo nuosėdomis. Šaltinio vanduo labai šaltas – 8 laipsniai Celsijaus. Nors Lietuvoje yra daugiau sulfatinio vandens šaltinių, šis vanduo labiau prisotintas cheminių medžiagų: visą dugną dengia baltos nuosėdos. Gyvūnai šio vandens negeria.

🏠 Barklainių kaimas, Daujėnų seniūnija, Pasvalio rajonas

🌐 www.pasvaliomuziejus.lt

📍 55.958949, 24.544269

📍 Pasvalys – 16 km

Mūšos upė

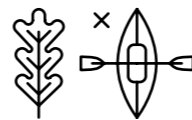

88

Skalių kalno atodanga

Atodanga

Dolomito atodanga dešiniajame Mūšos upės krante, stačiame šlaite, kuris leidžiasi į upę, yra netoli Stipinų kaimo, taip pat vadinama Stipinų atodanga. Atodangos ilgis – 45 m, plotis – 6 m, plotas – 0,083 ha. Tikslas – išsaugoti viršutinio devono Stipinų darinio nuosėdines karbonatines uolienas, susidariusias prieš 350 mln. metų iš jūros dugne susikaupusių karbonatinių nuosėdų, ir po jomis slūgsančius

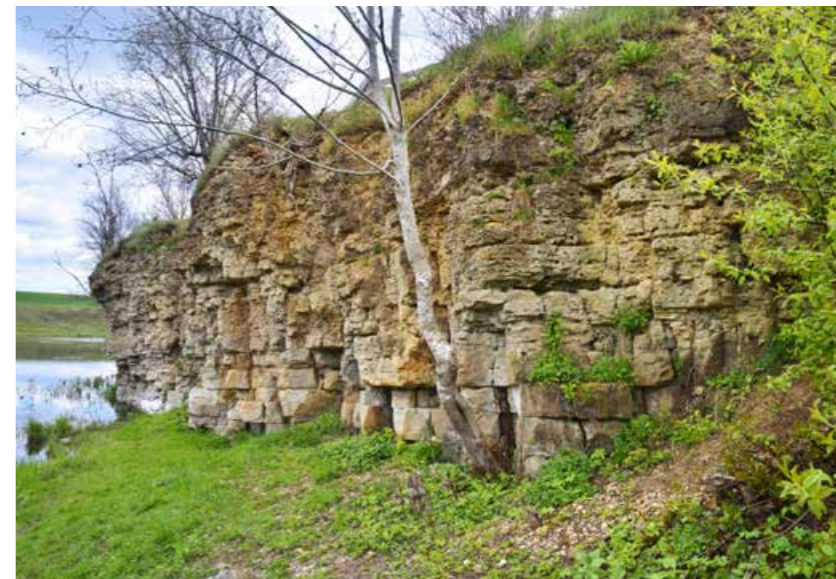
🏠 Stipinų kaimas, Joniškėlio seniūnija, Pasvalio rajonas

🌐 www.pasvaliomuziejus.lt

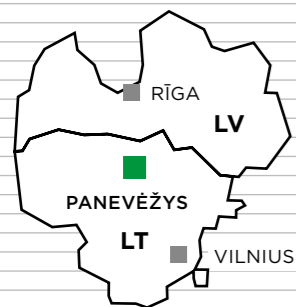
📍 56.065902, 24.113519

📍 Pasvalys – 25 km

Pamūšio darinio karbonatinius-molio sluoksnius. Stačiu šlaitu atodanga leidžiasi į upę, rytuose pamažu leidžiasi į upės slėnio terasą, vakaruose – į kelių šimtų metrų ilgio ir 7 m aukščio statų šlaitą, apaugusį žole ir krūmais. Atodangą sudaro devono periodo Pamūšio ir Stipinų regionų uolienos. Šiose uolienose gausu piritu, limonitu ir kriauklių, jose yra ertmių. Vakariame skardyje matomos seniausios uolienos – Pamūšio svitos molio ir dolomito dariniai. Rytinėje dalyje matyti Stipinų svitos dolomito dariniai, o skardžio viršūnėje – devono periodo uolienos su iki 1 m storio kvartero periodo nuosėdomis. Žemiau šios atodangos trykšta vanduo ir drėkina žolę. Dolomitas susiformavo maždaug prieš 350 mln. metų jūros dugne iš ištirpusių karbonatinių nuosėdų. Jūroms nusekus ir jų dugnui iškilus, oksiduojantis uolienoms, pakito jų spalva – pilkas dolomitas tapo gelsvai pilku.

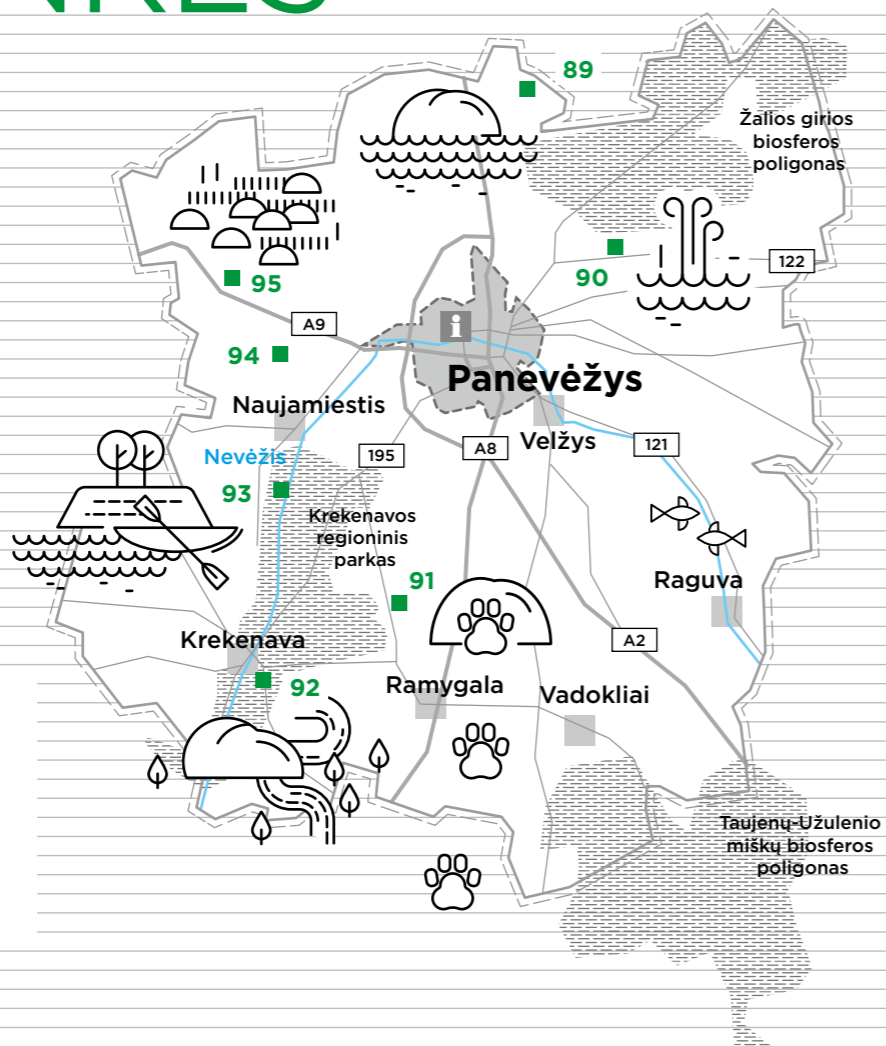

PANEVĖŽIO APYLINKĖS

KUR PAVALGYTI AR PERNAKVOTI?

APŠILANKYKITE ARTIMIAUSIAME
TURIZMO INFORMACIJOS
CENTRE ARBA PUNKTE
WWW.PANEVEZYSNOW.LT

Krekenavos regioninis parkas

89

Banionių akmuo

Riedulys

Akmens ilgis – 6,5–7 m, plotis – 5,5–6 m, o aukštis – daugiau kaip 3 m. Tikslus aukštis nenustatytas, nes akmuo nėra visiškai iškastas. Jis slūgsoduobėje, kurioje kaupiasi vanduo ir apsemia pusę akmens. Aplink akmenį driekiasi banguotos smėlingos lygumos kraštovaizdis (Mūšos–Nemunėlio moreninė lyguma). Spėjama, kad šis akmuo gali būti vienas didžiausių Lietuvoje, net didesnis už garsųjį Puntuką. Akmuo buvo rastas apie 1977 m. 1982 m. akmenį bandyta iškasti ir ištraukti, tačiau nepavyko to padaryti, todėl jis liko gulėti ten, kur gulėjo. Išcastoje duobėje susikaupęs vanduo paslėpė dalį šio akmens.

Kliuokmainišio kaimas,
Pajstrio seniūnija,
Panevėžio rajonas

www.lgt.lt

55.901211, 24.414109

Panevėžys – 23 km

90

Vilktupio šaltinis

Šaltinis

Šaltinis trykšta ant staus, mišku apaugusio Lėvens kranto. Požeminis vanduo nukreiptas per horizontalų vamzdį. Akmenys yra ten, kur teka srovė. Duomenys: debitas – 0,19 l/s, mineralizacija – 235,92 mg/l, plotas – 0,002 ha, sudėtis – gėlas magnio hidrokarbonatinis vanduo su kalciu. Lankytojų patogumui prie šaltinio įrengta automobilių stovėjimo aikštelė, pavėsinių ir suoliukų.

Banionių akmuo

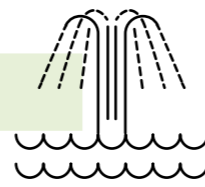

Paliūniškio kaimas,
Karsakiškio seniūnija,
Panevėžio rajonas

www.lgt.lt

55.800092, 24.505884

Panevėžys – 14 km

91

Akmuo Velnio pėda Ėriškiuose

Riedulys

Akmuo Velnio pėda (Velnio akmuo, Akmuo su velnio kulnėmis) yra valstybės saugomas gamtos paveldo objektas. Riedulys yra apvalus, primena kupetą ar kūgį. Jo matmenys (virš žemės): aukštis – 1,8 m, ilgis – 3,82 m, plotis – 2,55 m, didžiausias horizontali apimtis – 9,44 m. Riedulį sudaranti uoliena yra amfibolinis biotitinis gneisas (dryžuotasis migmatitas), pilkas ir juodai baltas (įvairiaspalvis), kataklazuotas, smulkiagrūdis ir vidutinio grūdėtumo.

Ėriškių kaimas, Upytės
seniūnija, Panevėžio rajonas

www.lgt.lt

55.578275, 24.266482

Panevėžys – 23 km

Akmuo Velnio pėda

Legendoje pasakojama, kad velnias, stovėdamas ant akmens, saugojo paslėptus valdovo pinigus. Štai kodėl liko jo pėdsakai.

🏠 Krekenava,
Panevėžio rajonas

🌐 www.saugoma.lt

📍 55.530341, 24.114818

📍 Panevėžys - 30 km

92

Akmuo Rapolas

Riedulys

Ant Linkavos upės kranto ramiai stūkso didžiulis riedulys, kurio pavadinimas įspūdingas, – Rapolas, jį sudaro blastokataklazitas (kataklazuotas granito gneisas). Nors lietuvių padavimuose teigiama, kad tokius akmenis vienoje ar kitoje vietoje numetė velnias, į Lietuvą juos atnešė kur kas galingesnė jėga – ledynas. Dėl įspūdingo dydžio: 14,54 m ilgio, 2,55 m aukščio, 5,14 m ilgio ir 4,18 m pločio, 1964 m. paskelbtas gamtos paminklu. Manoma, kad neįprastą pavadinimą akmuo gavo dėl netoliese gyvenusio vietinio ūkininko vardo.

Nevėžio slėnis

Akmuo Rapolas

93

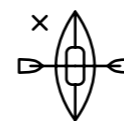
Murmulių atodanga

Atodanga

Murmulių atodanga kairiajame Nevėžio krante yra vaizdinga atodanga, susiformavusi paskutinio apledėjimo metu. Atodangos aukštis – 9 m, o ilgis palei upės vagą – 60 m. Atodangoje atsidendžia Nemuno upės ledyno (paskutinio apledėjimo) Baltijos stadijos paliktas rusvai raudonas moreninis priemolis.

Murmulių atodanga

🏠 Jaciniškio kaimas,
Krekenavos seniūnija,
Panevėžio rajonas

🌐 www.lgt.lt

📍 55.648551, 24.135404

📍 Panevėžys - 22 km

94

Nauradų akmuo

Riedulys

Nauradų akmuo – masyvus riedulys, kurio aukštis – 2,40 m, ilgis – 7,10 m, plotis – 5 m, perimetras – 19,50 m. Akmens struktūra: magmatizuotas granitinis gneisas su pegmatito gyslomis.

- Nauradų kaimas, Naujamiesčio seniūnija, Panevėžio rajonas
- www.lgt.lt
- 55.736225, 24.134656
- Panevėžys – 17 km

95

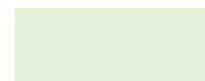
Perekšlių rūža

Riedulynas

Aprašant riedulius, paminėtini būdingi ledynmečio liudininkai – geotopas Perekšlių rūža, esanti šiaurvakariniame apylinkių pakraštyje, į šiaurę nuo Perekšlių kaimo, Valiliškių miške. Tai savotiško natūralaus riedulingo pylimo, susidariusio ledyno plyšyje, išlikęs fragmentas. Pylimas priverstas riedulių, sudarytų daugiausiai iš magminės kilmės uolienu.

- Perekšlių kaimas, Smilgių seniūnija, Panevėžio rajonas
- www.lgt.lt
- 55.783574, 24.080012
- Panevėžys – 22 km

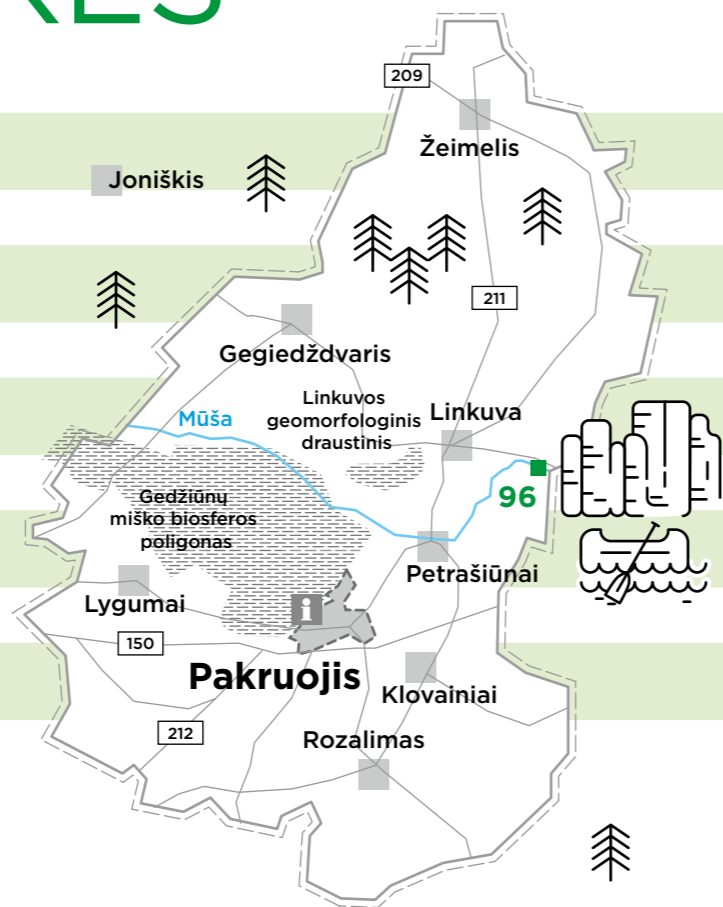

PAKRUOJO APYLINKĖS

KUR PAVALGYTI AR PERNAKVOTI?

APSILANKYKITE ARTIMIAUSIAME
TURIZMO INFORMACIJOS
CENTRE ARBA PUNKTE
WWW.PAKRUOJOVIC.LT

Guostagalio seniūnija,
Pakruojo rajonas

www.pakruojovic.lt

56.07120, 24.08343

Pakruojis - 25 km

96 Raudonpamūšio atodanga

Atodanga

Mūšos upės atodanga Pakruojo rajone, Guostagalio seniūnijoje, Raudonpamūšio kaime. Atodanga atsiveria į kairįjį upės vingio krantą. Atodanga sudaryta iš dolomito, ji tęsiasi 35 m stačiu Mūšos upės krantu, jos aukštis - 4 m, o plotas - 0,04 aro. Atodangoje atsiskleidžia dolomito uolienos struktūra. Čia lankytojai gali pamatyti ne tik Mūšos upę, bet ir pasigrožėti dolomito sluoksniais.

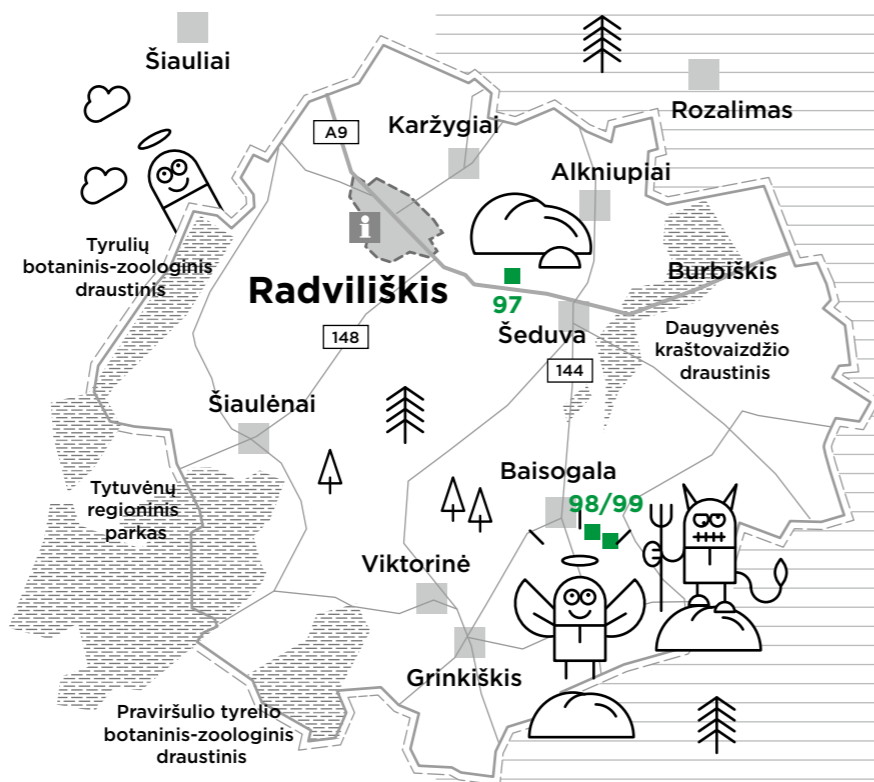

RADVILIŠKIO APYLINKĖS

KUR PAVALGYTI AR PERNAKVOTI?

APSILANKYKITE ARTIMIAUSIAME
TURIZMO INFORMACIJOS
CENTRE ARBA PUNKTE
WWW.INFORADVILISKIS.LT

Arimaičių ežeras

97

Kurklių akmuo

Riedulys

Valstybės saugomas geologinis gamtos paveldo objektas Radviliškio rajono savivaldybėje, Kurklių kaime (Šeduvos seniūnija). Riedulys yra įspūdingo dydžio. Riedulio aukštis – 1,70 m, ilgis – 3,75 m, plotis – 2,90 m, perimetras – 10,75 m.

Kurklių akmuo

Kurkliai, Šeduvos seniūnija, Radviliškio rajonas

www.inforadviliskis.lt

55.778261, 23.686609

Šiauliai – 40 km

Baisogalos seniūnija, Radviliškio rajonas

www.inforadviliskis.lt

55.613080, 23.774422

Radviliškis – 35 km

98

Velnio akmuo

Riedulys

Valstybės saugomas geologinis gamtos paveldo objektas, esantis Radviliškio rajono savivaldybėje, miške tarp Baisogalos ir Valatkonių.

Seni žmonės pasakoja, kad kartą velnias, norėdamas uždaryti Baisogalos bažnyčios duris, tempė ant žemės didelį akmenį, bet jam nepavyko įgyvendinti savo pikto kėslių, nes užgiedojo gaidys. Iki šių dienų išliko gilus griovys, pats akmuo nuo blogai pritvirtintos grandinės skilo per pusę, o riedulio paviršiuje esančios įdubos buvo įspaustos į velnio kojas.

Velnio akmuo

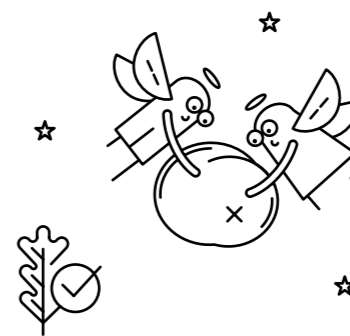
99

Angelo akmuo

Riedulys

Riedulys laikomas mitologiniu akmeniu. Valstybės saugomas, didelis – 2,3 m aukščio, 5,25 m ilgio – riedulys, stūksantis Radviliškio rajono Baisogalos miške, 2 km į pietryčius nuo Baisogalos geležinkelio stoties, 2 km į pietvakarius nuo Valatkonių.

Angelo akmuo

Baisogalos miškas, Baisogalos seniūnija, Radviliškio rajonas

www.visitsiauliai.lt

55.616917, 23.764333

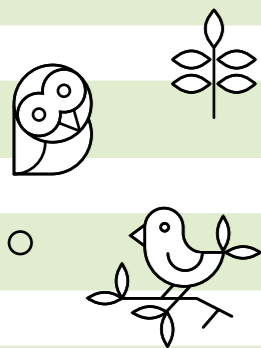
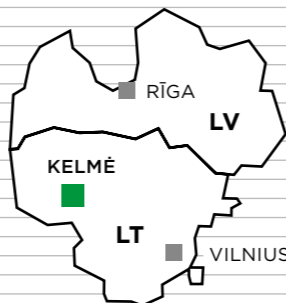
Šiauliai – 50 km

Pasak Radviliškio krašto žmonių pasakojimų, senovėje pro šį akmenį ėjo vieškelis. Keliautojai nakties tamsoje dažnai jo nepastebėdavo ir užkliuvę parkrisdavo, todėl prakeikdavo kelią pastojusį milžinišką akmenį ir meldavo Dievą, kad šis nuneštų jį kur nors toliau. Angelams nusibodo klausytis maldų ir pikto kalbų apie šias nelaimes, todėl vieną griausmingą naktį jie pakėlė akmenį ir numetė jį gilyn į mišką, kad daugiau niekam netrukdytų. Nuo tada žmonės riedulį vadina Angelo akmeniu.

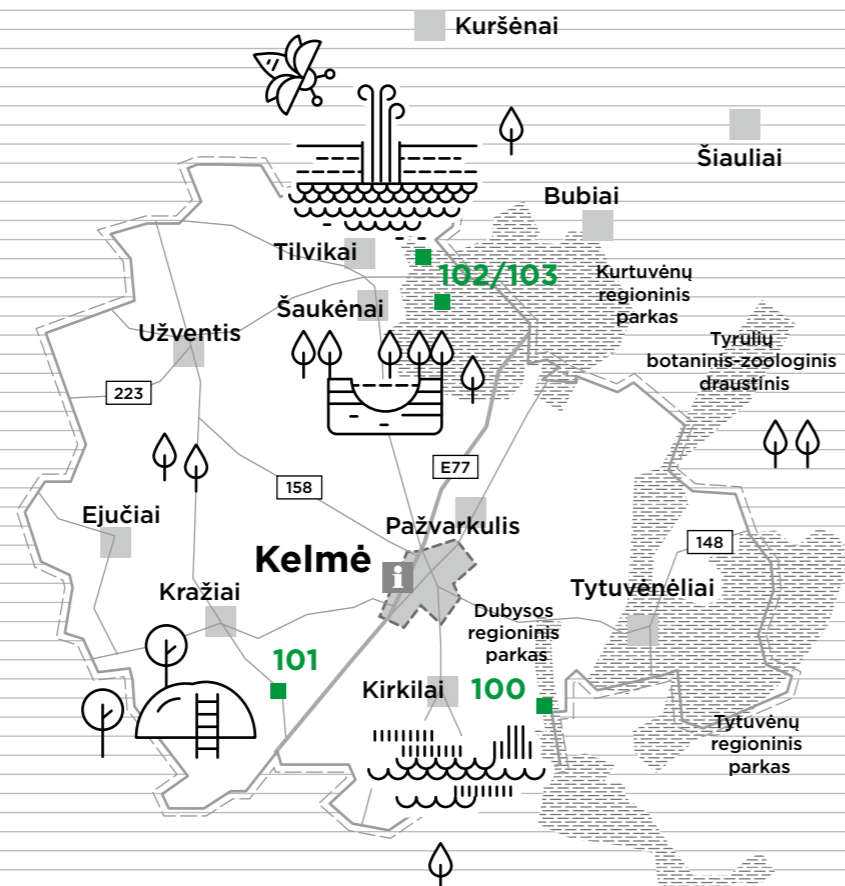
LIETUVA
ŠIAULIŲ APSKRITIS

KELMĖS APYLINKĖS

KUR PAVALGYTI AR PERNAKVOTI?

APSILANKYKITE ARTIMIAUSIAME
TURIZMO INFORMACIJOS
CENTRE ARBA PUNKTE
WWW.VISITSIAULIAI.LT

Liolių seniūnija,
Kelmės rajonas

www.lgt.lt

55.533167, 23.072833

Kelmė - 20 km

100 Skiručių šaltinis

Šaltinis

Šaltinis trykšta netoli kelio Lyduvėnai-Maironiai, Dubysos upės slėnio dešiniojo šlaito papėdėje, natūralioje pievoje. Vanduo išsilaiko duobėje ir kaupiasi nedideliame tvenkinyje. Prasiveržusį į žemės paviršių vandenį padengia rūdžių gabalai ir raudoni akmenukai. Objekto teritorija yra netaisyklingo ovalo formos, lygi, pelkėta, šaltiniuota griova.

101 Kriaučiaus akmuo

Riedulys

Masyvus riedulys yra Kelmės rajone, Pakražančio seniūnijoje, Vileikių kaime. Riedulys guli lygiame ariamame lauke, prie kelio Kražiai-Jauniškė, ant 157 m aukščio kalvos viršūnės. Šis riedulys yra trečias pagal dydį Lietuvoje. Vietiniai gyventojai apie jo egzistavimą žinojo maždaug nuo 1930 m.

Vileikiai, Pakražančio
seniūnija, Kelmės rajonas

www.visitsiauliai.lt

55.545666, 22.761097

Kelmė - 20 km

102

Pustlaukio duobė

Piltuvinė išgrauža
(tarpekliis, griovys, įduba
ir kitos reljefo formos)

Kurtuvėnų regioninio parko vakarinėje dalyje esančiame Pustlaukio geomorfologiniame draustinyje išsaugotos unikalios reljefo formos. Įspūdingiausia iš jų yra Pustlaukio duobė – gili lašo formos duobė. Jos šlaitai yra 13 metrų aukščio. Duobės pietiniame ir rytiniame šlaituose yra ryški terasa, o šiauriniame gale – kanalas (susiaurėjimas). Maždaug už 400 metrų į pietus yra dar viena šiek tiek mažesnė duobė.

Kurtuvėnų regioninis parkas

Vainagių miškas, Kurtuvėnų regioninis parkas,
Pustlaukio geomorfologinis draustinis, Šaukėnų seniūnija, Kelmės rajonas

www.visitsiauliai.lt

55.80895, 22.97374

Kuršėnai – 30 km,
Šiauliai – 30 km

Šaukėnų seniūnija,
Kelmės rajonas

www.krpd.lt

55.840324, 22.942323

Šiauliai – 40 km

103

Svilės šaltiniai

Šaltinis

Pievoje tyvuliuoja daugiau kaip 100 šaltinių. Tai vienas įspūdingiausių ir didžiausių šaltinių Lietuvoje – hidrografinis gamtos paminklas. Svilės šaltiniai pavaizduoti Kurtuvėnų regioninio parko emblemoje. Svilės šaltiniai yra vieni įspūdingiausių ir didžiausių šaltinių Lietuvoje. Jų vandenis surenka ir į Ventos–Dubysos kanalą nuveda šaltavandenis upelis Svilė. Jo vandenyje aptinkama labai retų rūšių dumblių ir vandens vabzdžių, išlikusių nuo ledynmečio laikų. Birželio mėnesį čia žydi nykstančios baltijinės gegūnės. Svilės šaltiniai paskelbti hidrogeologiniu gamtos paminklu, įtrauktu į „Natura 2000“ teritoriją, svarbių Europos Sąjungos buveinių apsaugai, sąrašą.

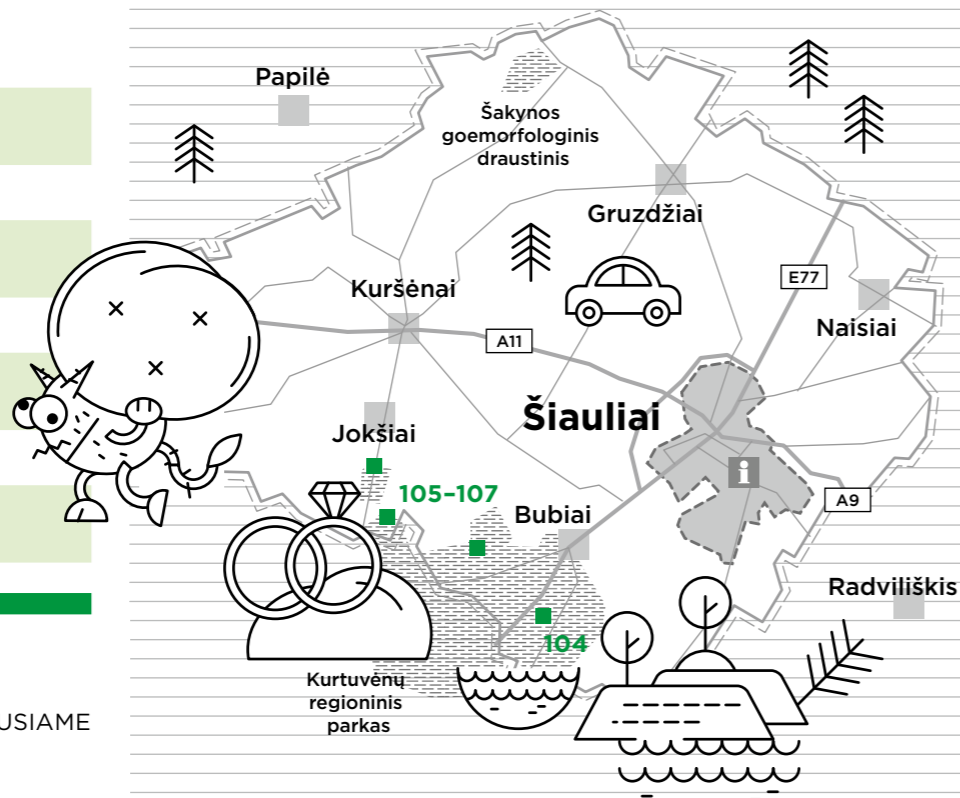
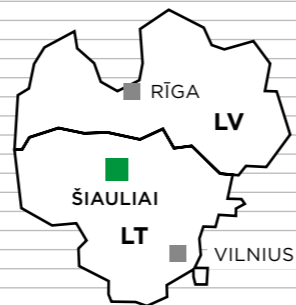
Svilės šaltiniai

ATSIGERKITE
ŠALTINIO VANDENS IR
APIBŪDINKITE JO SKONĮ,
NEAPSIRIBODAMI VIEN
TIK ŽODŽIAIS „SKANUS“
IR „NESKANUS“. AR KAS
NORS ŽINOJO, KAD
YRA PROFESIONALŪS
VANDENS
DEGUSTUOTOJAI?

Dactylorhiza Baltica

ŠIAULIŲ APYLINKKĖS

KUR PAVALGYTI AR PERNAKVOTI?

APSILANKYKITE ARTIMIAUSIAME
TURIZMO INFORMACIJOS
CENTRE ARBA PUNKTE
WWW.SIAULIURAJONAS.LT
WWW.VISITSIAULIAI.LT

Bubių piliakalnis

104

Barsukyno ozas

Ozas

Barsukyno ozas (700 m ilgio ir iki 24 m aukščio) yra valstybės saugomas gamtos paveldo objektas. Ozai – tai ilgos ir siauros kalvos, susiformavusios tirpstančio ledyno plyšiuose. Legenda pasakoja, kad šie milžiniški takai buvo nutiesti per pelkes. 1-asis Pageluvio piliakalnis yra aukščiausioje Barsukyno ozo vietoje. Rytiniame piliakalnio pylime galima rasti nudžiūvusių sukilėlių pušų kamienų, kur 1863 m. sukilėliai davė priesaiką.

Kurtuvėnų Šv. Apaštalo Jokūbo bažnyčia

Ežeras Barsukynas

Barsukyno ozas

Pageluvio ežeryno takas

- Pageluvio miškas, Bubių seniūnija, Šiaulių rajonas
- www.saugoma.lt
- 55.803306, 23.098944
- Šiauliai - ~30 km

105

Linartų akmuo

Riedulys

Riedulys guli ant aukšto šlaito. Jis yra 3,6 m ilgio, 2,8 m pločio ir 1,7 m aukščio. Dalis šio didžiulio riedulio yra po žeme. Akmenį daugiausia sudaro smulkiagrūdis granitas.

🏠 Bubių seniūnija, Šiaulių rajonas

🌐 www.krpd.lt

📍 55.847778, 23.012722

📍 Šiauliai – 40 km

106

Martyno akmuo

Riedulys

Anksčiau viršutinėje riedulio dalyje buvo įdubimas, panašus į žmogaus pėdą.

🏠 Kuršėnų kaimiškoji seniūnija, Šiaulių rajonas

🌐 www.krpd.lt

📍 55.861500, 22.903667

📍 Kuršėnai – 20 km

Linartų akmuo

Martyno akmuo

Yra kelios istorijos apie Martyno akmens vardo kilmę. Pasak vienos iš jų, šioje vietoje buvo nužudytas iš dvaro pabėgęs jaunikis Martynas. Šeimnininko tarnai rado jį miegantį ant riedulio ir nukirto jam galvą. Sakoma, kad Martyno kapas turėtų būti kažkur netoli riedulio.

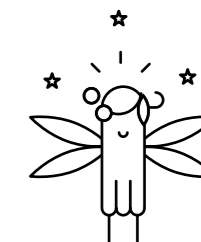
Lietuvių tradicijose didžiuliai rieduliai dažnai siejami su velniu. Ne išimtis ir Martyno riedulys. Pasakojama, kad vieną naktį velnias ketino šiuo rieduliu sugriauti Šaukėnų Švč. Trejybės bažnyčią, bet prieš tai užgiedojo gaidys. Įsiutęs dėl savo bergėdžio darbo, jis numetė akmenį į mišką, kur jis tebeguli iki šiol.

107

Laumės akmuo

Riedulys

Didelis riedulys, valstybės saugomas geologinis gamtos paveldo objektas prie Urkuvėnų kaimo (Kuršėnų kaimiškoji seniūnija), Šiaulių rajone, Kuršėnų miškų urėdijos Šaukėnų girininkijos teritorijoje (1 kv. m). Didelis riedulys yra ant aukštos ir pailgos kalvos šlaito (tikriausiai kalvagūbrio). Riedulio matmenys: 3,9 m ilgio, 3,7 m pločio, 2,9 m aukščio.

🏠 Urkuvėnai, Kuršėnų kaimiškoji seniūnija, Šiaulių rajonas

🌐 www.siauliurajonas.lt

📍 55.902457, 22.893846

📍 Kuršėnai – 12 km

Legendoje minima, kad velnias nešė akmenį kaip dovaną savo nuotakai Laumei. Kai užgiedojo gaidys, jis numetė akmenį ir pabėgo.

Laumės akmuo

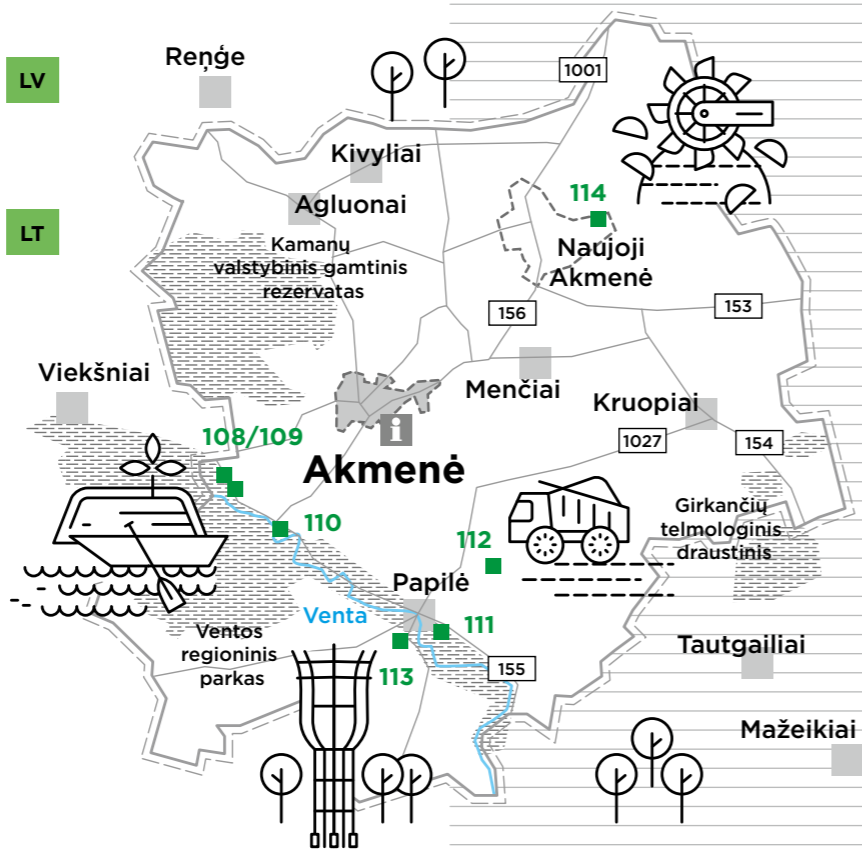

AKMENĖS APYLINKĖS

KUR PAVALGYTI AR PERNAKVOTI?

APSILANKYKITE ARTIMIAUSIAME
TURIZMO INFORMACIJOS
CENTRE ARBA PUNKTE
WWW.VISITSIAULIAI.LT

Ventos regioninis parkas

108

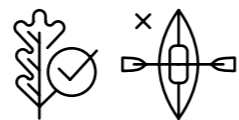
Purvių atodanga

Atodanga

Atodanga unikali tuo, kad joje matomos Nemuno vidurupio kvartero nuosėdos. Tikslas – išsaugoti Nemuno vidurupio glaciogeninių nuogulų pjūvį, atskleidžiantį atodangos struktūrą, ledyninių nuosėdų susidarymą ir regiono klimato kaitos paleogeografiją. Pavasarį atodangą dažnai veikia upės procesai ir šoninė erozija. Vyrauja molio, dumblo, smulkaus smėlio nuosėdos.

Dumble dažnai aptinkama organinių medžiagų. Kartais nuosėdinėse medžiagose aptinkama 1–2 cm skersmens akmenukų. Lankydamiesi atodangoje lankytojai gali pasigrožėti glaciogeninėmis nuosėdomis ir suprasti, kaip susiformavo sluosniai. Objektas įtrauktas į Ventos upės baidarių maršrutą.

Purvių atodanga

🏠 Akmenės seniūnija, Ventos seniūnija, Akmenės rajonas

🌐 www.visitsiauliai.lt

📍 56.204739, 22.639218

📍 Venta – ~5 km

109

Avižlio atragis

Atragis

Tai apie 112 metrų ilgio erozinė liekana su stačiais šlaitais, besibaigianti stačia atodanga pačioje Avižlio ir Ventos upių santakoje. Avižlio ir Ventos upių santakoje dėl abiejų upių erozijos susiformavo unikali gamtos forma – siauras ir ilgas atragis. Artėjant prie Ventos, Avižlys patenka į vis gilėjantį slėnį. Ir štai, likus keliems šimtams metrų iki santakos, susikerta Ventos ir Avižlio slėniai. Juos skiria status medžiais apaugusių krūmokšnių šlaitų pylimas, kuris baigiasi ties santaka su stačia atodanga. Tai apie 112 metrų ilgio raguva su stačiais šlaitais, besibaigianti stačia atodanga dviejų upių santakoje.

🏠 Ventos regioninis parkas, Purvėnų geomorfologinis draustinis, Purvių kaimas, Akmenės rajonas

🌐 www.ventosparkas.lt

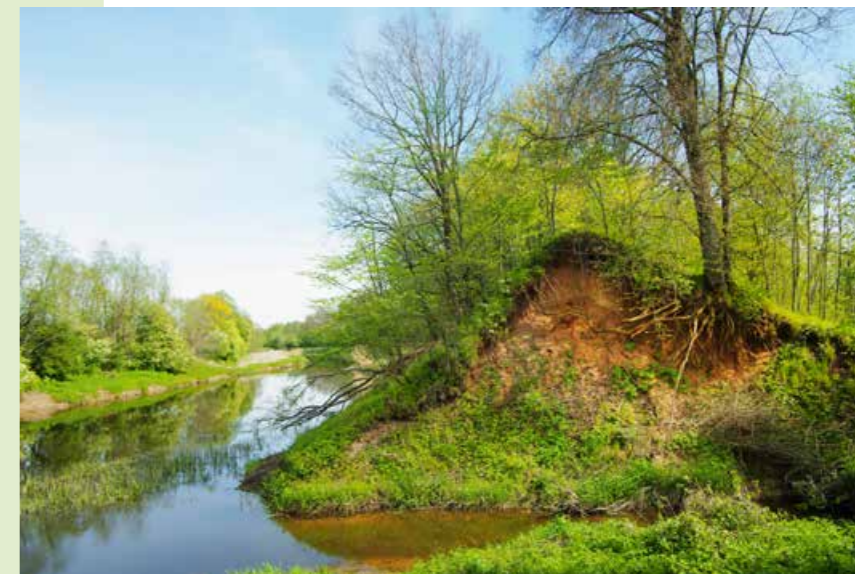
📍 56.199472, 22.643389

📍 Venta – ~6 km

Jame matyti pleurito ir smėlio sluoksniai, kurie tikriausiai nusėdo čia prieš 50–70 tūkst. metų tyvuliavusiame ežere. Preliminarūs atodangos tyrimai parodė, kad ši forma gali būti ledyninė tektoninė raukšlė (glaciotektoninė deformacija), iš abiejų pusių skalaujama Ventos ir Avižlio upių vandenų. Objektas įtrauktas į Ventos upės baidarių maršrutą.

-- TYRINĖKITE KRANTĄ!
ŽVELGDAMI Į PAKRANTĘ IŠTIRKITE IR APTARKITE, KAS GALI TURĖTI ĮTAKOS VANDENS KOKYBEI, T. Y. KOKIE AUGALAI, AKMENYS IR TARŠA DARO ĮTAKĄ VANDENS KOKYBEI. APTARKITE, KAS NEIGIAMAI VEIKIA VANDENS KOKYBĘ. IŠTIRKITE, KOKIŲ EKOSISTEMŲ – AUGALŲ IR GYVŲ BŪTYBIŲ – APTINKAMA PAKRANTĖJE.

Avižlio atragis

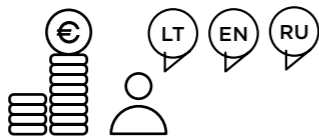
110

Ventos regioninio parko lankytojų centras

Lankytojų centras, ekspozicijos

Ventos regioninis parkas unikalus tuo, kad čia išliko jūros periodo gyvūnų, įskaitant dinosaurus, liekanų. Vaikų ir suaugusiųjų smalsumą patenkins ir į daugybę klausimų apie išlikusią istoriją atsakys modernus lankytojų centras, kuriame įrengta speciali ekspozicija su dinosauro laikus primenančiais eksponatais.

Vaikščiodami po ją pamatysite įvairių fosilijų – nuo įspūdingų amonitų kriauklių iki kalmarų protėvių kiautų. Lankytojų centras įdomus įvairaus amžiaus lankytojams, nes yra modernus ir šiuolaikiškas. Lankytojus traukia įdomūs informaciniai terminalai ir interaktyvūs standai. Ekspozicijoje atkuriami gamtos garsai, todėl galima pasijusti taip, tarsi laiko mašina nukeltų jus milijonus metų atgal.

	Ventos gatvė 30A, Venta, Akmenės rajonas
	www.ventosparkas.lt
	56.18972, 22.68140
	Akmenė - -15 km

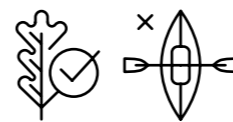

111

Raudonskardžio atodanga

Atodanga

Raudonskardis – tai molinga kalva, nuo kurios atsiveria vaizdas į Ventos upę. Jis sudarytas tik iš molio. Raudonskardžio atodangoje galima pamatyti paskutinio ledynmečio metu susiformavusius ledyninius darinius – rusvus moreninius sluoksnius. Slėnio panorama atsiveria iš Raudonskardžio atodangos, nuo kurios atsiveria kelių terasų lygiai. Atodangos aukštis siekia iki 20 m. Ji atsiveria iki moreninės lygumos paviršiaus, viršutiniai sluoksniai sudaryti iš kvartero nuogulų, o apatiniai paslėpti po žvyru.

	Papilės seniūnija, Akmenės rajonas
	www.visitsiauliai.lt
	56.145519, 22.813746
	Akmenė - -15 km

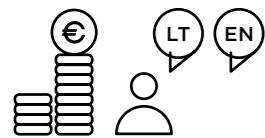
1933 m. Šemetaičiuose gyvenęs kraštotyrininkas Jonas Matas užrašė tokį liudijimą: „Raudonskardyje yra duobė: pusė vagos į vieną pusę, pusė į kitą, sudaranti kvadratą. Į tą duobę mes mėtydavome akmenis. Jie krisdavo į dugną kaip į krosnį ir skleisdavo įvairius garsus. Bijojome į ją įlipti, nes manėme, kad ji gali ant mūsų užgriūti. Niekas nežino, kas padarė tą duobę, ir niekas apie tai nekalbėjo, net seni žmonės..“

112 Šaltiškių molio karjeras

Karjeras

Karjeras yra už 5 km į šiaurės rytus nuo Papilės, Šaltiškių kaime. Ankstyvajame triase, prieš 250 milijonų metų, vyravo dykumų klimatas, todėl dumblėtose lygumose susikaupė aliuvinės nuosėdos. Per milijonus metų grant įvairiems mineralams, išsiskirdavo geležis, suteikusi šiems sluoksniams raudoną spalvą. Pasak mokslininkų, vaizdai primena Marso kosminių stočių panoramas.

Savarankiškai lankytis karjere griežtai draudžiama. Ekskursijas organizuoja gidai.

🏠 Akmenės rajonas

🌐 www.visitsiauliai.lt
Ekskursijas organizuoja gidai: karjerai.lt

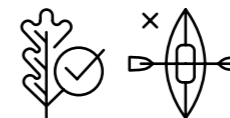
📍 56.169535, 22.850588

📍 Akmenė - 20 km

113 Jurakalnio griovos atodanga ir atragis

Atodanga

Ši tipiška reljefo forma susiformavo dėl linijinės erozijos. Čia matomas linijinės erozijos procesas ir jo padariniai – pats erozinis atragis, raguvos bei griovos, kuriose formuojasi šaltiniai. Geologiškai vertingiausias yra jūros periodo uolienų atodangos, kurios dėl intensyvios erozijos yra natūraliai prieinamos tyrimams. Netoli Jurakalnio geologinės atodangos ir atragio stovi 15 m aukščio apžvalgos bokštas. Iš jo atsiveria puikus vaizdas į išraiškingą Ventos upės slėnį, Papilės miestelį ir lankytinas vietas: Jurakalnio geologinę atodangą ir atragį, Papilės I ir II piliakalnius, Juozapo bažnyčią, penkiolikakamienę liepą ir kt. Bokšto konstrukcijos forma primena gėlės žiedlapį, ji pagaminta iš medžio ir metalo konstrukcijų. Netoli Jurakalnio įrengta poilsiavietė, kurioje yra 2 informaciniai stendai, 4 suoliukai, tualetas ir 28 vietų automobilių stovėjimo aikštelė. Pakeliui link atodangos ir atragio yra pavėsinė ir židinytis. Objektas įtrauktas į Ventos upės baidarių maršrutą.

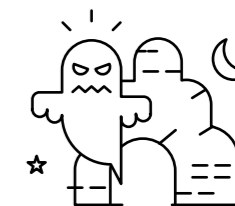

🏠 Papilės seniūnija, Akmenės rajonas

🌐 www.ventosparkas.lt

📍 56.144556, 22.782778

📍 Papilė - -1 km

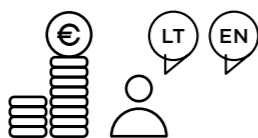
1936 m. buvo užrašyta legenda apie 4 m gylio, 3 m ilgio ir 3 m pločio urvą netoli Jurakalnio. Kadaisė urvas buvo išklotas lentomis, o šalia jo stovėjo Šv. Jono koplyčia. Pasirodė vaiduoklis - nepažįstamasis, kurio kojos buvo apvilktos baltais drabužiais. Greičiausiai urvas atsirado XIX a. rusų geologams ieškant anglių. Vaiduoklių paieškos buvo nesėkmingos, tačiau urvas išliko.

114

Menčių karjeras

Karjeras

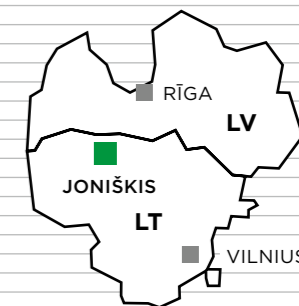
Akmenės regionas taip pat garsėja „Marso kanjonais“ – įspūdingo grožio karjeriais. Dar 1932 m. Menčiuose pradėtas kasti kalkakmenis, skirtas kalkių gamybai ir cukraus pramonei. Dabar dalis iškasto karjero yra užtvindyta, o dirbtiniai ežerai plauna likusias kalkakmenio atodangas. Susidariusių ežerų pakrantės apaugusios aukštomis žolėmis ir krūmais. Kai kuriose vietose pievas sudaro baltažiedžiai ūsakojai, kitur galima rasti mėlynžiedžių vikių ir t. t. Karjero lankytojus stebina vaizdas, primenantis Amerikos Didįjį kanjoną. Savarankiškai lankytis karjere griežtai draudžiama. Ekskursijas organizuoja gidai.

- Akmenės rajonas
- www.visitsiauliai.lt
- Ekskursijas organizuoja gidai: karjerai.lt
- 56.322474, 22.93318
- Akmenė - 20 km

LIETUVA
ŠIAULIŲ APSKRITIS

JONIŠKIO APYLINKĖS

KUR PAVALGYTI AR PERNAKVOTI?
 APSILANKYKITE ARTIMIAUSIAME
 TURIZMO INFORMACIJOS
 CENTRE ARBA PUNKTE
 WWW.VISITJONISKIS.LT

115 Švedpolio šaltinis

Šaltinis

Švedpolio ištakos yra Švėtės viduryje, dešiniajame krante (2 km žemiau Žagarės). Šaltinio vanduo buvo naudojamas alaus gamybai Kunstmano alaus darykloje Švedpolio dvare. Per metus buvo parduodama iki 50 000 kibirų alaus, o garsusis „Kunigaikščių“ alus pasiekdavo net Kaukazą. Alaus daryklos pastatai stovėjo netoli šaltinio. Alaus darykla veikė nuo XIX a. pabaigos iki XX a. pradžios. Vėliau alaus sindikatas jį uždarė ir kasmet mokėjo savininkams po 50 tūkst. litų už gamyklos

Žagarės seniūnija,
Joniškio rajonas

www.saugoma.lt

56.371854, 23.282997

Žagarė – 2 km,
Joniškis – 30 km,
Naujoji Akmenė – 30 km

stovėjimą. 1940 m. balandį Švedpolio dvare kilusio didelio gaisro metu sudegė buvusios alaus daryklos pastatas. Šaltinis įtrauktas į Žagarės regioninio parko ekskursijų maršrutus.

Švedpolio šaltinis

116 Tyrelio akmuo

Riedulys

Manoma, kad Tyrelio akmuo yra baltų pagoniškojo tikėjimo reliktas. Akmenį galima pamatyti keliaujant Mūšos tyrelio pažintiniu taku, kuris yra ilgiausias medinis lentų takas pelkėje Lietuvoje.

Tai valstybės saugomas geologinis gamtos paveldo objektas, mitologinis akmuo, esantis Joniškio rajono savivaldybėje. Riedulį pasieksite eidami Mūšos tyrelio pažintiniu taku 3,6 km lentų taku ir apie 0,5 km įprastu miško keliuku. Riedulio aukštis – 1,45 m, ilgis – 3,2 m, plotis – 3,0 m, didžiausias horizontalus perimetras – 11,2 m, sudėtis – granitas.

Gaižaičių seniūnija,
Joniškio rajonas

www.saugoma.lt

56.201694, 23.233806

Žagarė – -30 km

Tyrelio akmuo

Manoma, kad Tyrelio akmuo yra baltų pagoniškojo tikėjimo reliktas. Tai liudija daugelis esminių dalykų. Šalia šio akmens yra vadinamoji Velnio sala. Baltų mitologijoje velnias yra mirusiųjų pasaulio dievas. Čia taip pat prasideda Mūšos ir Juodupio upių ištakos. Pavadinimas Juodupis kilęs iš žodžio „juodas“, kuris reiškia kažką tamsaus, mistiško ir paslaptingo. Netoliese yra Piktuižių kaimas, kurio pavadinimas kilęs nuo žodžio „piktas“.

Mūšos tyrelis

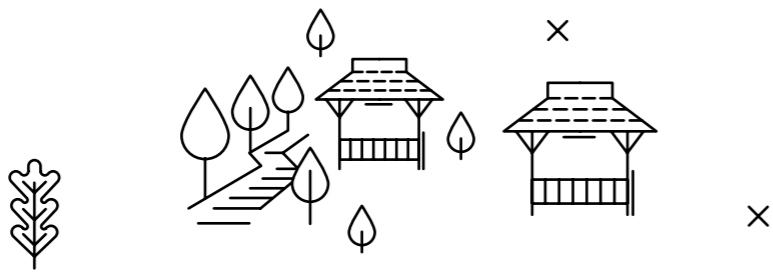
117 Žagarės ozas

Ozas

Žagarės ozas – tai ilga, siaura kalva, susidariusi iš smėlio ir žvyro sunėšto ledyno plyšiuose ir tuneliuose tirpstančio suskilusio ledyno vandens. Tai tipiška geomorfologinė reljefo forma. Žagarės ozas yra vienas ilgiausių Lietuvoje, o kartu ir vienas įspūdingiausių, nes aplink ozą plyti lygumos. Natūralus ozo reljefas

sovietmečiu daugelyje vietų buvo sunaikintas dėl intensyvios žvyro gavybos, tačiau ozas, nevisiškai praradęs savo formą, išliko Žagarės regioninio parko rekreacinėje zonoje kartu su Žvelgaičio piliakalniu, iškilusiu į maždaug 20 m aukštį. 830 m ilgio ruožas iš abiejų piliakalnio pusių paskelbtas geologiniu gamtos paminklu. Ozo kalvomis aplink Žvelgaičio ežerą vingiuoja Žagarės ozo pažintinis takas.

- Žagarės urbanistinis draustinis, Žagarės regioninis parkas, Žvelgaičių kaimas, Žagarės seniūnija, Joniškio rajonas
- www.saugoma.lt
- 56.353540, 23.223845
- Joniškis ir Naujoji Akmenė – -30 km

Žvelgaičių ežeras

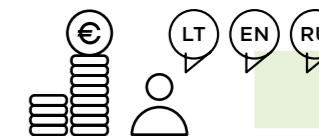

Žagarės ozas

118 Žagarės regioninio parko lankytojų centras

Lankytojų centras, ekspozicijos

Restauruotuose Žagarės dvaro rūmuose turistų laukia vienas didžiausių lankytojų centrų, kur po vienu stogu įrengtos kelios ekspozicijos – įspūdingi medžioklės trofėjų, antikvarinių daiktų, sporto pasiekimų, interaktyvi ekspozicija apie Žagarės regioninį parką ir jo vertybes. Žagarės senamiestis, įspūdinga gamta ir ilgiausias pažintinis takas pelkėje – išskirtinės Žagarės regioninio parko vertybės. Žagarės miškai vadinami Lietuvos tauriųjų elnių gimtine, o dolomito sluoksniai lėmė ypatingos rūšies vyšnių, vadinamų Žagarės vyšniomis, atsiradimą. Restauruotuose Žagarės dvaro rūmuose turistų laukia vienas didžiausių lankytojų centrų Lietuvoje, kur po vienu stogu įrengtos kelios ekspozicijos – nuomedžioklės trofėjų iki virtualios realybės ir žaidimų. Lankytojams čia teikiamos tokios paslaugos kaip ekskursijos su gidu, įvairios edukacinės programos ir apgyvendinimas Žagarės dvaro rūmuose. Pažintis su Žagarės regioniniu parku prasideda lankytojų centre.

- Malūno gatvė 1, Žagarė, Joniškio rajonas
- www.saugoma.lt
- 56.362491, 23.264636
- Joniškis, Naujoji Akmenė – -30 km

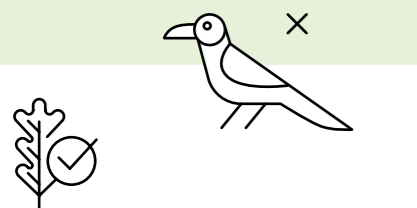
119

Brolių akmuo

Riedulys

Didelis riedulys, esantis Veršių kaime, Žagarės seniūnijoje, Joniškio rajone, apie 4 km į pietus nuo Žagarės, 3 km į pietvakarius nuo Stungių. Vienas didžiausių geologinių gamtos paveldo objektų Šiaulių apskrityje, saugomas valstybės. Riedulį atnešė paskutinis ledynas, pasitraukęs iš Lietuvos teritorijos maždaug prieš 12 tūkst. metų.

Viršutinėje netaisyklingo kūgio formos riedulio dalyje trūksta maždaug vieno kubinio metro uolienos.

Veršių kaimas, Žagarės seniūnija, Joniškio rajonas

www.saugoma.lt

56.322333, 23.265472

Žagarė - -5 km

120

Žagarės atodanga

Atodanga

Žagarės atodanga yra geologinis gamtos paveldo objektas - 2,5-3,5 m aukščio ir apie 200 m ilgio dolomito siena, žinoma nuo XIX a. Prieš Antrąjį pasaulinį karą karjere dolomitas buvo kasamas rankomis, kad būtų galima degti kalkes, o vėliau - kaip skalda keliams tiesti. Karjere dirbę Žagarės gyventojai pasakojo, kad iškastą dolomitą pildavo į krosnis, kurias kūrendavo malkomis ir kelmiais. Kalkės išdegdavo per 4-5 dienas. Jos buvo vežamos į Joniškio geležinkelio stotį, iš kur pagal užsakymus vagonais buvo

Žagarė, Žagarės seniūnija, Joniškio rajonas

www.saugoma.lt

56.365190, 23.256989

Joniškis ir Naujoji Akmenė - -30 km

siunčiamos daugiausia į Rusiją. Žagarės atodangoje lankytojai gali pamatyti prie pat žemės paviršiaus esančius dolomito sluoksnius. Žagarės atodanga įtraukta į įvairius Žagarės miesto ir Žagarės regioninio parko ekskursijų maršrutus.

SVARBIAUSIAS DALYKAS, KURĮ REIKIA ATSIMINTI LANKANTIS GAMTOJE: „KĄ ATSINEŠEI, TĄ IR IŠSINEŠK.“

Kodėl negalima šiukšlių palikti ir išmesti bet kur - jos ne tik vizualiai teršia kraštovaizdį, bet ir kelia grėsmę įvairioms ekosistemoms.

Svarbu ne tik palikti tvarkingą teritoriją, kurioje lankomės, bet ir nepadaryti negrįžtamos žalos jai, pavyzdžiui, negadinti, neardyti atodangų, nerašyti, neraižyti užrašų ant akmenų. Saugiai keliaukime, nekeldami pavojaus sau ir kitiems, stengdamiesi, kad teritorija išliktų tokia, kokią mes ją radome.

Pagalvokite prieš iškeldami iš namų:

- Ką galima pasiimti į kelionę, kokios turėtų būti maisto pakuotės, kad jų nereikėtų išmesti pakeliui?
- Neieškokite mažų šiukšliadėžių pėsčiųjų takuose miške, pelkėje ar kitose natūraliose vietose. Šiukšles, tuščias pakuotes parneškite ir išmeskite jas tam skirtose aikštelėse.

Kodėl tai taip svarbu?

- Mažų šiukšliadėžių gamtoje tvarkymas yra ne tik brangus, bet ir sudėtingas, nes kai kurias teritorijas galima pasiekti tik pėsčiomis;
- Pakuotė gali tapti mirtinai gyvūnų ar paukščių spąstais;
- Paukščiai ir gyvūnai išnešioja atliekas po teritoriją.

Išsiaiškinkite lankymosi vietovėje taisykles ir jų laikykitės. Atkreipkite dėmesį į tai, kad kai kuriose vietovėse gali būti apribojimų. Dažniausiai jie susiję su gamtos apsaugos taisyklėmis, privačia gyvenamąja vieta ir pan.

Kiekvienas jauskime atsakomybę! Rinkdamiesi ekologiškas keliones, suteikiame galimybę ateities kartoms mėgautis nepakartojamomis akimirkomis gamtoje.

Nuotraukoje: upė Nereta, Vypės valsčius (Latvija)

Šis leidinys parengtas įgyvendinant 2014–2020 m. Interreg V-A Latvijos ir Lietuvos bendradarbiavimo per sieną programos projektą LLI-483 „Unikalių geologinių ir geomorfologinių gamtos vertybių naudojimas plėtojant žaliąjį pažintinį turizmą / GEOTOUR“, kuriuo siekiama sukurti tvaraus ir edukacinio turizmo pasiūlymą, didinti lankytojų srautus į regionus, gerinti unikalių gamtos vertybių pažinimą ir supratimą. Visas projekto biudžetas – 650 tūkst. Eur. Iš jų Europos regioninės plėtros fondo bendrasis

Nuotraukoje: Dauguva prie Jekabpilio (Latvija)

finansavimas – 552 tūkst. Eur. Leidinys parengtas naudojant Europos Sąjungos finansinę paramą. Už leidinio turinį atsako Žiemgalos planavimo regionas ir jokiomis aplinkybėmis negali būti laikoma, kad jis atspindi oficialią Europos Sąjungos nuomonę.

Leidėjas: Žiemgalos planavimo regionas, www.zemgale.lv, 2023 metai.

ISBN 978-9934-9172-5-7

Dėkojame visiems už bendradarbiavimą, dalyvavusiems leidinio kūrime, ypač projekto partneriams Aizkrauklės savivaldybei, Bauskės savivaldybei, Žemaitijos saugomų teritorijų direkcijai, Aukštaitijos saugomų teritorijų direkcijai, objektų savininkams ir Žiemgalos bei Šiaurės Lietuvos turizmo informacijos centrams.

Žiūrėkite vaizdo įrašą apie Geo vietas:

EUROPOS SĄJUNGA

Interreg
Latvija-Lietuva

Europos regioninės plėtros fondas

EUROPOS SĄJUNGA

ZEMGALE
PLANNING
REGION

Leidinyje naudotos nuotraukos iš Latvijos ir Lietuvos turizmo informacijos teikėjų, objektų savininkų ir Žiemgalos planavimo regiono archyvų.

Taip pat: Aizkrauklės turizmo informacijos centro, Selijos valtys, Artis Šukots, Elizabete Lukšo-Ražinska, Tukuma turizmo informacijos centro, Shutterstock.com, pexels.com, redzet.lv archyvai.

Duobelės turizmo informacijos centro archyvai. Bauskės turizmo informacijos centro, valčių nuomos „Ozolaivas“, Jumpravos dvaro komplekso, Kaspars Krauze (KrauzeVision), Lauris Vīksne (LTV, „PaStraumei“) archyvai. Jekabpilio turizmo informacijos centro, Kaspars Siliņš, Divi kadri, Egita Galiņa, Valija Fišere, Jekabpilio istorijos muziejaus, Andris Eglītis, Andris Soms, Jānis Lācis, Viesytės muziejaus „Sēlija“, Kaspars Sēlis archyvai. Sia „Laflora“, Purvu bridējs, Elizabete Lukšo-Ražinska archyvai.

Sigito Mikučio, Vidmanto Lopetos, Justo Pamparo, Sigitos Teišerskės, M. Macaičio, Kurtuvēnų regioninio parko, Andželikos Lukoševičienės, Aušros Rukienės, Pakruojo verslo informacijos centro, Mindaugo Riaukos, Sigito Kazlausko, Ventos regioninio parko, Pauliaus ir Odetos Lebedzių, Dainiaus Mereckio, Žagarės regioninio parko, Dubysos

regioninio parko ir Kelmės turizmo ir verslo informacijos centro archyvai.

SkyShot Media&Photo (P. Kalamažnikas), Kupiškio rajono turizmo ir verslo informacijos centro, V. Juknevičiaus, Krekenavos regioninio parko, Biržų regioninio parko archyvai.

Mūšos tyrelis (Lietuva)

